

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΔΕ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 — ΤΗΛ. 27.689

1 ΜΑΪΟΥ 1958

ΑΡΙΘ. 9

ΚΥΡΙΩΣ ΔΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ἀποτελεῖ ἀσφαλῶς ἐπίτευγμα σπουδαῖον διὰ τὴν εὐτυχῆ περαιτέρω διαμόρφωσιν τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ τοῦ κοινωνικοῦ μας βίου, ὅτι ὁ σπόρος τοῦ ἐπιμόνου κηρύγματος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου διὰ τὴν σοβοῦσαν παρ' ἡμῖν ἠθικὴν κρίσιν καὶ διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς ἐνισχύσεως τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ τῆς ἐξυψώσεως τοῦ Ἐφημεριακοῦ μας κλήρου ἔπεσεν εἰς ἀγαθὴν γῆν. Διότι διὰ πρώτην ἀληθῶς φορὰν συμπεριελήφθησαν ἡ Ἐκκλησία καὶ τὰ ζητήματά της εἰς τοὺς προγραμματισμοὺς τῶν εὐγενῶς ἀνταγωνιζομένων διὰ τὸν κότινον τῆς λαϊκῆς ἐνυμνηγορίας πολιτικῶν παρατάξεων.

*

Πολλαπλαῖ βεβαίως εἶναι αἱ ἀνάγκαι τοῦ Ἐθνους. Καὶ διὰ τοῦτο ἀποφασιστικὴ πρόπει νὰ ὑπάρξῃ ἡ ὀργάνωσις τῆς οἰκονομίας μας· καὶ μὲ θετικωτέρας καὶ ἀποδοτικωτέρας διὰ τὴν εὐημερίαν τοῦ λαοῦ κατευθύνσεις. Ἀλλὰ μόνη ἡ ὕλικὴ εὐημερία καὶ μόνη ἡ δύναμις τῶν βραχιόνων δὲν καθιστᾷ τὰ Κράτη ἰσχυρά. Προσαπαιτεῖται—καὶ κυρίως αὐτῇ—ἡ δύναμις τῶν ψυχῶν. Ἡ δὲ ἱστορία τοῦ Ἐθνους ἡμῶν μᾶς διδάσκει, ὅτι προέχει ἡ ἠθικὴ τῆς ὕλικῆς εὐημερίας· καὶ ὅτι οἱ ὄγκοι τῶν δυνάμεων καταπίπτουν καὶ θρυμματίζονται, ὅταν ἀντιμέτωπος τάσσεται ἡ δύναμις τῶν ψυχῶν.

*

Καὶ τὴν δύναμιν ταύτην, κατ' ἐξοχὴν, ἐμπνέει ἡ πίστις τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὴ γεννᾷ τοὺς τρισαγίους ἐνθουσιασμοὺς. Αὐτὴ δημιουργεῖ τοὺς ἥρωας καὶ τοὺς μάρτυρας. Δι' αὐτῆς ἀνεγείρονται τὰ πολύφημα τρόπαια. Ἡ δὲ Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μας, εἶναι μεμαρτυρημένον, ὅτι δὲν διεφύλαξε

μόνον ἀλωβήτους καὶ ἀκηράτους τὰς ἱερὰς παραδόσεις τοῦ ἀρχεγόνου Χριστιανισμοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἐθέρμανε τὸ Ἔθνος καταφυγὲν εἰς καιροὺς χαλεπωτάτους. Καὶ δὲν ὑπῆρξεν ἀπλῶς κουροτρόφος καὶ ἐμψυχώτρια. Ἀλλ' αὐτόχρημα σώτειρα τῶν Ἑλλήνων εἰς τὰς φοβεράς ἡμέρας τῆς ἀθλιότητος καὶ τῆς δυστυχίας των.

*

Ἐπὲρ ποτε δὲ σήμερον, ἡ ἀνάγκη τῆς ἐνισχύσεως καὶ τῆς τονώσεως τοῦ φρονήματος τοῦ λαοῦ μας ἀποβαίνει ἐπιτακτικωτέρα. Καθ' ὅσον καθολικὴ εἶναι ἡ κρίσις τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν καὶ καταγιστικοὶ πνέουν περὶ ἡμᾶς οἱ διαβρωτικοὶ τῆς ἱερᾶς παραδόσεως ἀνεμοί.

Πρὸ τῶν δύο παγκοσμίων πολέμων ὁ Δυτικὸς κόσμος καὶ ἡ λευκὴ φυλὴ εἶχον πραγματοποιήσει μίαν οἰκουμενικὴν ἐνότητα, ἡ ὁποία ἐνεθῦμιζεν ἐν πολλοῖς τὴν ἐνότητα τοῦ παλαιοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους. Τό γε νῦν ὅμως, ἀπροσμέτρητοι εἶναι αἱ ἐπισυμβαίνουσαι γύρω μας ἠθικαὶ καὶ κοινωνικαὶ ἀναστατώσεις, αἱ ὁποῖαι ἀλλάσσουν συνεχῶς τὴν μορφήν τοῦ κόσμου, κλονίζουσι ἐπικινδύνως τὴν ἰσορροπίαν του καὶ παρέχουσι τὴν ἐντύπωσιν μιᾶς ἐπαναστάσεως, ἡ ὁποία μᾶς περιβάλλει πανταχόθεν.

Σήμερον, οὔτε ὁ χωρικός εἶναι προσδεμένος μὲ τὴν γῆν του ὅσον ἄλλοτε· οὔτε ὁ βιοτέχνης εἰς τὴν πατροπαράδοτον τεχνικὴν του. Ἡ δὲ βιομηχανικὴ παραγωγή ἀποκτᾷ συνεχῶς νέαν μορφήν καὶ νέαν ὀργάνωσιν, ἡ ὁποία ἐπηρεάζει συνεχῶς τὸν ἀστικὸν βίον, πρὸς νέας μορφάς.

*

Πρὸς τούτοις ὅμως, δὲν πρέπει νὰ μᾶς διαφεύγῃ, ὅτι οὐδεὶς ἄλλος λαὸς ἐδοκίμασε

ΕΟΡΤΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Β'.
ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Χριστοφόρος
Πάπας και Πατριάρχης 'Αλεξανδρείας
και πάσης 'Αφρικής
Θεοκλήτω
τῷ Μακαριωτάτῳ 'Αρχιεπισκόπῳ 'Αθηνῶν
και πάσης 'Ελλάδος
ἀσπασμὸν ἅγιον ἐν Χῶ 'Αναστάντι

Ὡσπερ κατὰ πάντα ἐναντιόν, δοξολογοῦμεν και εὐχαριστοῦμεν τὸν Κύριον ἡμῶν 'Ιησοῦν Χριστόν, κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας, καθ' ἃς «τὰ πάντα πεπληρωται φωτός, οὐρανός τε και γῆ και τὰ καταχθόνια»,

τόσας πικρίας, εἰς τόσον σύντομον χρόνον, ὅσας ὁ ἰδικός μας. Και διὰ τὰ παρίδωμεν τὴν ἀσέληνον νύκτα τῆς κατοικικῆς δουλείας και τὸν ξενοκίνητον συμμοριτισμὸν, ποὺ ἐγέμισαν τὴν 'Ελλάδα ἐρείπια και τάφους· ἃς ἐνθυμηθῶμεν, ὅτι ἐξαπελύθησαν ἀλλεπαλλήλως ἐναντίον τοῦ μαρτυρικοῦ λαοῦ μας ἀνάληγτοι και αἱ δυνάμεις τῆς φύσεως και ἤνοιξαν και αὐταὶ μὲ τὴν σειρὰν τους νέους τάφους και ἐδημιούργησαν νέα ἐρείπια. Και ὁμοῦς ἐστάθη ὄρθιος. Και ἐπέδειξεν ἐκπληκτικὸν ψυχικὸν σθένος και ἀξιοθαύμαστον ἀντοχήν.

*

Πόθεν λοιπὸν ἤντησε ταύτην; Και πόθεν ἐξεπήγασεν ἡ ἀνεξάντλητος ἀνανεωτικὴ και δημιουργικὴ του αὐτῆ δύναμις; Πόθεν ἀλλαχοῦ, εἰμὴ ἀπὸ τὴν ἀκλόνητον πίστιν πρὸς τὸν Θεὸν τῶν πατέρων του και ἀπὸ τὴν ἀσάλευτον ἐμμονὴν του εἰς τὰς τιμίας του παραδόσεις;

Τὴν πίστιν δὲ ταύτην και τὴν καταπαγίαν αὐτὴν ἐμμονὴν του ἔχομεν ἱερὰν ὑποχρέωσιν ὅλοι νὰ τὴν ἐμπεδώσωμεν, μὲ πᾶσαν θυσίαν, ἐνισχύοντες τὴν ἁγίαν μας 'Εκκλησίαν. Διότι— κυρίως δι' αὐτῆς— και τὴν πολύπτυχον τραγωδίαν τοῦ λαοῦ μας θὰ ἐκμηδενίσωμεν. Και τὰς καταγιγῆδας τῶν δοκιμασιῶν του θ' ἀντικαταστήσωμεν μὲ νέας ἀνοιξίεις. Και τὴν ὑψηλὴν ἀποστολήν, τὴν ὁποίαν ἔταξε πρὸς τὸ "Ἔθνος μας ἡ θεία Πρόνοια, θὰ πραγματοποιήσωμεν.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ὁ δὲ κόσμος ἅπας, ὄρατός τε και ἀόρατος, εορτάζει «τὴν ἔγερσιν Χριστοῦ, ἐν ἣ ἔστερέωται», οὕτω και κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐγκρίνομεν ἀπαραίτητον, ἵνα ἐκ μέσης ψυχῆς και καρδίας εὐχαριστήσωμεν και ἀδθις και δοξάσωμεν «τὸν ἐκ τάφου ἀνατείλαντα "Ἡλιον τῆς δικαιοσύνης».

'Αληθῶς ὁ δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους και διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐνανθρωπήσας και παθὼν και τῆ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς Γραφὰς ἀναστὰς, τοῦτο μὲν ἐλύτρωσεν ἡμᾶς τῆς προγονικῆς ἡμῶν κατάρτας διὰ τοῦ θανάτου και τῆς 'Αναστάσεως Αὐτοῦ, τοῦτο δὲ εἰσήγαγεν ἡμᾶς και ἀδθις εἰς τὸν Παράδεισον, τὸν δ' ἀπ' ἀρχῆς ἀνθρωποκτόνον ἐνέκρωσε διὰ παντός.

Τὶ ὅθεν ἕτερον ἐπιβάλλεται ἡμῖν, μετὰ τὰ γεγονότα ταῦτα, ἢ πρῶτον μὲν, ἵνα χαίρωμεν ὑπερβαλλόντως κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας, εἶτα δὲ δοξάσωμεν τὸν Κύριον ἡμῶν, "Ὅστις διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως και διὰ τῆς 'Αναστάσεως Αὐτοῦ ἤξίωσεν, ἵνα τέκνα Θεοῦ γενώμεθα, και ἀπαλλάξῃ ἡμᾶς παντός ἐν τῷ μέλλοντι πειρασμῷ.

Ἐπὶ πᾶσι τοῦτοις ἐρχόμενοι τῇ 'Υμετέρᾳ ἀδελφικῇ 'Αγάπῃ, ἵνα πάντοτε κατὰ τὰς ἁγίας ταύτας ἡμέρας εορτάξῃ μετὰ τοῦ Ποιμνίου Αὐτῆς και τῆς ὅλης 'Εκκλησίας τὴν μεγάλην ταύτην εορτήν, διατελοῦμεν

ἐν Χῶ 'Αδελφός ὅλως πρόθυμος
† 'Ο 'Αλεξανδρείας Χριστοφόρος

'Ἐν 'Αλεξανδρείᾳ, Πάσχα 1958.

Γ'.

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ
ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Βενέδικτος
ἐλέω Θεοῦ Πατριάρχης τῆς ἁγίας Πόλεως 'Ιερουσαλήμ
και πάσης Παλαιστίνης

Θεοκλήτω
τῷ Μακαριωτάτῳ 'Αρχιεπισκόπῳ 'Αθηνῶν
και πάσης 'Ελλάδος
ἀσπασμὸν ἅγιον ἐν Χῶ 'Ιησοῦ ἐκ νεκρῶν 'Αναστάντι.

«'Αναστάσεως ἡμέρα και λαμπρόνεται τῇ πανηγύρει ἡ ἁγιωτάτῃ Μήτηρ 'Εκκλησία και τῷ ἀπροσίτῳ φωτὶ τῆς 'Αναστάσεως ἡγλαϊσμένη, Πάσχα κροτεῖ αἰώνιον, και, ἀφθαρσίας ἐνδεδυμένη εὐπρέπειαν, "Ὅν, ὡς θνητόν, μετὰ δακρῶν ἐζήτει, χαίρουσα προσφανεῖ «ζῶντα Θεόν».

«'Αναστάσεως ἡμέρα» και σὺν τῇ 'Εκκλησίᾳ πάση πανηγυρίζουσα, μᾶλλον δὲ τῆς πανηγύρεως ἐξάρχουσα Σιών, ἡ Γερασμιατὴ Μήτηρ τῶν 'Εκκλησιῶν, εορτάζει μετὰ τοῦ κόσμου παντός ὄρατοῦ τε και ἀοράτου και συναγάζεται τοῖς πανταχόθεν τῆς γῆς ὑπὸ τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος συνηγμένοις περὶ τὸν Πανάγιον τοῦ Σωτῆρος Τάφον φωτομόρφους αὐτῆς τέκνοις και ἄδει ἐν ἀγαλλιᾷσει μετ' αὐτῶν «σήμερον

ΠΕΡΙ ΜΙΑΝ ΜΕΛΕΤΗΝ

Συμφώνως πρὸς ἀπόφασιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, δημοσιεύομεν κατωτέρω ἀφ' ἑνὸς τὴν πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον ἔκθεσιν τῆς ὑπ' Αὐτῆς ὀρισθείσης Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀποτελουμένης ἐκ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Μαντινείας καὶ Κυνουρίας κ. Γερμανοῦ, Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος καὶ Κασσανδρείας (νῦν Βεροίας) κ. Καλλινίκου, ἐπὶ τοῦ περιεχομένου τοῦ βιβλίου τοῦ Πανσο. Ἀρχιμανδρίτου κ. Ἱερωνύμου Κοτσῶνη «Ἡ θέσις τῶν λαϊκῶν ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ ὀργανισμῷ κατὰ τὸ Κανονικὸν Δίκαιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας», καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον σχετικὴν ἐπιστολὴν τοῦ Πανσο. Ἀρχιμανδρίτου, ἧτις ἀναφέρεται εἰς τὸ αὐτὸ ζήτημα.

Α'.

Η ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΣΥΝΟΔΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Πρὸς

Τὴν Ἱερὰν Σύνοδον
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
Ἀθήνας.

Τὰ κάτωθι ὑπογραφόμενα μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, οἱ Μητροπολίται Μαντινείας καὶ Κυνουρίας Γερμανός, Θεσσαλονίκης Παντελεήμων, καὶ Κασσανδρείας Καλλνίκος, εἰς ἐκτέλεσιν σεπτῆς ἀποφάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ληφθείσης

ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς 17.6.1957, δι' ἧς ἀνετέθη αὐτοῖς ἡ μελέτη τοῦ ἀρτι ἐκδοθέντος βιβλίου ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ θέσις τῶν Λαϊκῶν ἐντὸς τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὁργανισμοῦ» τοῦ πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτου Ἱερωνύμου Κοτσῶνη, ὅστις διὰ τῆς ἀπὸ 20 Μαΐου 1957 ἀναφορᾶς αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον αἰτεῖται τὴν γνώμην Αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ ἀναπτυσσομένου θέματος, μελετήσαντα ἰδιαίτερος καὶ ἀπὸ κοινοῦ τὸ εἰρημένον βιβλίον ἀναφέρουσιν εὐσεβᾶστως τὰ ἐπόμενα: Τὸ βιβλίον τοῦτο, ἀποτελούμενον ἐξ ἡριθμημένων 69 σελίδων συνήθους μεγέθους, μέχρι τῆς 14ης σελίδος συμπεριλαμβανομένης, περιέχει τὰ συνήθη προκαταρκτικὰ καὶ ἀφιερώσεις ὡς καὶ ἐκτενῆ πίνακα πηγῶν καὶ βιβλίων καὶ λοιπῶν βοηθημάτων.

Ἐν ταῖς σελίσι 15-17 περιέχεται γενικὴ εἰσαγωγὴ τοῦ βιβλίου. Αἱ ὑπόλοιποι 52 σελίδες περιέχουσι τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ θέματος μετὰ ὑποσημειώσεων καὶ παραπομπῶν, αἰτνες ἀριθμοῦνται κατ' αἴξοντα ἀριθμὸν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ 1 μέχρι 271.

Ἐπισημαζόμενα κεχωρισμένως εἰς πλήρεις σελίδας αἱ πενήκοντα δύο αὐταὶ σελίδες ἀνὰ 44 στίχους κειμένου δι' ἐκάστην σελίδα, εὐρίσκονται περίπου 34

σωτηρία τῷ κόσμῳ, ὅτι ἀνέστη Χριστὸς, ὡς παντοδύναμος».

«Ἀναστάσεως ἡμέρα» καὶ Ἡμεῖς σὺν τῇ παμμήτορι Σιῶν ὕμνον εὐχαριστίας καὶ προσευχῆν ἰκεσίας ἀναφέρομεν πρὸς Χριστόν, τὸ ζῶν τε καὶ ἄθυτον ἱεροῖον, ὑπὲρ τῆς Οἰκουμένης, ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας ἀπάσης, ὑπὲρ πάσης ψυχῆς σεμννομένης ἐπὶ τῷ ὀνόματι, τῷ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, ἐπὶ Χριστῷ τῷ Θεῷ.

Καὶ μετ' ἀγάπης ἐγκαρδίῳ, Μακαριώτατε ἐν Κυρίῳ ἀδελφέ, ἐμνημονεύσαμεν σήμερον τοῦ ἱεροῦ καὶ σεπτοῦ ὀνόματος τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος καὶ ἠδ' εὐχαριστήσαμεν τῷ Κυρίῳ ὑπὲρ Αὐτῆς τε καὶ τῆς θείῳ βουλήματι ἐγκεχειρισμένης Αὐτῆς Ἁγιοτάτης Ἐκκλησίας καὶ ἐνθερμον ὑπὲρ αὐτῆς ἀνεπέμψαμεν δέησιν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου, ὅθεν ἀναστὰς ὁ Σωτὴρ συνανέστησε παγγενῆ Ἀδὰμ καὶ ζῶν Ἡμῖν ἐδωρήσατο αἰώνιον.

Τὴν δ' αὐτὴν καὶ νῦν ἀναφέροντες εὐχὴν, ἄσμενοι ἴκωμεν καὶ διὰ τῶνδε τῶν ἀδελφικῶν Ἡμῶν Γραμμάτων κοινωνήσοντες τῆς αἰωνίου εὐφροσύνης Αὐτῆ περιπτυσσόμενοι, τὰ ἥδιστα προσφωνοῦμεν Αὐτῇ Εὐαγγέλια «Χριστὸς Ἀνέστη» καὶ τὸ φίλημα τὸ ἅγιον ἀποδίδομεν Αὐτῇ καὶ ἀπὸ καρδίας Αὐτῇ ὑμνεῖν, εἰρήνην, εὐεξίαν, ὄλβον, πᾶν ἀγαθὸν παρὰ τοῦ Ἀναστάτος ἐν νεκρῶν Σωτῆρος Χριστοῦ, αἰτούμενοι Αὐτοῦ χαρίσασθαι Αὐτὴν τῇ Ἁγιοτάτῃ Ἐκκλησίᾳ ἐπὶ ἔτη παμπληθῆ, τῶν ἐμπειπιστευμένων Αὐτῇ ψυχῶν τὴν σωτηρίαν τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ προσκομιζούσαν καὶ εἰς δόξαν τοῦ Παναγίου Αὐτοῦ Ὄνόματος πλουσίως συμβάλλουσαν.

Ἐπὶ δὲ τούτοις ἀξιούντες μετ' ἀδελφικῆς ἀγάπης μεταβιβασθῆναι τοῖς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον συγκροτοῦσι Πανιερωτάτοις Ἀρχιερεῦσι τὰς Πασχαλλοὺς εὐχὰς

Ἡμῶν καὶ προσήσεις, αἰτούμεθα καὶ αἰδῆς παρὰ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ τὰ ἔτη Αὐτῆς, ὅτι πλείστα, ὑγιεινά, καὶ εὐφρόσυνα, καὶ διατελοῦμεν.

Τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χρῷ ἀδελφός καὶ ὅλως πρόθυμος
† Ὁ Ἱεροσάλημ Βενέδικτος

Ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πόλει Ἱεροσολήμ
Πάσχα 1958.

Δ'.

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ
ΜΟΣΧΑΣ

Πατριάρχης Μόσχας
καὶ πάσης Ρωσίας

Πρὸς τὴν Αὐτοῦ Μακαριότητα
τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
κ. κ. Θεόκλητον

Ἀγαπητὲ ἐν Κυρίῳ Μακαριώτατε Δέσποτα,
Χριστὸς Ἀνέστη!

Δεχθῆτε παρακαλῶ ἐκ μέρους ἡμῶν τὸν ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν χαρᾶς, εἰρήνης καὶ ἀγάπης. Εἴθε ἡ χαρὰ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου νὰ ἐνισχύῃ καὶ ἐδυναμώσῃ Ὑμᾶς, ὅπως μὴ παύσῃ ὁ Ἀναστάς Κύριος, ἡ πηγὴ τῆς Χάριτος νὰ διαφυλάττῃ καὶ ἐνισχύῃ τὴν ζωὴν Ὑμῶν, ἵνα ἀφθόνως μεταδίδῃται ἡ θεία δύναμις Αὐτοῦ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ποιμανομένων ὑφ' Ὑμῶν.

Μετ' ἀδελφικῆς ἀγάπης τῇ Ὑμετέρᾳ Μακαριότητι ἀφωσιωμένως ἐν Χριστῷ.

† Ἀλέξιος
Πατριάρχης Μόσχας
καὶ πάσης Ρωσίας

Πάσχα Κυρίου 1958.

σελίδες πλήρεις κειμένων και 18 σημειώσεων και παραπομπών.

Εἰς ταύτας τὰς 34 σελίδας τοῦ κειμένου ἀναπτύσσεται τὸ θέμα τοῦ συγγραφέως.

Ἡ κεντρικὴ ἰδέα τοῦ ὅλου βιβλίου διατυπώται ἐν δύο συμπεράσματα. Τὸ πρῶτον ἀναγράφεται ἐν τῇ σελίδι 27, ἔχον οὕτω: «Διὰ τῶν ὡς ἄνω ὑπογραμμίζεται, ἔτι μᾶλλον, ἢ θέσις τῶν Κληρικῶν ὡς ὑπηρετῶν καὶ διακόνων τῶν Λαϊκῶν καὶ ἀποδεικνύεται, ὅτι ἡ ἀντίληψις, καθ' ἣν οἱ κληρικοὶ εἶναι τάχα ἐφωδιασμένοι δι' ἰδιαίτερων προνομίων, δὲν εἶναι ὀρθή» (σελ. 27). Τὸ δεύτερον ἀναγράφεται ἐν τῇ σελίδι 68 ἔχον οὕτω: «Τὸ συμπέρασμα τῆς προκειμένης ἐρεῖνης ἐξάγεται πλέον ἀφ' ἑαυτοῦ. Ἐν τῷ σώματι δηλαδὴ τῆς Ἐκκλησίας διακρίνονται σαφῶς δύο τάξεις, κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς διακονίας, ἢ ὅποια ἔχει ἀνατεθῆ εἰς ἑκάστην ἐξ αὐτῶν. Ἡ διάκρισις ὁμοῦς αὕτη ἐν τῇ πράξει τείνει νὰ διαμορφωθῇ εἰς διάκρισιν ἐξουσίας τῶν κληρικῶν ἐπὶ τῶν λαϊκῶν, ὅπερ, ἐάν ποτε ὁ Κύριος τοῦ Ἀμπελώνος ἤθελεν ἐπιτρέψει νὰ συντελεσθῇ, θὰ ἀπετέλει παντελῆ ἀλλοίωσιν τοῦ πνεύματος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας».

Πρὸς σχηματισμὸν ἐπομένως γνώμης περὶ τοῦ βιβλίου τοῦ πανοσιολ. ἀρχιμανδριτοῦ Ἱερωνύμου Κοτσώνη, εἶναι ἀρκετὸν νὰ ἐξετασθῇ ἡ ὀρθότης τῶν συμπερασμάτων τούτων.

Ὡς δὲμος εἶναι εὐνόητον καὶ συμφώνως πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς ἀποφάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἢ Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς δὲν πρόκειται νὰ εἰσέλθῃ εἰς λεπτομερῆ καὶ ἀσθηρῶς ἐπιστημονικὴν ἐξέτασιν τοῦ βιβλίου, ἀλλὰ θὰ ἀρκεσθῇ νὰ ἐξετάσῃ ἂν τὰ βασικὰ ταῦτα συμπεράσματα τῆς μελέτης τοῦ Συγγραφέως συνάδωσιν ἢ ἀντίκεινται εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐν τῷ πρώτῳ συμπεράσματι ὁ Συγγραφεὺς ἰσχυρίζεται, ὅτι ἐκ τῶν ἐκτεθεισῶν γνωμῶν αὐτοῦ «ὑπογραμμίζεται ἔτι μᾶλλον ἢ θέσις τῶν Κληρικῶν ὡς Ὑπηρετῶν καὶ διακόνων τῶν λαϊκῶν» (σελ. 27).

Τὴν γνώμην ταύτην στηρίζει εἰς τὸν ἰσχυρισμὸν αὐτοῦ ἐν ἀρχῇ τῆς παραγράφου 2 (σελ. 22), ὅτι «ἡ διάκρισις μεταξὺ κληρῶν καὶ λαοῦ δὲν ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐξουσίαν, ἀλλ' εἰς τὸν βαθμὸν τῆς διακονίας». Ἰδιαίτερος δὲ εἰς τὴν γνώμην αὐτοῦ, ὅτι «τὸ ἐμπειστευμένον εἰς τὸν Κληρὸν ποιμνιον ἔχει ἀπόλυτα δικαιώματα τόσον ἐπὶ τοῦ χρόνου τοῦ ποιμένου του, ὅσον καὶ ἐπὶ τῆς καθόλου ζωῆς του» (παραγρ. 2 σελ. 23).

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ὁ Κύριος ἐν τοῖς Ἐδαγγελίοις πολλάκις ἐτόνισε τὸ καθήκον τῶν πνευματικῶν ποιμένων, ὅπερ ἔχουσι, νὰ μεριμνῶσι καὶ ἀγορευῶσι περὶ τοῦ ποιμνίου αὐτῶν, ὥστε καὶ τὴν ψυχὴν αὐτῶν νὰ θυσιάζωσιν ὑπὲρ αὐτοῦ. Μυριόλεκτον δὲ εἶναι, ἐν τε τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ καὶ τοῖς Ἱεροῖς Κανόσι, τὸ καθήκον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὸ δικαίωμα, τοῦ ὁποίου τὴν ἐκπλήρωσιν δικαιούται νὰ ἀναμένη τὸ ποιμνιον.

Ἀπὸ τοῦ σημείου ὁμοῦς τούτου μέχρι τοῦ σημείου, κατὰ τὸ ὅποιον «τὸ ποιμνιον ἔχει ἀπόλυτα δικαιώματα τόσον ἐπὶ τοῦ χρόνου τοῦ ποιμένου του» καὶ ἔτι μᾶλλον «ἐπὶ τῆς καθόλου ζωῆς του», ὑπάρχει μεγίστη ἀπό-

στασις καὶ παρανόσις τοῦ πνεύματος καὶ τῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας. Διότι ὁ Κληρὸς τότε ἀπὸ πνευματικοῦ Πατρὸς καταβιβάζεται εἰς τὴν θέσιν τοῦ διακόνου καὶ ὑπηρετοῦ, καὶ τὸ ποιμνιον καὶ ὁ πνευματικὸς υἱὸς εἰς ἐλεγκτὴν καὶ δεσπότην. Καταργεῖται τὸ «πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις», «οἷτινες ἀγορευνοῦσι, ὡς λόγον ἀποδώσοντες».

Ἀνατρέπεται πᾶσα τάξις καὶ πειθαρχία καὶ πᾶς σεβασμὸς πρὸς τὸν Κληρὸν, τοῦθ' ὅπερ συμβαίνει ἐν παντὶ ὀργανισμῷ ἀνθρώπων, ὅταν τὰ δικαιώματα τῶν ὑφισταμένων ἀναγνωρισθῶσιν ἀπαιτητὰ παρ' αὐτῶν τῶν ἰδίων, ἐνῶ δέον νὰ εἶναι ἐπιβλητέα ὑπὸ τῶν ἀρμοδιῶν.

Ἡ τοιαύτη γνώμη ἀποτελεῖ πλάνην καὶ ἀντιτίθεται εἰς τὴν διδασκαλίαν καὶ συνείδησιν τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπὶ τῆς πλάνης μάλιστα ταύτης στηρίζονται καὶ σχετικὰ κρούσματα ἀμαθῶν τινῶν, ἀπαιτούντων ἀνευλαβῶς καὶ φορτικῶς ἐκπλήρωσιν καθήκοντων τινῶν παρὰ Κληρικῶν.

Ἐνταῦθα ἐρωτητέον: Ἐὰν διακόνων Ἱερῶς φρονῆ ὅτι πρόσωπόν τι προσερχόμενον εἰς τὴν θείαν Κοινωνίαν δὲν εἶναι ἄξιον αὐτῆς, δύναται νὰ ἀρηθῇ αὐτῷ τὴν μετάδοσιν ἢ εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὴν ἀπαιτήσιν τοῦ «δικαιουμένου», ὅπως ἄλλως διακονῆται ὑπὸ τοῦ ἔχοντος τὴν «διάκρισιν τῆς διακονίας» λειτουργοῦ;

Ἐν τῷ αὐτῷ συμπεράσματι ἀναφέρεται, ὅτι «ἡ ἀντίληψις, καθ' ἣν οἱ κληρικοὶ εἶναι τάχα ἐφωδιασμένοι δι' ἰδιαίτερων προνομίων, δὲν εἶναι ὀρθή» (σελ. 27).

Τὸ συμπέρασμα ταῦτο πιθανῶς ἐξάγει ὁ Συγγραφεὺς ἐκ τῶν ἀκολουθῶν συλλογισμῶν αὐτοῦ.

Ἐν τῇ § 1 τοῦ Κεφ. Α' ὑποστηρίζει ὅτι «διὰ τοῦ μυστηρίου τῆς Ἱεροσύνης ἐγκαιρίσται μία σαφὴς μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας διάκρισις, ἢ ὅποια τοποθετεῖ τοὺς μὲν Κληρικοὺς ὑψηλότερον, τοὺς δὲ λαϊκοὺς ὑποδεέστερον» (σελ. 20). Ἐν δὲ τῇ § 2 τοῦ αὐτοῦ Κεφαλαίου Α', διασαφῶν τὴν σκέψιν αὐτοῦ ταύτην παρατηρεῖ, ὅτι «θὰ πρέπη νὰ ὑπομνησθῇ, ὅτι ἡ διάκρισις μεταξὺ κληρῶν καὶ λαοῦ δὲν ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐξουσίαν, ἀλλ' εἰς τὸν βαθμὸν τῆς διακονίας» (σελ. 22). Στηρίζει δὲ τὴν σκέψιν αὐτοῦ ταύτην εἰς τὰ ἐν συνεχείᾳ ἐκτιθέμενα, καθ' ἃ ὁ Κληρὸς εἶναι ὑποχρεωμένος ἐκ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν δι' αὐτῶν ἐπιβαλλομένων ποιῶν (σελ. 24), νὰ ἐκτελῇ πάντα τὰ καθήκοντα αὐτοῦ πρὸς τὸν Λαόν. Ἐπομένως ὁ Κληρὸς μόνον νὰ διακονῇ καὶ ὑπηρετῇ τὸν Λαόν εἶναι ὑποχρεωμένος· οὐχὶ νὰ «κατεξουσιάζῃ» καὶ «κατακυριεύῃ» «τοῦ ποιμνίου» (σελ. 22).

Καὶ ταῦτα, διότι ὁ Κληρὸς καὶ ὁ Λαὸς θεωροῦνται ὑπὸ τοῦ Συγγραφέως ὡς τὰ δύο στοιχεῖα, ἐξ ὧν συγκροτεῖται ὁ Ὄργανισμὸς τῆς Ἐκκλησίας, τὸ «Βασιλεῖον ἱεράτευμα» (Ἐἰσαγωγή σελ. 15), «ἱερεῖς καὶ βασιλεῖς» (σελ. 19).

Ἐπὶ τῆς τοιαύτης ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμανδριτοῦ τεθείσης βάσεως οἰκοδομεῖται ἡ ὅλη σειρὰ τῶν σκέψεων αὐτοῦ, ἐξ ὧν ἐξάγει τὸ ἀνωτέρω συμπέρασμα, ὅπερ ὁμοῦς εἶναι ἐσφαλμένον διὰ τοὺς ἐπομένους σοβαροὺς λόγους.

Ὁ Κληρὸς, ὡς εἶναι γνωστὸν, κατὰ τὴν Ἁγίαν

Γραφήν και τὴν Ἱερὰν παράδοσιν τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, δὲν εἶναι ἀπλοῦς τις συνεργάτης τοῦ Λαοῦ, ἐν ἀνθρωπίνῳ τινι Ὁργανισμῷ. Ὁ Ἀρχιμανδρίτης ὁμοῦ θεωρεῖ τοῦτον ὡς μέλος Ὁργανισμοῦ τινός, ὡς ἐκ τοῦ τίτλου τοῦ κρινομένου βιβλίου καὶ ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν ἀμφοτέρων τῶν κεφαλαίων, ἀλλὰ καὶ παραγράφων τινῶν, καταφαίνεται (σελ. 18, 19, 30).

Παρασυρόμενος ἐκ τῆς ἐσφαλμένης ταύτης βάσεως, ἠγγήσθη καὶ δὲν ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν τὴν ἀληθῆ θέσιν τοῦ Κλήρου ἔναντι τοῦ Λαοῦ.

Ὁ Κλήρος ὁμοῦ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, οἱ Ἐπίσκοποι ἰδίως, οἱ καὶ τὸν λοιπὸν κλῆρον χειροτονοῦντες, εἶναι οἱ διαδόχοι τῶν Ἀποστόλων. Ἐἶναι δὲ γνωστόν, ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν ὡς Ἰδρυτὴς τῆς Ἐκκλησίας ἔδωκεν ἰδιαίτερον ἐξουσίαν εἰς τοὺς ἀποστόλους, οἵτινες μετεβίβασαν ταύτην εἰς τὸν Κλῆρον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἥτις μόνη διατηρεῖ ἀδιάκοπον τὴν διαδοχὴν τῆς ἐξουσίας διὰ τῆς ἀδιακόπου διαδοχῆς τῆς χειροτονίας ἀπὸ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων μέχρις ἡμῶν.

Δὲν συμβαίνει ὁμοῦ τοῦτο διὰ τὸν Κλῆρον ἄλλων τινῶν καὶ δὴ Προτεσταντικῶν Ἐκκλησιῶν, ἐν αἷς δὲν διετηρήθη ἡ διαδοχὴ αὐτῆ, καὶ ἐν αἷς οἱ συγγραφεῖς αὐτῶν δύνανται νὰ κρίνωσιν ἄλλως τὰ τῆς σχέσεως Κλήρου καὶ Λαοῦ.

Ἐκ τῶν συγγραφῶν μάλιστα τούτων πολλοὺς παρουσιάζει πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς γνώμης αὐτοῦ ὁ Ἀρχιμανδρίτης.

Ὅτι δὲ ὁ Κλήρος ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ ἔλαβε ἰδιαίτῳσαν ἐξουσίαν παρὰ τοῦ θείου Ἰδρυτοῦ αὐτῆς καταφαίνεται ἐξ αὐτῆς τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἐξ ἧς ἐνδεικτικῶς μόνον ἀναφέρομεν τὰ κυριώτερα γεγονότα.

1. Ἡ ἐκλογή τῶν Ἀποστόλων ἐγένετο ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἰδρυτοῦ τῆς Ἐκκλησίας («οὐχ ἡμεῖς με ἐξελέξαθε, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς» Ἰωάν. 1Ε', 16. Λουκ. 5', 13 κλπ.).

2. Ἀπεστάλησαν ὑπὸ τοῦ Κυρίου οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὸν Κόσμον, ἵνα συνεχίσωσι τὸ ἔργον, ὅπερ ὁ Πατὴρ ἀνέθηκεν αὐτοῖς («καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ Πατὴρ καὶ γὰρ ἐπεμπεῖ ὑμᾶς» Ἰωάν. Κ', 21 κλπ.).

3. Ὁ Κύριος ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν κατὰ Πνευμάτων ἀκαθάρτων (Ματθ. 1', 1 κλπ.).

4. Ἐδωκεν ἐξουσίαν ἀφιέναι ἁμαρτίας καὶ Πνεῦμα Ἅγιον μετέδωκε τοῖς Ἀποστόλοις. («Λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον, ἃν τινῶν ἄφῃτε τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, ἀφιένται αὐτοῖς» Ἰωάν. Κ', 22).

5. Ἐβεβαίωσεν αὐτοὺς διὰ τοῦ Πέτρου, ὅτι δι' αὐτῶν θὰ οἰκοδομηθῆ τὴν Ἐκκλησίαν (Ματθ. 15', 18 κλπ.).

Οἱ Ἀπόστολοι τὴν οὕτω δοθεῖσαν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἐξουσίαν μετέδωκαν τοῖς διαδόχοις αὐτῶν Ἐπισκόποις.

Καὶ μέχρι μὲν τοῦ Μ. Κωνσταντίνου ἡ ἐξουσία αὐτῆ ἦτο ἀπόλυτος καὶ γενικῆ. Ἀπὸ τοῦ Μ. Κων/νου, ἐπεκτεινωμένης τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀναγνωρισθείσης ὑπὸ τῆς Πολιτείας, ἡ ὑπερτάτη ἐξουσία περιῆλθεν εἰς τὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους, μερικώτερον εἰς τὰς Τοπικὰς, καὶ ἔτι μερικώτερον εἰς τοὺς κατὰ τόπους Ἱεράρχας.

Παρὰ πάσας δὲ τὰς διὰ μέσου τῶν αἰῶνων παρεμβάσεις τῆς Πολιτείας καὶ τοὺς ἐκάστοτε περιορισμούς, παραμένει ἡ ἐξουσία τῆς ἀναδείξεως Ἀρχιερέων διὰ τοῦ Μυστηρίου τῆς Χειροτονίας, ὡς διαδόχων τῶν Ἀποστόλων, καὶ τῆς χειροτονίας Πρεσβυτέρων πρὸς τέλεσιν τῶν Μυστηρίων καὶ ἁγιασμόν τῶν Πιστῶν.

Ἡ συμμετοχὴ τοῦ Λαοῦ εἰς τὰ καθήκοντα τοῦ Κλήρου εἶναι διάφορος ἐν ἐκάστῳ Μυστηρίῳ καὶ ἔτι μᾶλλον διάφορος ἐν ταῖς διαφοραῖς Ἐκκλησίαις.

Ἡ συμμετοχὴ αὐτῆ ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ δὲν εἶναι συνεργασία καὶ μάλιστα ἐν ἰσομοιρίᾳ, ἀλλὰ συμμετοχὴ εἰς τὴν ἀπολαβὴν τῆς ἁγιαστικῆς Χάριτος τῆς Ἐκκλησίας. Ἄν δὲ πού εἶναι συμμετοχὴ εἰς τὴν τέλεσιν τοῦ Μυστηρίου, αὕτη εἶναι συμμετοχὴ ὡς βοηθοῦ καὶ συνεργοῦ (ψάλτου, ἀναγνώστου, κατὰ τὴν τέλεσιν τῆς θ. Λειτουργίας, κήρυκος πρὸς διδασκαλίαν τῶν πιστῶν ἀδεία καὶ ἐπιβλέπει τοῦ Κλήρου κλπ.).

Ἐν τῷ Μυστηρίῳ ὁμοῦ τῆς Ἐξομολογήσεως ἡ πᾶσα ἐξουσία, ἡ δοθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κυρίου πρὸς τοὺς Ἀποστόλους τοῦ «ἀφιέναι ἁμαρτίας», συγκεντροῦται εἰς μόνην τὴν ἐξουσίαν τοῦ Κλήρου καὶ δὴ τοῦ Ἐπισκόπου, καὶ τοῦ δι' ἐδικῆς ἀκολουθίας προχειριζομένου Πνευματικοῦ Πατρός.

Ὡστε τὰ ἐν γενικαῖς γραμμαῖς καὶ ἀορίστως ἀναφερόμενα ἐν τῷ ὑπὸ κρίσει βιβλίῳ εἶναι ξένα πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, καὶ ἰδίως ἡ ἐξίσωσις δικαιωμάτων Κλήρου καὶ Λαοῦ. Ἐπομένως «ἡ ἀντίληψις καθ' ἣν οἱ Κληρικοί εἶναι (οὐχὶ τάχα ἀλλὰ πραγματικῶς) ἐφωδιασμένοι δι' ἰδιαίτερον προνομίων» οὐ μόνον ὀρθή, ἀλλὰ καὶ ὀρθόδοξος ἀποδεικνύεται.

Ἐνταῦθα δικαιολογοῦνται καὶ πάντες οἱ τιμητικοὶ τίτλοι (Σεβασμῶτατε, Αἰδεσιμῶτατε κλπ.) καὶ αἱ ἰδιαίτῳσαι τιμαὶ τοῦ Κλήρου ὑπὸ τῶν Λαϊκῶν (ἀσπασμοὶ χειρῶν κλπ.) διότι οἱ Κληρικοί εἶναι ὄντως Πατέρες τοῦ Λαοῦ, ἐπειδὴ «διὰ τοῦ Ἐδαγγελίου» τὰ πνευματικὰ αὐτῶν τέκνα, τὸν Λαὸν ἐγέννησαν.

Ἀποδεικνυομένης πεπλανημένης τῆς βάσεως τῶν εἰρημένων συμπερασμάτων τοῦ βιβλίου, συναποδεικνύεται πεπλανημένον καὶ τὸ ἐν τέλει τοῦ βιβλίου (σελ. 68-69) γενικὸν συμπέρασμα, ὅπερ κυρίως ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐν τῇ πράξει ἐφαρμογὴν τῆς θελήσεως ἀπ' ἀρχῆς βάσεως τοῦ βιβλίου καὶ ἐπιδιώκει νὰ ἐξαχθῇ ἐκ μεμονωμένων γεγονότων μονοπλευρῶς ἐπὶ τῆς θεμιμένης βάσεως ἐξεταζομένων.

Ἐν τῇ πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον ὁμοῦ ἀναφορᾷ αὐτοῦ ὁ Ἀρχιμανδρίτης ἀναφέρει ὅτι «ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου πρῶην Νευροκοπίου κ. Γεωργίου διεντυπώθη ἐπίκρισις «τοῦ βιβλίου τούτου ἐν τῷ Δελτίῳ «Ἐκκλησία», ἀλλὰ δὲν προσήχθη στοιχείον τι, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὅπωςδήποτε ἐπιζητεῖται νὰ στηριχθῇ τὸ αὐτῆ ἐπίκρισις».

Διὰ τοῦτο ἠναγκάσθη νὰ επικαλεσθῇ «τὴν ἐπὶ τοῦ βιβλίου τούτου» κρίσιν τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου».

Ἄλλ' ὑπὸ τοῦ Γραφείου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου παρεδόθη τῇ Συνοδικῇ Ἐπιτροπῇ τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «Κριτικὴ μελέτης Ἀρχιμ. Ἱερωνύμου Κοτσώνη» βιβλίον τοῦ εἰρημένου Μητροπολίτου ἐκ 47 σελίδων ἀποτελούμενον, ἐν ᾧ ἐπικρίνεται τὸ βιβλίον τοῦ Ἀρχιμανδρίτου μετὰ τῶν λόγων, δι' οὗς ἐκάστη ἐπὶ μέρους ἐπίκρισις

καὶ τὸ σχετικὸν δημοσίευμα ἐν τῇ «Ἐκκλησίᾳ» ἐγένετο.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ μὲν βιβλίον τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου φέρει ἡμερομηνίαν δημοσιεύσεως 5.5.1957, ἡ δὲ πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον ἀναφορὰ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου φέρει ἡμερομηνίαν 20 Μαΐου 1957, εἶναι πιθανὸν νὰ μὴ ἔλαβε γνῶσιν ὁ Ἀρχιμανδρίτης τοῦ ἐκδοθέντος βιβλίου τοῦ Μητροπολίτου.

Ὅθεν ἡ ὀρισθεῖσα πρὸς κρίσιν τοῦ βιβλίου τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Συνοδικῆ Ἐπιτροπὴ φρονεῖ, ὅτι ὁ Ἀρχιμανδρίτης δύναται νὰ λάβῃ γνῶσιν τοῦ ἐκδοθέντος βιβλίου τοῦ Μητροπολίτου, καὶ νὰ ἔχῃ καὶ τοῦτο ὑπ' ὄψιν, ἐφ' ὅσον κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ὑποβολῆς τῆς ἀναφορᾶς αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον δὲν εἶχε τοῦτο ὑπ' ὄψιν.

Ἡ Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ

- † Ὁ Μαντινείας καὶ Κονουρίας Γερμανός,
- † Ὁ Θεσσαλονίκης Παντελεήμων
- † Ὁ Κασσανδρείας Καλλίνικος.

Β'.

Η ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΠΑΝΟΣ. ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ

Πρὸς

τὴν Ἀγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἐνταῦθα

Μακαριώτατε Δέσποτα,

Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 6 φύλλον καὶ ἐν σελ. 95 τοῦ τόμου τοῦ 1956 τοῦ ἐπισήμου Δελτίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐδημοσιεύετο ἐπικρίσις τοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ θέσις τῶν λαϊκῶν ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ ὀργανισμῷ κατὰ τὸ Κανονικὸν Δίκαιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας» βιβλίου τοῦ ὑποφαινομένου, ὑπογραφομένη ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου πρῶην Νευροκοπίου κ. Γεωργίου, καθαπτομένη τῶν ὀρθοδόξων φρονημάτων μου. Ὡς κληρικὸς, ἀνήκων εἰς τὴν Ἱερὰν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν, ἐζήτησα ἀπὸ τοῦ τότε Προκαθημένου τὴν ἀδειαν, ἵνα προσφύγω εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον καὶ ἐπικαλεσθῶ τὴν ἐπὶ τοῦ ὡς ἄνω βιβλίου μου κρίσιν αὐτῆς.

Ἦδη, λαβὼν γνῶσιν τῆς ἐπ' αὐτοῦ ἐκθέσεως τῆς Σεβαστῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς, ἣν συνοδικῆ διαγνώμη ἠγαθόνθητε νὰ μοι διαπέμψητε ἐν ἀντιγράφῳ, παρακαλῶ εὐλαβῶς, νὰ μοι ἐπιτραπῆ, ὅπως ἀναφέρω Ὑμῖν καὶ τῇ περὶ Ὑμᾶς Ἱερᾷ Συνόδῳ τὰ κάτωθι:

Α'.

Ἡ Ἐκθεσις τῆς Σεβαστῆς Ἐπιτροπῆς χαρακτηρίζεται ὡς βασικὰ δύο συμπεράσματα τοῦ ὑπὸ κρίσιν βιβλίου μου, ἦτοι,

α'. ὅτι οἱ κληρικοί, ὄντες ὑπηρέται καὶ διάκονοι τῶν λαϊκῶν, δὲν εἶναι ἐφωδιασμένοι δι' ἰδιαιτέρων προνομίων, καὶ

β'. ὅτι ἡ διάκρισις ἐν τῷ σώματι τῆς Ἐκκλησίας εἰς δύο τάξεις εἶναι διάκρισις βαθμοῦ διακονίας καὶ οὐχὶ ἐξουσίας.

Ἡ Σὴ Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ θεωρεῖ ὡς εὐνόητον, ὅτι «ἀποδεικνυμένης πεπλανημένης τῆς βάσεως τῶν δύο τούτων συμπερασμάτων», συναποδεικνύεται πεπλανημένον καὶ τὸ ἐν τέλει τοῦ βιβλίου, γενικὸν συμπε-

ρασμα, ὅπερ κυρίως ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐν τῇ πράξει ἐφαρμογὴν τῆς τεθείσης βάσεως τοῦ βιβλίου» (σελ. 6 τῆς Ἐκθέσεως).

Ἐντεῦθεν καὶ ὁ ὑποφαινόμενος θὰ ἀναφερθῆ ἐν τῷ παρόντι εἰς ὅτι ἀφορᾷ τὰ δύο ὡς ἄνω συμπεράσματα, ὡς ἐπιτραπῆ δὲ εἰς αὐτόν, διὰ λόγους συστηματικούς, νὰ ἀρχίσῃ ἀπὸ τοῦ δευτέρου.

Ὅσον ἀφορᾷ, λοιπόν, εἰς τὸ ὅτι ἡ διάκρισις ἐν τῷ σώματι τῆς Ἐκκλησίας εἰς δύο τάξεις εἶναι διάκρισις βαθμοῦ διακονίας καὶ οὐχὶ ἐξουσίας, οὐδὲ πόρρωθεν δύναται νὰ ὑποτεθῆ, ὅτι διὰ τοῦ ὑπ' ὄψιν συγγράμματός μου δὲν δέχομαι τὴν ὑπαρξίν τῆς ἱερατικῆς ἐξουσίας (proestas). Θὰ ἐπρεπε νὰ ἦτό τις ἀμοιρος οἰασθήποτε ὄχι μόνον Κανονολογικῆς, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς ἐγκυκλίου θεολογικῆς μορφώσεως, ἃν ἤθελεν ὑποτεθῆ, ὅτι θὰ ἐτόλμη νὰ ὑποστηρίξῃ, ὅτι τάχα ἀποτελεῖ ὀρθόδοξον ἀντίληψιν ἡ ἀποψις, καθ' ἣν ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν ἀναγνωρίζει τὴν τριπλῆν ἱερατικὴν ἐξουσίαν, ἣτοι τὴν ἀγιαστικὴν, διδακτικὴν καὶ ποιμαντικὴν ἢ διοικητικὴν. Ὁ τοιοῦτος θὰ ἐφωρᾶτο ὡν θεολογικῶς ἐντελῶς ἀστοιχείωτος. Τοῦτο ὁμῶς, ὡς κολακεύομαι νὰ πιστεύω, δὲν συμβαίνει μὲ τὸν ὑποφαινόμενον, ἃν ἤθελεν οὗτος κριθῆ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἄχρι τοῦδε δημοσιευθειῶν θεολογικῶν του ἐργασιῶν.

Ὅπως ἀντιθέτως, ὀλοκλήρως ἡ πρώτη παράγραφος τοῦ ὑπὸ κρίσιν ἔργου (ἀπὸ τῆς σελ. 19-22 μετὰ τῶν ὑποσημειώσεων ὑπ' ἀριθ. 13-36) εἰς τοῦτο ἀκριβῶς ἀποβλέπει, ἦτοι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν προτεσταντικὴν ἀποψιν, νὰ ὑπογραμμίσῃ τὴν ὑπερέχουσαν ἐν τῷ ὄλω ἐκκλησιαστικῷ ὀργανισμῷ θέσιν τοῦ κλήρου καὶ τὴν ἐξουσίαν, τὴν ὁποίαν οὗτος, καὶ ἰδίως οἱ ἐπίσκοποι, ἔχουν ἔναντι τοῦ λαοῦ.

Ἐπὶ παραδείγματι, ὁ ὑποφαινόμενος, ἀφοῦ πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν προτεσταντικῶν δοξασίων περὶ γενικῆς τῶν πιστῶν ἱερωσύνης ἐκθέτη τὴν ὀρθόδοξον περὶ τούτου διδασκαλίαν περὶ τῆς οἰκονομίας τῶν μυστηρίων, ὡς ἐμπειπιστευμένης εἰς μόνους τοὺς κληρικούς, ἐν τισὶ δὲ εἰς μόνους τοὺς ἐπισκόπους (σ. 19 καὶ 30), προσθέτει, παραθέτων σχετικὸν ἀπόσπασμα ἐκ τῶν Διαταγῶν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων: «Ἀρχεῖν γάρ σε (δηλαδή, ὁ ἐπίσκοπε,) χρῆ τῶν ὑπηκόων, οὐ μὴν ὑπ' αὐτῶν ἀρχεσθαι· οὔτε γὰρ υἱὸς ἀρχει πατρός... οὔτε δοῦλος τοῦ κυρίου αὐτοῦ κατὰ τὸν τῆς ἐξουσίας (λόγον)... οὔτε μὴν λαϊκὸς ἐπισκόπου». «Ὁὗτος ἀρχων καὶ ἡγούμενος ἡμῶν, οὗτος ἡμῶν βασιλεὺς καὶ δυνάστης, οὗτος ἡμῶν ἐπίγειος Θεὸς μετὰ Θεόν, ὃς ὀφείλει τῆς παρ' ἡμῶν τιμῆς ἀπολαύειν» (σ. 20, σημ. 24).

Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον τὸ βιβλίον τοῦ ὑποφαινομένου χαρακτηρίζει ὡς ἀντιτιθέμενον πρὸς τὴν ὀρθόδοξον ἀντίληψιν καὶ τὸ ὁποῖον ἀπεδοκιμάσθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Ἀποστόλων, ὡς καὶ πάντων τῶν ἀνὰ τοὺς αἰῶνας ὀρθοδόξως φρονούντων συγγραφέων, εἶναι οὐχὶ ἡ ἱερατικὴ ἐξουσία, ἀλλ' ἡ κατάχρησις αὐτῆς, ἦγον τὸ «κατεξουσιάζειν» καὶ «κατακυριεύειν» (πρῶβ. σ. 22 καὶ 69). Ταῦτα, κατὰ τὴν ρῆσιν αὐτοῦ τοῦ Κυρίου (πρῶβλ. Ματθ. Κ' 25 καὶ Μάρκ. Γ' 42), προσιδιάζουσι μόνον εἰς τοὺς κοσμικοὺς ἀρχοντας. Ἀβυσσαλέον ὄντως χάσμα χωρίζει τὴν τριπλῆν ἱερατικὴν ἐξου-

σιαν από τῆς κατακρίτου κατεξουσίσεως. Ἡ ἱερατικὴ ἐξουσία ἔχει δοθῆ εἰς τὸν κλῆρον, ἵνα οὗτος ἐπιτελῇ τὰ πρὸς σωτηρίαν τῶν πιστῶν, ἐνῶ τὸ «κατεξουσιάζειν» ἔχει σκοπὸν τὸ ἴδιον τοῦ κατεξουσιάζοντος ὄφελος, ἐπὶ βλάβῃ τοῦ ἔργου τῆς σωτηρίας καὶ ἐπὶ τελικῇ ἀπωλείᾳ αὐτοῦ τε τοῦ κατεξουσιάζοντος καὶ τῶν πειματιζομένων.

Ὡς πρὸς δὲ τὴν ὑπ' ἐμοῦ ἐν τῷ βιβλίῳ μου ἐπίκλησιν προτεσταντῶν συγγραφέων πρὸς στήριξιν τῶν ἀποψεῶν μου, ἐπιτραπήτω μοι νὰ ἀναφέρω, ὅτι, ἀφοῦ ἡ ἐν τῷ ὑπὸ κρίσιν βιβλίῳ μου ἀποψις εἶναι ἀντικρὺς ἀντίθετος πρὸς τὴν προτεσταντικὴν, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐπικαλεσθῶ τὴν μαρτυρίαν διαμαρτυρομένων συγγραφέων πρὸς στήριξιν τῆς. Ὅτι δὲ οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι, ἐνῶ ἐπὶ πλέον τῶν πολυαριθμῶν πηγῶν, ἐπικαλοῦμαι τὴν μαρτυρίαν τεσσαράκοντα τριῶν ὀρθοδόξων συγγραφέων καὶ παραπέμπω εἰς εἴκοσι καὶ ἓνα ρωμαιοκαθολικὸς τούτους, ἀναφέρω ἕνα καὶ ἓνα μόνον προτεσταντῆν (τὸν H. Lietzmann ἐν σ. 10 καὶ ὑποσημειώσει 17). Ἀλλὰ καὶ τούτου τὸ ἔργον, ὡς δηλῶ ἐν σελ. 11 τῆς παρατιθεμένης βιβλιογραφίας (διὰ τοῦ ἀστερίσκου), δὲν τὸ εἶχον ὑπ' ὄψιν μου κατὰ τὴν σὺνταξιν τῆς ὑπὸ κρίσιν μελέτης.

Ἡ διαστολὴ τῆς ἐξουσίας, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τὴν κοσμικὴν, ἦτοι τοῦ «κατεξουσιάζειν» καὶ «κατακυριεύειν» ἀπὸ τῆς ἐξουσίας ὑπὸ τὴν γνησίαν, κανονικὴν ἔννοιαν, ἦτο ἀνάγκη νὰ γίνῃ, πρὸς ἀπόκρουσιν τῆς ἄλλης ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἀκρότητος, ἦτοι τῶν ρωμαιοκαθολικῶν δοξασιῶν, αἱ ὁποῖαι, ὡς γνωστὸν, στηρίζονται εἰς τὴν ἀπόλυτον ἐξουσίαν τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης ἐπὶ τε τοῦ ὑπολοίπου κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ. Σημειωτέον ἐν παρόδῳ, ὅτι ἡ διαστολὴ αὕτη ἦτο ἔτι μᾶλλον ἀναγκαία, δεδομένου ὅτι τὸ ὑπὸ κρίσιν ἔργον προωρίζετο κυρίως διὰ τοὺς ἑτεροδόξους (προκειμένον νὰ δημοσιευθῇ εἰς τὴν γερμανικὴν ὡς κεφάλαιον τόμου, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀφιερωμένος εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ νὰ κυκλοφορήσῃ ἐν Γερμανίᾳ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀπὸ ἐλληνικῆς σκοπιᾶς, (Die Orthodoxe Kirche in griechischer Sicht)» καὶ ἐπομένως ἦτο ἀπαραίτητον, ὅπως γίνῃ ἀπολύτως σαφές, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ὡς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς, οὕτω καὶ ἐν τῷ ζητήματι περὶ τῶν σχέσεων κλήρου καὶ λαοῦ, διετήρησεν ἀλώβητα τὰ ὑπὸ τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Ἀποστόλων παραδοθέντα, ἀποφεύγουσα ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν προτεσταντικὴν ἀναρχίαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ρωμαιοκαθολικὴν ἀπολυταρχίαν, καὶ ἐξακολουθοῦσα νὰ βαδίξῃ τὴν μέσην, τὴν βασιλικὴν ὁδόν. (Βλέπε συναφῶς Κων. Οἰκονόμου, Περὶ τῶν τριῶν ἱερατικῶν τῆς Ἐκκλησίας βαθμῶν Ἐπιστολιμαία διατριβή. Ἐν Ναυπλίῳ, 1835, σελ. 313-314 καὶ 304-305).

Ταῦτα ὡς πρὸς τὸ πρῶτον ὑπὸ τῆς Σῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς σημειωθὲν συμπέρασμα τοῦ ὑπὸ κρίσιν ἔργου. Ὡς πρὸς δὲ τὸ δεύτερον, ἦτοι ὅτι οἱ κληρικοὶ δὲν εἶναι ἐφωδιασμένοι δι' ἰδιαιτέρων προνομίων, κατόπιν τῶν ἀνωτέρω παρατεθέντων, παρακαλῶ νὰ μοι ἐπιτραπῇ, νὰ ἀναφέρω τὰ ἑξῆς:

Τὸ προνόμιον (Privilegium), ὑπὸ τὴν νομικὴν

τοῦ ἔννοιαν, εἶναι τι τὸ εἰδικῶς κατ' ἐξαιρέσιν ἀντὶ τῶν κειμένων νόμων ὑπὲρ τινος ἢ τινῶν προσώπων ἰσχύον (πρβλ. Νικοδήμου Μίλας, ὀρθοδόξου ἐπισκόπου Ζάρας τῆς Δαλματικῆς, τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν μεταγλωττισθὲν ὑπὸ Μελετίου Ἀποστολοπούλου, Ἐν Ἀθήναις 1906, σ. 97-98) καὶ εἰς ἱκανοποίησιν τοῦ ἀτομικοῦ αὐτῶν συμφέροντος ἀποβλέπον, ἄρα τι τὸ ἰδιοτελές. Δὲν ἀνταποκρίνεται ἐπομένως πρὸς τὸ ὀρθόδοξον φρόνημα ἢ ἀντίληψις, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ποιμὴν ὁ καλός, ὁ ὁποῖος (κατὰ τὸ πρότυπον τοῦ μοναδικοῦ ὄντως Καλοῦ Ποιμένος) καὶ «τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων» (Ἰωάν. 1', 11), κέκτηται ἐν τῷ σώματι τῆς Ἐκκλησίας ἰδιαίτερα προνόμια, ὑπὸ τὴν ὡς ἄνω νομικὴν τῆς λέξεως ἔννοιαν. Ἡ τριπλῆ συνεπῶς τῆς ἱερατικῆς ἐξουσίας ἐκδήλωσις ἀποτελεῖ ὄντως ἰδιαίτερον τοῦ κλήρου «προνόμιον», ὑπὸ ἔννοιαν ὁμοῦς ἀντίστοιχον πρὸς τὴν ἐπὶ τῆς ἐπὶ τοῦ λαοῦ ἐξουσίας τοῦ κλήρου, περὶ ἧς ἀνωτέρω. Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην καὶ ὁ κληρικὸς εἶναι βεβαίως προνομιοῦχος ἐναντὶ τῶν λαϊκῶν, ρητῶς δὲ ὁ ὑποφαινόμενος ἐν σελ. 21 τοῦ ὑπὸ κρίσιν ἔργου ἀναφέρει, ὅτι ἡ «προνομιοῦχος αὐτῆ θέσις τοῦ ἐπισκόπου ἐναντὶ τοῦ ὑπολοίπου κλήρου, πολλῶν δὲ μᾶλλον ἐναντὶ τῶν λαϊκῶν, ἔχει κατοχυρωθῆ καὶ διὰ πολιτικῶν νόμων τῶν βυζαντινῶν αυτοκρατόρων καὶ τῶν νεωτέρων ἐλευθέρων πολιτευμάτων». Ἐὰν ἀντιθέτως τὰ «προνόμια» ταῦτα ἦσαν κατὰ τὴν νομικὴν κυριολεξίαν προνόμια, ἦγον πρὸς ἱκανοποίησιν ἰδίου συμφέροντος τοῦ προνομιοῦχου, τότε ὁ μὴ ποιούμενος χρῆσιν αὐτῶν δὲν θὰ ἠπειλεῖτο ὑπὸ τῶν ἱερῶν Κανόνων δι' ἐπιβολῆς ποινῶν, οἷαι αἱ ἐν σελ. 24 ἑξ. τοῦ ὑπὸ κρίσιν ἔργου μνημονευόμεναι.

B'.

Περὶ δὲ τῶν ἐπὶ μέρος ἐκδήλωσεων τῆς ἱερατικῆς ἐξουσίας, περὶ ὧν ἡ Ἐκθεσις τῆς Σῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς, ἐπιτραπήτω μοι νὰ ἀναφέρω εὐλαβῶς, ὅτι καὶ εἰς τὰς λοιπὰς μὲν πραγματείας μου, ἀλλὰ καὶ εἰδικῶς ἐπὶ τὴν ὑπὸ κρίσιν, ἀλλαχού μὲν συνεπτηγμένως, ἀλλαχού δὲ ἐκτενῶς, ἀλλὰ πάντοτε κατηγορηματικῶς, ἐκτίθημι ἅπερ καὶ ἡ Ἐκθεσις τῆς Σῆς Ἐπιτροπῆς ὀρθότατα ἀπαιτεῖ ὡς χαρακτηριστικὰ τοῦ Ὁρθοδόξου ἐπὶ τοῦ θέματος φρονήματος.

Ὅντως:

1. Ἐν τῇ Ἐκθέσει ὡς τοιοῦτον χαρακτηριστικὸν τίθεται, ὅτι ὁ Κύριος ἔδωκεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς Διαδόχους αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀφιέναι ἁμαρτίας καὶ ὅτι ἐν τῷ Μυστηρίῳ τῆς Ἐξομολογήσεως ἢ πάσα ἐξουσία ἢ δοθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κυρίου πρὸς τοὺς Ἀποστόλους τοῦ «ἀφιέναι ἁμαρτίας» συγκεντρῶνται εἰς μόνην τὴν ἐξουσίαν τοῦ κλήρου καὶ δὴ τοῦ Ἐπισκόπου, καὶ τοῦ δι' εἰδικῆς ἀκολουθίας προχειριζομένου πνευματικοῦ πατρός. Ἀντιστοίχως καὶ ὁ ὑποφαινόμενος ἐν σελ. 19 γράφει, ὅτι «τὸ μυστήριον τῆς ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως» εἶναι ἐμπειπιστευμένον «εἰς μόνους τοὺς ἐπισκόπους», ἐν δὲ ταῖς σ. 33-34 ὅτι «κατὰ τὰ μέσα τοῦ γ' αἰῶνος οἱ ὁμολογηταὶ διεξεδίκουν δι' ἑαυτοὺς ἀπόλυτον δικαίωμα, νὰ συγχωροῦν τοὺς ἐκ-

πεσόντας», ἀλλ' ὅτι «τὸ δικαίωμα τοῦτο δὲν ἀνεγνωρίσθη εἰς αὐτοὺς ὑπὸ τῶν Συνόδων».

2. Ἐν τῇ Ἐκθέσει σημειοῦται, ὅτι «παραμένει ἡ ἐξουσία ἀναδείξεως Ἀρχιερέων διὰ τοῦ Μυστηρίου τῆς χειροτονίας, ὡς διαδόχων τῶν Ἀποστόλων, καὶ τῆς χειροτονίας πρεσβυτέρων πρὸς τέλεσιν τῶν Μυστηρίων καὶ ἁγιασμόν τῶν πιστῶν». Ἀλλὰ καὶ ὁ ὑποφαινόμενος γράφει, ὅτι «τὸ μυστήριον τῆς χειροτονίας» εἶναι ἐμπειπιστευμένον «εἰς μόνους τοὺς ἐπισκόπους» (σελ. 19) καὶ ὅτι «διὰ τοῦ μυστηρίου τῆς ἱερωσύνης ἐγκαθίσταται μία σαφῆς μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας διάκρισις, ἡ ὁποία τοποθετεῖ τοὺς μὲν κληρικούς ὑψηλότερον, τοὺς δὲ λαϊκοὺς ὑποδεέστερον» (σ.22).

3. Ἐν τῇ Ἐκθέσει γράφεται, ὅτι «ἡ συμμετοχὴ τοῦ λαοῦ εἰς τὰ καθήκοντα τοῦ κλήρου εἶναι διάφορος ἐν ἐκάστῳ Μυστηρίῳ καὶ ἐτι μᾶλλον διάφορος ἐν ταῖς διαφόροις Ἐκκλησίαις. Ἡ συμμετοχὴ αὕτη ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ δὲν εἶναι συνεργασία καὶ μάλιστα ἐν ἰσομοιρίᾳ, ἀλλὰ συμμετοχὴ εἰς τὴν ἀπολαβὴν τῆς ἁγιαστικῆς χάριτος». Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ὑπὸ κρίσιν βιβλίῳ μου ἐπανειλημμένως ὑπογραμμίζεται ἡ ἐν προκειμένῳ ἀντιδιαστολὴ μεταξὺ κλήρου καὶ λαοῦ. Οὕτως ἐν σελίδι μὲν 19 σημειοῦται, ὅτι «ἡ διαφορὰ αὕτη μεταξὺ κλήρου καὶ λαοῦ εἶναι κατὰ πολὺ ἐμφανεστερὰ ἐν τῇ λατρείᾳ», προστιθεμένου ὅτι ἡ οἰκονομία τῶν Μυστηρίων εἶναι ἐμπειπιστευμένη εἰς τοὺς κληρικούς, τινῶν δὲ ἐξ αὐτῶν εἰς μόνους τοὺς ἐπισκόπους (πρβλ. καὶ σ. 30), ὅτι ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς λαϊκοὺς νὰ μεταλαμβάνωσι μόνον τῶν ἐκ τῆς θείας Ἐδχαριστίας καὶ ὅτι ἀπαγορεύεται εἰς αὐτοὺς νὰ εἰσέρχωνται εἰς τὸ ἱερὸν Βῆμα. Ἐν δὲ σημ. 71 ὁ ὑποφαινόμενος γράφει ἐπὶ λέξει, ὅτι «ὡς πάρχον ῥητοὶ ἱεροὶ Κανόνες καὶ κανονικαὶ Διατάξεις τῆς Ἐκκλησίας μας, οἱ ὁποῖοι ἀπαγορεύουν τὴν διαχείρισιν τῶν Μυστηρίων ὑπὸ τῶν λαϊκῶν», παραπεμπομένου τοῦ ἀναγνώστου ὡς ἐπὶ παραδειγματι εἰς τὸν ΝΗ' Κανόνα τῆς Σ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Ὡς πρὸς δὲ τὴν παρατήρησιν τῆς Σῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ ὑποφαινόμενου χρησιμοποίησιν τοῦ ὄρου «ἐκκλησιαστικὸς ὀργανισμὸς» ἐν τῷ τίτλῳ καὶ ἐν ταῖς σελίσιν 18, 19 καὶ 30 τοῦ βιβλίου μου, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐκλαμβάνεται ὑπὸ τὴν ἔννοιαν, ὅτι θεωρῶ τὸν κλῆρον ὡς μέλος ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ, παρακαλῶ εὐλαβῶς, νὰ μοι ἐπιτραπῇ νὰ ἀναφέρω, ὅτι ὁ ὄρος αὗτος, τὸν ὁποῖον ἄλλωστε χρησιμοποιοῦ ἑναλλάξ μετὰ τοῦ ἑτέρου ὄρου «σῶμα τῆς Ἐκκλησίας» (πρβλ. σ. 30, 31, 45, 55, 68), εἶναι ἐν κοινῇ χρήσει ἐν τῷ Κανονικῷ Δικαίῳ. Ἐπὶ παραδειγματι, ὁ ὀρθόδοξος Κανονολόγος καὶ ἐπίσκοπος Ζάρας τῆς Δαλματίας Νικόδημος Μίλας, εἰς τὸ κλασσικόν του ἔργον περὶ τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἀφιερώνει μὲν ὀλόκληρον κεφάλαιον, ἐπιγραφόμενον «ὁ ἐκκλησιαστικὸς ὀργανισμὸς» (σ. 299-317), πολλαχοῦ δὲ τοῦ ὑπολοίπου ἔργου ποιεῖται χρῆσιν τοῦ αὐτοῦ ὄρου (πρβλ. σ. 288,

294 κλπ.). Ἴδε καὶ Ἀμ. Ἀλιβιζάτου, ἐν «Θεολογία» ΙΗ' (1940), σ. 35, 36, 38, 39, 40, 47, 50 κλπ.).

Γ'

Τέλος, ἐπειδὴ ἡ Σῆ Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ μνημονεύει ἐν κατακλείδι τῆς Ἐκθέσεώς της καὶ τῆς κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος ὑπὸ Σεβ. Μητροπολίτου πρῶην Νευροκοπίου κ. Γεωργίου δημοσιευθείσης περὶ τοῦ ὡς ἄνω ἔργου μου κριτικῆς, παρακαλῶ, νὰ μοι ἐπιτραπῇ, ὅπως ἀναφέρω καὶ τὰ ἐξῆς:

Ἡ κριτικὴ αὕτη, ἐὰν περιορίζετο νὰ κρίνῃ μόνον τὰ ἐν τῷ ὑπὸ κρίσιν βιβλίῳ μου περιεχόμενα, θὰ ἦτο μία ἐκ τῶν καλυτέρων μαρτυριῶν περὶ τῆς ὀρθότητος τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ ἐκτιθεμένων ἀπόψεων. Διότι ἰδοὺ πῶς διὰ τῶν ἰδίων του λέξεων συνοψίζει τὸ περιεχόμενον τοῦ ὅλου βιβλίου ὁ Σεβασμιώτατος:

Πρῶτον, ὅτι ὑποστηρίζω, ὅτι «διὰ τοῦ Μυστηρίου τῆς ἱερωσύνης ἐγκαθίσταται μία σαφῆς μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας διάκρισις, ἡ ὁποία τοποθετεῖ τοὺς μὲν κληρικούς ὑψηλότερον, τοὺς δὲ λαϊκοὺς ὑποδεέστερον» (σ. 11).

Δεύτερον, ὅτι φρονῶ, ὅτι «καὶ αὐτοὶ οἱ κατώτεροι κληρικοὶ τοποθετοῦνται ὑπὸ τῶν ἱερῶν Κανόνων ὑψηλότερον τοῦ λαοῦ» (σελ. 11).

Τρίτον, ὅτι ἀναπτύσσω τὴν ἄποψιν, ὅτι «τὰς λιτὰς (λιτανείας) ..δὲν δύνανται νὰ τελώσιν οἱ λαϊκοί, ἀλλὰ μόνον οἱ ἐπίσκοποι καὶ οἱ ἱερεῖς, οἱ δὲ λαϊκοὶ ἀκολουθοῦσιν» (σελ. 11.)

Τέταρτον, ὅτι ὑποστηρίζω, ὅτι «ἡ διδασκαλία ἡ θρησκευτικὴ .. ἀνήκει εἰς μόνους τοὺς ἐπισκόπους, καὶ εἰς ἐκείνους, τοὺς ὁποίους αὐτοὶ ἐπιτρέπουσι» (σελ. 12).

Πέμπτον, ὅτι γράφω, ὅτι «οἱ ἐπίσκοποι ἐκλέγουσι καὶ χειροτονοῦσι τοὺς λοιποὺς ἐπισκόπους. Οἱ ἐπίσκοποι διοικοῦσι τὴν Ἐκκλησίαν, ἀθθεντικὸν δὲ ὄργανον, διὰ τοῦ ὁποῖου διδάσκειται ἀλαθῆτως ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος» (σελ. 12).

Ἐκτον, ὅτι φρονῶ, ὅτι «ἡ νομοθεσία ἡ ἐκκλησιαστικὴ γίνεται ὑπὸ τῶν Συνόδων τῶν Ἐπισκόπων, ἱεροὶ Κανόνες, Διατάξεις ἐκκλησιαστικαί» (σελ. 12).

Ἐβδόμον, ὅτι «οἱ ἐπίσκοποι ..δικάζουσιν ἐν συνόδῳ τοὺς ἐπισκόπους, δικάζουσι καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λαϊκοὺς καὶ ἐπιβάλλουσιν εἰς αὐτοὺς ἐπιτίμια ἢ ποινὰς ἀναλόγως» (σελ. 13).

Ὀγδοόν, ὅτι «οἱ ἐπίσκοποι συγκαλοῦσι τὰς ἐπισκοπικὰς Συνόδους καὶ ἐν αὐταῖς ἀποφασίζουσι τὰ δέοντα περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας καὶ ἐκθέτουσιν ἀλαθῆτως τὴν πίστιν, ὅπου ἐγείρεται ἀμφισβήτησις» (σελ. 13).

Τέλος, ὅτι τὰ ὑπ' ἐμοῦ ἀνωτέρω ἐκτιθέμενα ἐμφανίζουσι τὴν θέσιν τοῦ κλήρου ὑπεροχικὴν ἀπέναντι τοῦ λαοῦ» (σελ. 13).

Αἱ διαπιστώσεις αὗται ἀποτελοῦν μαρτυρίαν αὐτοῦ τούτου τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου πρῶην Νευροκοπίου περὶ τοῦ βιβλίου μου καὶ παρετέθησαν αὐτολεξεί.

Ἄλλ' ὁ Σεβασμιώτατος δὲν περιορίσθη μόνον εἰς σχόλια ἐπὶ τοῦ βιβλίου μου, ἀλλ' προδύρησεν εἰς τὴν διατύπωσιν εἰκασιῶν, αἱ ὁποῖαι ὡς μόνην βάσιν ἔχουν

ΑΙ ΠΑΡΑΒΟΛΑΙ ΤΩΝ ΤΑΛΑΝΤΩΝ ΚΑΙ ΔΕΚΑ ΠΑΡΘΕΝΩΝ(*)

ΙΒ'.

Ἡ Παραβολὴ τῶν ταλάντων δεικνύει καθαρώς ὅτι ὁ Κύριος παρέχει τὰ χαρίσματα ἢ τάλαντα εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἀνίσως. Εἰς τὸν ἕνα δίδει πέντε, εἰς ἄλλον δύο καὶ εἰς ἄλλον ἕνα. Ἡ ἀνίσωσις αὕτη δόσις καὶ διανομὴ τῶν χαρισμάτων εἶναι ἀρμονία τοῦ ὄλου, ὠφέλιμος. Δὲν εἶναι αὐθαίρετος καὶ τυχαία. Ἀλλὰ κατὰ τῆς τοιαύτης διδασκαλίας κατεξανίστανται, πάλαι τε καὶ νῦν, οἱ Κομμουνισταί, διδάσκοντες ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἴσοι καὶ δεόν νὰ ἔχουν τὰ αὐτὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς. Οὕτω ἀρνοῦνται τὸ δικαίωμα τῆς ἰδιοκτησίας, ἀξιοῦν δὲ τὰ πάντα κοινὰ ἀνευ τινος διακρίσεως, προσδοκῶντες ἐκ τούτου τὴν διόρθωσιν πάντων τῶν κακῶν τῆς κοινωνίας. Αὐτὸ εἶναι τὸ σύστημα τοῦ σοσιαλισμοῦ, τῆς κοινωνιοκρατίας (Socialismus, Communismus)¹. Περὶ τούτου λέγομεν τὰ ἑξῆς.

1. Καὶ παλαιότερον ἐδιδάχθη τὸ σύστημα τοῦτο. Φαλάας ὁ Χαλκηδόνιος ἐγνωμάτευσεν, ὅτι ἡ λύσις τοῦ κοινωνικοῦ προβλήματος δύναται νὰ κατορθωθῇ διὰ τῆς ἰσοκτησίας. Ὁ Ἀριστοτέλης λέγει ὅτι εἶναι δυσχερὴς ἡ τοιαύτη λύσις τοῦ οικονομικοῦ προβλήματος. Καλλιτέρα εἶναι ἡ Πολιτεία ἐν ἣ «οὐχ ἱκανὸν τὸ τὰς οὐσίας ἴσας ποιῆσαι τὸν νομοθέτην, ἀλλὰ τοῦ

τὸ σύστημα τοῦ Κομμουνισμοῦ εἶναι ἀσυμβίβαστον πρὸς τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ὄντος λογικοῦ καὶ ἐλευθέρου, ἔχοντος τὴν ἰδέαν τῆς προόδου καὶ τελειότητος, ἣτις δὲν εἶναι ἀποτελεσμένον, ἀλλὰ προϋποθέτει ἀπειρα στάδια ἐξελίξεως. Τελεία ἰσότης μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων εἰς τὸ ζήτημα τῆς παραγωγῆς, (ἐργασίας, πνευματικῆς καὶ σωματικῆς) καὶ τῆς ἀπολαύσεως, προϋποθέτουσα ἰσότητα σωματικῶν δυναμῶν (πρᾶγμα ἀδύνατον) εἶναι τελεῖα ἀπραγματοποίητον. Ἡ ἐλευθερία εἶναι ἡ πρωτίστη ἀρετὴ καὶ ἰδιότης παντὸς λογικοῦ ἀνθρώπου, ἀπαρχὴ καὶ ἀφετηρία τοῦ ἐπιγείου βίου. Διὰ τῆς ἐλευθερίας δημιουργεῖ τὴν οἰκογένειαν, ἣτις εἶναι ἡ πρώτη κοινωνία, τὴν κοινωνίαν καὶ πολιτείαν. Ἡ οἰκογένεια λειτουργεῖ καὶ δρᾷ ἐντὸς τοῦ συνόλου, προσφέρουσα ἐκάστοτε τὴν φυσικὴν καὶ ἠθικὴν συμβολὴν ἐν τῇ σταδιοδρομίᾳ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων.

Ὁ Κομμουνισμὸς καταστρέφει τὴν ἐλευθερίαν καὶ

μέσου στοχαστέον, μᾶλλον δεῖ τὰς ἐπιθυμίας ἁμαλῆσαι ἢ τὰς οὐσίας, τοῦτο δ' οὐκ ἔστι μὴ παιδευομένοις ἱκανῶς ὑπὸ τῶν νόμων» (Ἀριστ. Πολιτ. Β', 7).

τὴν διάγνωσιν, τὴν ὁποίαν οὗτος ποιεῖται ὡς πρὸς τὰς προθέσεις καὶ τὰς ἐπιθυμίας μου. Ἀλλὰ νομίζω ὅτι, προκειμένου περὶ βιβλιοκρισιῶν βαρύτητα ἔχουν τὰ κρινόμενα κείμενα, ὡς πρὸς δὲ τὰς ἐνδομύχους ἐπιθυμίας καὶ προθέσεις μου, δύναμαι ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων νὰ διαβεβαιώσω, ὅτι εἶναι μέχρι καὶ ἰῶτα ἐνὸς καὶ κεραίας μιᾶς ὅτι τὸ πλήρως, καὶ ἀλωβήτως, καὶ ἀκραιφνῶς, καὶ ἐν πάσῃ ἀφροσύσῃ ὀρθόδοξον.

Ὁμοίως, οὐδαμοῦ ἰσχυρίζεται ὁ Σεβασμιώτατος, ὅτι παρηρημένησα ἢ διέστρεψά πως τὰς ὑπ' ἐμοῦ ἐν τῷ βιβλίῳ μου προσαγομένης Κανονικῆς καὶ ἄλλας μαρτυρίας. Μιᾶς καὶ μόνης μαρτυρίας, ἐκ τῶν ὑπ' ἐμοῦ πολυαριθμῶν προσαγομένων, τὴν ἐρμηφείαν ἀμφισβητεῖ ὁ Σεβασμιώτατος, ἐν σελ. 35 καὶ 36 τῆς κριτικῆς αὐτοῦ. Φρονεῖ, δηλαδή, ὁ Σεβασμιώτατος, ὅτι κακῶς γράφω ὅτι τὰ λαϊκὰ μέλη ἔλαβον μέρος εἰς τὴν Ἀποστολικὴν Σύνοδον καὶ ὅτι ἐπεδίωκον νὰ ἐννοήσῃ ὁ ἀναγνώστης, ὅτι «ἡ ὄλη Ἐκκλησία συνεζήτησε μετὰ τοὺς ἀποστόλους καὶ πρεσβυτέρους τὸ ζήτημα τοῦ τρόπου τῆς ἀποδοχῆς τῶν ἐξ ἔθνων» (σελ. 36 τῆς κριτικῆς). Ἐγὼ ὅμως οὐδαμοῦ ποιῶμαι λόγον, ἐὰν οἱ λαϊκοὶ μετέσχον εἰς τὴν ἐκδοσιν τούτων ἢ ἐκείνων τῶν ἀποφάσεων τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Πράξ. ΙΕ', 22 ὑπεστήριξα ἐπὶ λέξει ὅτι «εἰς τὴν Ἀποστολικὴν Σύνοδον ἔλαβον μέρος οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι «σὺν ὄλη τῇ ἐκκλησίᾳ», ἦτοι περιλαμβανομένων καὶ τῶν λαϊκῶν αὐτῆς μελῶν» (σελ. 47).

Τέλος, ὁ Σεβασμιώτατος, εἰς τὴν σελ. 21 τῆς Κριτικῆς του, ἐπικρίνων τὸν ὑποφαινόμενον, με παρουσιάζει ὡς ὑποστηρίζοντα, ὅτι «ἡ ἱεραποστολὴ τῶν λαϊκῶν

δὲν δύναται νὰ περιορισθῇ», σημειῶν, ὅτι ἡ παρατήρησις μου αὕτη «εἶναι πολὺ γενικὴ καὶ ἀπόλυτος». Ἀλλ' ὁ ὑποφαινόμενος δὲν λέγει, ὅτι, «ἡ ἱεραποστολὴ τῶν λαϊκῶν δὲν δύναται νὰ περιορισθῇ», ἀλλ' ἐπὶ λέξει, ὅτι «ἡ ἱεραποστολὴ τῶν λαϊκῶν δὲν δύναται νὰ περιορισθῇ εἰς μόνην τὴν διὰ τοῦ παραδείγματος μολογίαν τῆς πίστεως». Πρὸδηλον δ' ὅτι μόνον τὸ πλήρες κείμενον τῆς φράσεώς μου ἀποδίδει τὴν ἐννοίαν τῶν ὑπ' ἐμοῦ ἐν προκειμένῳ γραφομένων.

Ἡ προσφυγὴ μου πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία κατὰ τε τοὺς ἱερὰς Κανόνας καὶ τὸν Καταστατικὸν Αὐτῆς Νόμον ἀποτελεῖ τὸν φρουρὸν τῆς ὀρθῆς πίστεως, δὲν ἀναφέρεται εἰς τὴν προσωπικὴν μου μόνον προστασίαν. Ἀναφέρεται καὶ εἰς τὴν μέριμναν πρὸς διατήρησιν τοῦ ὡς ἀληθῶς ὀρθοδόξου φρονήματος. Ἀπειροελάχιστος πάντως ἐγὼ ἐκ τῶν κυκλοῦντων τὸ ἱερὸν τοῦ Κυρίου θυσιαστήριον καὶ γνώσκων κατὰ τὸ ὀρθόδοξον φρόνημα τὴν ἐμὴν ἀναξιοσύνην, θὰ παρεκάλουν οὐχ ἤττον, νὰ μοὶ ἐπιτραπῇ νὰ ἐπαναλάβω, ὅτι ἡ ὄλη μου ζωὴ ἀπετέλεσε, καὶ παρακαλῶ τὸν Θεὸν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι νὰ ἀποτελῇ, δεῖγμα τῆς ὀλοφύχου καὶ ἐν θυσίᾳ ἀφροσύσεώς μου εἰς τὴν ἀγνωστὴν μητέρα Ἐκκλησίαν, τῆς ὁποίας εἰμαι ταπεινὸς μὲν καὶ ἀπειροελάχιστος υἱός, πλήρην ὅμως υἱὸς Αὐτῆς πιστός καὶ ἀφρωσιωμένος.

Ἐπικαλούμενος ὅθεν τὰς θεοπεθεῖς εὐχὰς τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος καὶ τῆς περὶ Αὐτὴν Ἱερᾶς Συνόδου, καὶ κατασπαζόμενος τὴν Ὑμετέραν δεξιάν

Διατελῶ

μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ

Ἀρχιμ. Ἱερωάννης Ἰ. Κοτσώνης

Ἐν Ἀθήναις τῇ 2α Μαρτίου 1958.

δι' αὐτῆς τὴν πρόοδον τοῦ ἀνθρώπου. Καταργεῖται ἡ εὐγενὴς ἀμιλλα μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Ἡ κοινωνία διαφθείρεται καὶ ὀπισθοδρομεῖ, μεταβαίνουσα εἰς τὴν πρωτόγονον, τί λέγω; τὴν ἀγρίαν κατάστασιν· τόσῳ μᾶλλον, ὅσῳ τὸ σύστημα τοῦτο καταλύει καὶ τὰς ἠθικὰς ἀρχὰς καὶ πνευματικὰς ἀξίας.

Τοῦτο τὸ σύμβολον τῆς νέας πίστεως, ἐξερχομένης ἐκ τῶν ἀδύσων καὶ τοῦ ἐρέθους.

Ὁ Κομμουνισμὸς δὲν δέχεται ἠθικὰς ἀρχὰς ἐν τῇ ἱστορίᾳ καὶ τὰ πάντα ἐξηγεῖ διὰ τῆς ὕλης καὶ τοῦ ἱστορικοῦ ὕλισμοῦ. Θρησκεία, ἠθικὴ, πνευματικότης δὲν ὑπάρχουν. Μόνον ἡ ὕλη διέπει τὰ πάντα καὶ ἡ πάλη τῶν τάξεων. «Ἡ θρησκεία, λέγει, εἶναι τὸ ὄπιον τοῦ λαοῦ». Ἄλλ' ἡ θρησκεία εἶναι ἀνάγκη τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀποτελεῖ στοιχεῖον ἀπαραίτητον τῆς μορφώσεως καὶ ἀναπτύξεως τῶν λαῶν. «Αἱ θρησκευτικαὶ δοξασίαι, λέγει συγγραφεὺς ἐλευθερόφρων, ἀπετέλεσαν πάντοτε τὸ σημαντικώτατον στοιχεῖον τοῦ βίου τῶν λαῶν καὶ συνεπῶς τῆς ἱστορίας αὐτῶν... Μετὰ πάσης νέας θρησκευτικῆς ἰδέας νέος γεννᾶται πολιτισμὸς... Ἀπὸ τῆς ἡοῦς τῶν ἱστορικῶν χρόνων ὄλοι οἱ κοινωνικοὶ καὶ ἔθνικοι θεσμοὶ ἐθεμελιώθησαν ἐπὶ θρησκευτικῶν δοξασίων· καὶ ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ κόσμου οἱ θεοὶ ἔχουν διαδραματίσει πάντοτε τὸ πρῶτον πρόσωπον» (Γουσταύου Le Bon. Ψυχολογικοὶ Νόμοι τῆς ἐξελίξεως τῶν λαῶν. Μετάφρ. Χρῖστ. Μακρῆ σελ. 183-188). Τοῦτ' αὐτὸ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν περὶ τῆς ἠθικότητος τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει μόνον φυσικὰς δρᾶς καὶ ἀνάγκας. Δὲν εἶναι μόνον σὰρξ, εἶναι καὶ πνεῦμα. Βεβαίως τὰ οικονομικὰ συμφέροντα ἔχουν σπουδαίαν ροπήν καὶ ἐπίδρασιν, ἀλλὰ παραλλήλως πρὸς ταῦτα κινεῖται πάντοτε ὁ κύκλος τῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν καὶ τῶν ἰδανικῶν σκοπῶν καὶ τῶν ὑπερκοσμίων συμφερόντων. «Ὅταν ἐξετάξῃ τις τὰ αἴτια, λέγει ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς, ἔσα ἦγαγον ἀλληλοδιαδόχως εἰς τὴν καταστροφὴν τοὺς διαφόρους λαούς... καθορᾷ ὅτι θεμελιώδης παράγων τῆς πτώσεως αὐτῶν ὑπῆρξε πάντοτε μεταβολὴ τις ἐν τῇ ψυχικῇ ἰδιοσυττασίᾳ, προελθούσα ἐκ τῆς ταπεινώσεως τοῦ χαρακτῆρος αὐτῶν. Οὐδένα τῶν λαῶν τούτων δλέπω ἐξαφανισθέντα ἕνεκα ἐλαττώσεως τῆς εὐφυΐας αὐτῶν». (Αὐτόθι σελ. 203-205 πρβλ. Ὁ ἱστορικὸς ὕλισμὸς ἐξ ἐπόψεως φιλοσοφικῆς. Π. Ν. Τρεμπέλα. Ἐν Ἀθήναις 1925). Διὰ τῆς Μπολσεβικῆς διδασκαλίας δὲν ὑφίσταται οἰκογένεια, οὔτε δίκαιον αὐτῆς. Διαγράφεται ὁ γάμος. Δὲν ὑπάρχει ἐπιστήμη καὶ τέχνη. Ὁ μέγας Λεδιάθαν, —καὶ αὐτὸς εἶναι τὸ Προλεταριάτον— ἐκτὸς τοῦ συνόλου ἐγώ, οὐδεμίαν ἄλλην ἀναγνωρίζει ἐν τῷ Κράτει αὐτοτελῆ δημιουργικὴν δύναμιν, ἥτις ἀπὸ τῆς πρώτης ἀρχῆς τῆς ἐκδηλώσεώς της κηρύσσεται ἐθρικὴ, ἀρα καταδικητέα. Ἡ δικτατορία τοῦ Προλεταριάτου ἐξελλίσσεται εἰς πλήρη κοινωνικὴν ἐξάρθρωσιν καὶ ἀναρχίαν.

Οἱ Κομμουνισταὶ προσεπάθησαν νὰ ὑποστηρίξουν τὰς ψευδεῖς ἀρχὰς των καὶ ἐπὶ τῆς χριτικῆς θρησκείας. Ἄλλ' ἡ θρησκεία τοῦ Κυρίου δὲν εἶναι κοινωνικὸν σύστημα, ἀποβλέπει κυρίως εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων. Ὁ πλοῦτος καὶ πτωχεῖα εἶναι καθ' ἑαυτὰ ἀδιάφορα, ἔχουν δὲ ἀξίαν ἀναλόγως τῆς κτήσεως καὶ

χρήσεως αὐτῶν. Ἡ δὲ δικαίως κηθεῖσα περιουσία ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας. Ἄλλως δὲν θὰ ὑπῆρχεν ἡ ἀπαγορευτικὴ ἐντολὴ τοῦ κλέψαις. Αἱ παραβολαὶ τοῦ σπορέως (Λουκ. δ', 5), τοῦ ἀμπελῶνος (Ματθ. ΚΑ', 23), τῆς συκῆς (Λουκ. ιγ', 5) μαρτυροῦν περὶ τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ δικαίωματος τῆς ἰδιοκτησίας. Πολλοὶ δὲ πλούσιοι ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ, ἔχοντες δικαίαν περιουσίαν καὶ τιμίως διαχειριζόμενοι αὐτήν, ἐγένοντο τέκνα Θεοῦ καὶ κληρονόμοι τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ὡς ὁ Ἀβραάμ, ὁ Ἰώβ, ἀπὸ Ἀριμαθαίας Ἰωσήφ καὶ τόσοι ἄλλοι.

Ἡ χριτικὴ θρησκεία ἀποβλέπει εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῶν ψυχῶν καὶ σωτηρίαν. Αὐτὴ διαμορφώνει καὶ διαπλατίνει τοὺς ἀνθρώπους, χωρὶς νὰ καταστρέφῃ τὰς κοινωνικὰς σχέσεις. Ὁ Κύριος ἡμῶν λέγει, ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον εἶναι ὁμοιον ζύμῃ, ἣν «λαβούσα γυνὴ ἐνέκρυφεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὄλον» (Ματθ. ΙΓ', 33). Καὶ τὸ Εὐαγγέλιον εἶναι ζύμη, προωρισμένη νὰ ζυμώσῃ τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων καθ' ὅλας τὰς ποικίλας αὐτοῦ σχέσεις, εἶναι δύναμις Θεοῦ, θέλουσα καὶ κεκλημένη νὰ εἰσδύσῃ πανταχοῦ εἰς τὰ τοῦ κόσμου, νὰ καθάρῃ, ν' ἀγιάσῃ καὶ νὰ λαμπρύνῃ οὐ μόνον τὸν αἰσθηματικὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου, νὰ διεγείρῃ, ἐξευγενίσῃ καὶ πλουτίσῃ, ἀλλὰ καὶ τὸ πνεῦμα νὰ ὑψώσῃ, εὐρύνην καὶ ὀξύνῃ καὶ τὴν θέλησιν ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας νὰ ἐλευθερώσῃ, καθάρσῃ καὶ δώσῃ νέαν κατεύθυνσιν πρὸς πᾶν ἀγαθὸν καὶ θεάρεστον. Τὸ Εὐαγγέλιον κέκληται ν' ἀναζυμώσῃ καὶ ἀναπλάσῃ ὄλον τὸν κόσμον· «μικρὰ ζύμη ὄλον τὸ φύραμα ζυμοῖ» (Α', Κορινθ. ε. 6), διότι «ἡ εὐσέβεια πρὸς πάντα ὠφέλιμος ἐστίν, ἐπαγγελίαν ἔχουσα ζωῆς τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης» (Α', Τιμ. δ'. 8).

Ἡ ὑπάρχουσα ἐν τῷ κόσμῳ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ὑψηλοῦ καὶ ταπεινοῦ, πλουσίου καὶ πτωχοῦ, δὲν εἶναι αὐθαίρετος καὶ τυχαία, ἀλλὰ τῷ θελήματι τοῦ Θεοῦ τεθειμένη, καθὼς καὶ ἡ Ἁγία Γραφὴ διδάσκει. «Πλούσιος καὶ πτωχὸς συνήντησαν ἀλλήλοις, ἀμφοτέρους δὲ ὁ Κύριος ἐποίησε» (Παροιμ. ΚΒ', 2). «Κύριος πτωχίζει καὶ πλουτίζει» (Α'. Βασιλ. 2,7 Πρβλ. καὶ Πράξ. 5,4). Κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἡ ἀνθρωπότης δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἐνότης ἀνευ διαφορᾶς, ἀλλὰ σῶμα πλουσίως καὶ πτωχικῶς συνηθρωμένον, ἐν ᾧ πᾶν μέλος χρήζει τοῦ ἑτέρου καὶ ὑπηρετεῖ πρὸς πλήρη καὶ τακτικὴν λειτουργίαν τοῦ ὄλου. Εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπάρχῃ τελεία ἐξίσωσις τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐὰν βεβαιωμένως συνέβαινε τοιοῦτό τι, πάλιν ἡ διαφορὰ καὶ ποικιλία τῶν χαρισμάτων καὶ ταλάντων καὶ χαρακτῆρων νὰ φέρῃ ἐντὸς ὀλίγου ἀνισότητά. (Πρβλ. «Ἐκκλησία καὶ Κοινωνία». Γ'. σειρά μαθημάτων διὰ τῶν ἀνωτέρων Κατηχ. Σχολεῖα. 1937 σελ. 106 καὶ ἐξῆς. καὶ ὁ Μαρξισμὸς, ἔθνικὸς κίνδυνος ὑπὸ Ν. Καζάκη 1928).

Ὁ Μεσσηνίας ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ (+)

«Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν καρδία καὶ ψυχὴ μία καὶ οὐδὲ εἰς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶν ἕνεγεν ἰδιον εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς πάντα κοινά... Οὐδὲ γὰρ ἐνδεῆς τις ἦν ἐν αὐτοῖς... Διεδίδωτο δὲ ἐκάστῳ καθότι ἂν τις χρεῖαν εἶχεν» (Πράξ. δ', 32-37).

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΙΘΙΟΠΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΕΝ ΝΙΚΑΙΑ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ (*)

ΜΕΡΟΣ ΓΕΝΙΚΟΝ

α'. Κανονικαὶ συλλογαί.

F. TORRES καὶ ABRAAM ECHELLENSIS

Γνωσταὶ ἔγιναν εἰς τὴν Δύσιν Ἀνατολικά συλλογαὶ ἀποκρῦφων κανόνων κατὰ τὸν 15' αἰῶνα· καὶ τοῦτο ἐξ ἀραβικῶν χειρογράφων καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἁγίου Στεφάνου τῶν Αἰθιοπῶν, ἐν Ρώμῃ, φυλαττομένης αἰθιοπικῆς μεταφράσεως.

Μετέφερε δὲ αὐτοὺς ἐν ἀραβικῷ χειρογράφῳ ὁ εἰς Αἴγυπτον ἀπεσταλμένος τοῦ Πάπα Πίου Δ' Ἰησοῦιτης Ἰωάννης Βαπτίστα Ρομάνο, προνοία δ' αὐτοῦ μετέφρασαν αὐτοὺς εἰς τὴν λατινικὴν ὁ Μαρωνίτης ἐπίσκοπος Δαμασκοῦ Γεώργιος. Τὴν μετάφρασιν ταύτην ἐπεξεργάσθη βραδύτερον ὁ F. Torres, διὰ τινος ἐμπόρου ἐξ Ἀλεξανδρείας εὐρεθέντος ἐν Ρώμῃ. Τὴν νέαν ταύτην μετάφρασιν προσήρτησεν ὁ F. Torres εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦιτου Ἀλφόνσου Πιζάνου ἐκδοθεῖσαν ἱστορίαν τῆς Α' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Βραδύτερον πάλιν ὁ F. Torres ἀνέθηκεν εἰς Τοῦρκον τινα ἐξομότην, ἐν Ρώμῃ, γνωρίζοντα τὴν ἰταλικὴν καὶ τὴν λατινικὴν. Οὗτος δὲ ἐπὶ τῇ βάσει κώδικος ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Πάπα Μαρκέλλου, κατ' οὐδὲν διαφέροντος τοῦ ἐξ Αἰγύπτου μεταφερθέντος, ἔκαμεν τελειότεραν καὶ ἀκριβεστέραν μετάφρασιν.

Τὴν ἐξ 80 κανόνων νέαν ταύτην μετάφρασιν ἐδημοσίευσεν ὁ F. Torres τῷ 1578. Ἐν τῷ προοίμιῳ τῆς ἐκδόσεως ταύτης προσεπάθησε ν' ἀποδείξῃ τὴν γνησιότητα τῶν 80 τούτων κανόνων.

Ἐνα αἰῶνα βραδύτερον ἐμελέτησε τοὺς κανόνας τούτους ὁ Μαρωνίτης Abraam Echellensis καὶ κατέληξεν εἰς τὴν γνώμην, ὅτι ἅπαντες οἱ χριστιανοὶ τῆς Ἀνατολῆς ἀποδέχονται τοὺς κανόνας τούτους ὡς γνησίους τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου, ἐκ μεταφράσεως εἰς τὰς ἰδίας αὐτῶν γλώσσας γενομένης ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ πρωτοτύπου. Ὁ αὐτὸς τῷ 1645 ἐδημοσίευσεν ἐν Παρισίοις νέαν μετάφρασιν τῶν κανόνων τούτων ἐπὶ τῇ βάσει διαφόρων ἀραβικῶν χειρογράφων, ἅτινα εἶχε συλλέξει.

Οὕτως ἀπηρτίσθησαν δύο συλλογαὶ Κανόνων τῆς Α' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου: ἡ τοῦ F. Torres καὶ ἡ τοῦ Abraam Echellensis. Ἡ μεταξύ των διαφορὰ ὀφείλεται μᾶλλον εἰς τὴν ἐσωτερικὴν κατάταξιν τῶν κανόνων ἢ εἰς τὴν διαφορὰν ἐν τῷ κειμένῳ. Καὶ ἂν ἐν τῇ μεταφράσει ὑπάρχῃ που διαφορὰ τις, αὕτη ὀφείλεται εἰς διαφορὰν ἐν τῷ ἀραβικῷ πρωτοτύπῳ.

Ἐπιστεύετο δὲ ἐν Ἀνατολῇ, ὅτι ἡ ἐν Νικαίᾳ Α' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐξέδωκε πολλοὺς Κανόνας. Ἐν τινι χειρογράφῳ τῆς Βολδεϊνῆς Βιβλιοθήκης ὑπάρχουν

τρία βιβλία κανόνων ἀποδιδόμενων εἰς τὴν Σύνοδον τῆς Νικαίας. Τὸ μὲν πρῶτον περιλαμβάνει 84 κανόνας ἀφορῶντας εἰς ἱερεῖς, μοναχοὺς κτλ. Τὸ δεύτερον περιλαμβάνει τοὺς ὡς γνησίους ἀποδεδεγμένους εἰκοσι κανόνας, τὸ δὲ τρίτον εἶναι σειρά διαταγῶν, ἀφορωσῶν εἰς Βασίλεις καὶ ἄρχοντας. Ὅπως καὶ ἂν ἔχουν αἱ συλλογαὶ αὗται, δὲν προέρχονται ἀπὸ τὴν Σύνοδον τῆς Νικαίας. Τὸ περιεχόμενόν των προδίδει, ὅτι εἶναι νεωτέρας προελεύσεως. Καὶ ἐκ τῆς ἀπλῆς μελέτης αὐτῶν, ἐφ' ὅσον ἀποδίδονται εἰς τὴν Σύνοδον τῆς Νικαίας, συναγεται, ὅτι οἱ συντάξαντες ἢ συμπληρώσαντες αὐτοὺς προδίδονται ἀγνοοῦντες ὠριμένα ἱστορικὰ γεγονότα, ἐκ δὲ τῆς τοιαύτης ἀγνοίας φαρῶνται οἱ κανόνες οὗτοι εἰς ἀντίφασιν πρὸς τὴν ἀποδίδονται ἐποχὴν.

Πλὴν τῆς κατὰ τῆς γνησιότητος τῶν 80 ἢ 84 τούτων κανόνων λόγων ἐσωτερικῆς κριτικῆς εἶναι ὅτι οὗτοι ἦσαν ἐν χρῆσει παρὰ ταῖς ἀπεσχισμέναις ἐν Ἀνατολῇ Ἐκκλησίαις Κοπτῶν, Ἰακωβιτῶν, Μαρωνιτῶν, Νεστοριανῶν κ.δ. καὶ δὴ ὅτι ἦσαν ἄγνωστοι εἰς τοὺς Ὀρθόδοξους (τοὺς Μελχίτας), παρ' οἷς ἡ περὶ Συνόδων συνείδησις, ὁ δεσμὸς πρὸς τὰς ἄλλας ἐν Μ. Ἀνατολῇ Ὀρθόδοξους Ἐκκλησίας καὶ δὴ αὐτῇ ἡ γνώσις τῆς ἑλληνικῆς, τοῦλάχιστον παρὰ τῷ ἀνωτέρῳ κλήρῳ, διεκράτησαν ὡς γνησίους 20 μόνον κανόνας τῆς Συνόδου Νικαίας, ὡς δεικνύουν αἱ μέχρι σήμερον σωζόμεναι παρ' αὐτοῖς συλλογαὶ Ἀνναμοῦς (ὁ Νόμος) καὶ Ἀλχάου (οἱ Πανδέκται).

β'. Ἱστορικὴ γένεσις τῶν ἀποκρῦφων κανόνων τῆς Νικαίας.

1. Ἀντιγραφή καὶ ἀριθμολογία τῶν κανόνων.

Ἦδη ἀπὸ τὸν 8' αἰῶνα, ὡς εἶναι γνωστόν, ἀναφαινόνται συλλογαὶ κανόνων πρὸς πρακτικὴν χρῆσιν τῶν ἐν τῇ διοικήσει τῆς Ἐκκλησίας ὑπευθύνων. Συνέβαινεν ὅμως κατὰ τὴν ἀντιγραφὴν νὰ μὴ δίδουν οἱ ἀντιγραφεῖς προσοχὴν ἢ σημασίαν εἰς τὴν προέλευσιν τῶν κανόνων, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ κείμενον αὐτῶν, διότι εἰς πρακτικὸν καὶ οὐχὶ εἰς ἐπιστημονικὸν σκοπὸν ἀπέβλεπεν ἡ ἀντιγραφή.

Οὕτως ἤρχιζεν ἡ συλλογὴ ἀπὸ τοὺς κανόνας τῆς Νικαίας, ἐν προμετωπίδι προὔτάσσετο ὁ τίτλος «Κανόνες τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου...» Μετὰ δὲ τὴν ἀντιγραφὴν τῶν γνωστῶν γνησίων 20 κανόνων συνεχίζετο ἡ ἀντιγραφή ἄλλων κανόνων ὑπ' αὐξοῦντα ἀριθμὸν, ἀλλ' ἄνευ καθορισμοῦ τῆς προελεύσεως τῶν ἐφεξῆς ἀντιγραφομένων. Ἦτο πολὺ φυσικόν, χρῆσιν ποιούμενός τις τῶν ἐν τῇ συλλογῇ πέραν τῶν 20 τῆς Νικαίας κανόνων ν' ἀποδίδῃ αὐτοὺς, καλῇ τῇ πίστει, εἰς τὴν Νικαίαν, παρασυρόμενος ἀπὸ τὸν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς συλλογῆς τίτλον. Τοιαύτην ἀντιγραφὴν τῶν κανόνων Νικαίας, Ἀγκύρας, Νεοκαισαρείας, Γάγγρας, Ἀντιοχείας, Λαοδικείας καὶ ΚΠόλεως παρουσίαζεν ἡ συλ-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 164.

λογή Διονυσίου τοῦ Μικροῦ. Εἶχε καταρτισθῆ πρό τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου. Ἦσαν δὲ ἐπὶ κεφαλῆς οἱ κανόνες τῆς Νικαίας· ὁσάκις δὲ οἱ Πατέρες ἐπεκαλοῦντο κανόνας Οἰκουμενικῶν ἢ Τοπικῶν Συνόδων, ἡ μείνα αὐτῶν ἐγένετο ὑπὸ τὸν αὐξοῦντα ἀριθμὸν τῆς συλλογῆς.

Πάντως ἐκ τῆς τοιαύτης ἀντιγραφῆς καὶ ἀριθμολογίας προέκυψαν συγχύσεις τινές. Οὕτως ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι κανόνες ἀντεγράφοντο ἐν συνεχείᾳ ὡς κανόνες Νικαίας καὶ Σαρδικῆς καὶ ὑπὸ αὐξοῦντα ἀριθμὸν ὑπὸ τὸν τίτλον Νικαίας, προέκυψεν, ὥστε ἐν τῇ γνωστῇ ἔριδι μεταξὺ τῶν ἐπισκόπων Β. Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἐκκλησίας Ρώμης, νὰ ἐπικαλεσθῆ ὁ Πάπας Ζώσιμος κανόνα Σαρδικῆς, προβάλλων αὐτὸν ὡς κανόνα Νικαίας.

Ἐὰν δὲ ἡ ἐν ταῖς ἀρχαίαις συλλογαῖς τοιαύτη ἀντιγραφή καὶ ἀριθμολογία προκαλῆ τόσον ἐνωρὶς σύγχυσις μεταξὺ τῶν κανόνων, ὡς πρὸς τὸν τίτλον μᾶλλον ἢ ὡς πρὸς τὴν γνησιότητα τοῦ κειμένου, ἢ προσθήκη ὅμως κανόνων ὑστερογενῶν εἰς τοὺς γνησίους κανόνας τῆς Νικαίας ἔχει ἄλλην ἱστορικὴν ἐξήγησιν, ἣν δίδει τὸ κύρος καὶ τὸ γόητρον τῆς Α' ἐν Νικαία Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐν τῇ συνειδήσει τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας καὶ τοῦ νέου χριστιανικοῦ κόσμου.

2. Τίτλος Νικαίας.

Ὅτε συνεπέια τῶν χριστολογικῶν ἐρίδων, τὰς ὁποίας παρῶξιναι διάφοροι παράγοντες καὶ συντελεστοὶ ἐθνικοί, πολιτικοὶ καὶ κοινωνικοί, διεσπάσθη ἡ ἐνότις τῆς Χριστιανωσύνης ἐν Μ. Ἀνατολῇ, ἤδη ἀπὸ τὴν ἐπαύριον τῆς ἐν Ἐφέσῳ Συνόδου (431) ἀνεφάνησαν παραφυάδες τῆς Ἀρχαίας Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἡ τῶν Νεστοριανῶν Ἐκκλησία. Μείζων ὅμως ἐπῆλθεν ἡ διάσπασις ἀπὸ τὴν ἐπαύριον τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου (452). Ἐδημιουργήθησαν τότε αἱ ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν τῶν Ἰακωβιτῶν γνωσταὶ Κοπτική καὶ Συριακὴ Ἐκκλησίαι, ἡ τῶν Μαρωνιτῶν καὶ ἡ τῶν Ἀρμενίων. Ἄσυλον καὶ προστασίαν εὕρισκεν ἡ Νεστοριανὴ Ἐκκλησία παρὰ τοὺς ἀντιπάλους τοῦ Βυζαντίου Πέρσαις, αἱ δὲ ἄλλαι παραφυάδες εὐρέθησαν πᾶσαι ἐκτὸς τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους ἐν ταῖς χώραις τῆς Μ. Ἀνατολῆς, ἃς ἀπέσπασαν οἱ Ἀραβες ἀπὸ τὸ Βυζάντιον. Αἱ ἀποσχισθεῖσαι ἐκκλησιαστικαὶ αὐταὶ παραφυάδες προσέλαβον ἐθνικὴν ἐπωνυμίαν, ὡς ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος τῶν ὀπαδῶν των, ἀπεκάλουν δὲ τοὺς Ὀρθοδόξους Μελχίτας ἦτοι Βασιλικούς ὡς ὁμόφρονες, ὁμοδόξους καὶ φίλα φρονούντας πρὸς τοὺς Βασιλεῖς τοῦ Βυζαντίου· μέχρι σήμερον δὲ οἱ ἐν ἀραβικαῖς χώραις Ὀρθόδοξοι εἶναι γνωστοὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα Ροῦμ ὡς λείψανα τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους.

Εἶναι δ' ἐκτὸς ἀμφιβολίας σήμερον, ὅτι αἱ τότε θρησκευτικαὶ ἐρίδες εἶχον προσλάβει ἐθνικο-πολιτικὸν χαρακτῆρα· οἱ δὲ λαοὶ τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας ἐκ τῶν μὴ τελείως ἐξηλληνισμένων καὶ μὴ ἀφωσιωμένων μετὰ τὴν ἰδεολογίαν τῆς κεντρικῆς ἐν Βυζαντίῳ ἰδεολογίας μοιραίως κατέληξαν εἰς χωριστικὰς προσπαθείας, ἐνισχυομένης ἀπὸ τὸ πείσμα καὶ τὰ πάθη τὰ συμπαρομαρτοῦντα εἰς τὰς θρησκευτικὰς διαφορὰς καὶ συζητήσεις. Τοιαῦται δὲ λεπτολογίαι ἀνεπτύχθησαν

τότε ἐν ταῖς συζητήσεσιν, ὥστε νὰ συσκοτισθῆ ἡ κοινὴ βάση, ἣτις συνέδεε τοὺς συζητοῦντας, ἦτοι τὸ θεανδρικὸν πρόσωπον τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, εἰς τρόπον ὥστε μόλις σήμερον, ὅτε ἐκόπασεν ἡ θύελλα καὶ κατηνάσθησαν τὰ πάθη, ν' ἀναγνωρίζεται, ὅτι παρανόησις μᾶλλον ἢ αἵρεσις ὑπάρχει καὶ ὅτι ἡ διαφωνία εἶναι μᾶλλον εἰς τὴν διατύπωσιν ἢ εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ δόγματος κεῖται. Εὐρεθεῖσαι δὲ αἱ ἀπεσχισμέναι αὐταὶ Ἐκκλησίαι ὑπὸ τὴν ἀραβικὴν ἰσλαμικὴν διοίκησιν καὶ δὴ κατὰ τὸν ὄργανισμὸν τῶν Ἀραβικῶν κατακτήσεων καὶ πολέμων, ἤρχισαν ν' ἀποβάλλουν ὄλεον τὸν ἐθνικὸν των χαρακτῆρα καὶ τὴν ἐθνικὴν των γλώσσαν, ἣτις φυγαδευθεῖσα ἀπὸ τὴν ἀγορὰν καὶ τὸν δημόσιον βίον κατέφυγεν εἰς τὴν ἐστίαν τῆς οἰκογενείας· ἀλλὰ καὶ ἐκαῖθεν φυγαδευθεῖσα προσέφυγεν εἰς τὸ θυσιαστήριον τοῦ ναοῦ, ἐνθα ἤλπιζε νὰ εὕρῃ τὸ ἔσχατον ἄσυλον· ἀλλ' οὐδὲ ἐνταῦθα εὗρεν ἀσφάλειαν, διότι πολλὰ τῶν λειτουργικῶν βιβλίων τῶν παραφυάδων τούτων μεταφράσθησαν εἰς τὴν ἀραβικὴν, γλώσσαν τῶν κρατούντων, ἣτις κατέστη γλώσσα καὶ τῶν ὀπαδῶν των· ὀλίγοι δὲ εἶναι σήμερον οἱ τὴν ἐθνικὴν των λειτουργικὴν γλώσσαν κατανοοῦντες κληρικοὶ.

Ἀποξενωθεῖσαι αἱ παραφυάδες αὐταὶ ἀπὸ τὸν μέγαν κορμὸν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ὅστις εἶχε τότε ἑλληνοβυζαντικὸν χαρακτῆρα, καὶ ἀπομακρυνθεῖσαι ἀπὸ τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν του, ὄχι μόνον ἔπαυσαν νὰ ἔχουν πρὸς αὐτὸν οἰονδήποτε δεσμὸν, ἀλλὰ καὶ διετήρησαν ὃν εἶχον ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῶν χριστολογικῶν ἐρίδων φανατισμὸν καὶ μῖσος καὶ δὲν ἔπαυσαν ποικιλοτρόπως νὰ διαβάλλουν αὐτόν.

Μοιραίως ὅμως ἡ ἐξέλιξις των αὐτῆ ἀπέβη ἀτροφικὴ καὶ ὁ βίος των ἀναιμικός, καθ' ὅσον συνεπνίγοντο ἐντὸς τοῦ ἀραβοῖσλαμικοῦ κόσμου, ὅστις ἐκμεταλλεῦόμενος τὴν πρὸς τὸ Βυζάντιον ἀντιπάθειαν καὶ ἔχθραν αὐτῶν ἠνῶει αὐτὰς κατ' ἀρχάς, μέχρι τῆς ἐμπεδώσεώς του ἐν Μ. Ἀνατολῇ· βραδύτερον δὲ ἀπεμύζησεν αὐτὰς καὶ ἐκ τῆς σαρκὸς των ἐπαχύνθη, αὐταὶ δὲ ἐσμικρύνθησαν τόσον, ὥστε ν' ἀποτελοῦν σήμερον νησίδρια ἐν τῷ ἰσλαμικῷ ὠκεανῷ καὶ ἀτροφικὰς μειονότητες ἐλάχιστῃ ἀπολογισίμους. Παλαιόσαι δὲ αἱ παραφυάδες αὐταὶ νὰ διασώσουν τοῦλάχιστον τὴν θρησκευτικὴν των ὀντότητα, συντηροῦσαι ἐσωτερικὴν τινα συνοχὴν, ἐστράφησαν εὐλαβῶς καὶ μετὰ ἀδημονίας πρὸς τὸ παρελθόν, ὅτε ἡ Χριστιανωσύνη ἦτο ἠνωμένη καὶ ἐκ τοῦ παρελθόντος τούτου ἤλπιζον νὰ ἀντλήσουν ἐμφύχωσιν καὶ ἐγκαρτέρησιν.

Ἐγνωρίζον, ὅτι πυρὴν τῆς ἐν τῷ παρελθόντι ἐνότητος ὑπῆρξε τὸ δόγμα τῆς θεότητος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὴν ὁποίαν κατωχύρωσεν ἡ ἐν Νικαία Α' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος. Τῆς Συνόδου ταύτης ἡ ἀνάμνησις ἦτο βαθύτατα ἐρριζωμένη ἐν τῇ συνειδήσει τῆς τότε διεσπασμένης Χριστιανωσύνης. Μήπως δὲν βλέπομεν καὶ σήμερον ἐν τῇ Οἰκουμενικῇ κινήσει τῶν Ἐκκλησιῶν τὸ δόγμα τῆς Νικαίας ὡς τὴν κοινὴν βάση, ἐφ' ἧς ζητοῦν νὰ σταθοῦν αἱ εἰς διασκέψεις συνερχόμεναι Δυτικαὶ καὶ Ἀνατολικαὶ Ἐκκλησίαι μετὰ λάβαρον τῆς κινήσεως ταύτης τὸ Σύμβολον τῆς Νικαίας;

Εὐλόγως δὲ αἱ Ἀνατολικαὶ αὐταὶ χριστιανικαὶ παραφυάδες ἐστρέφοντο πρὸς τὴν Νικαίαν μετὰ ἀπεριό-

ΘΕΜΑΤΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΜΟΡΦΩΣΙΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗ (*)

Εἶτα λίαν σημαντικὴ συμβολὴ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἔργου τῆς λειτουργικῆς μορφώσεως καὶ ἀγωγῆς δύναται νὰ εἶναι οὐ μόνον τὸ κατηχητικὸν καὶ κηρυκτικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ἡ καθ' ὅλου ἱεραποστολική, ποιμαντική, διακοινωνική καὶ κοινωνική ἐργασία αὐτῆς. Ἐφ' ὅσον ἡ καθ' ὅλου δρᾶσις τῆς Ἐκκλησίας δὲν πρέπει νὰ ἐκφυλίζηται εἰς μίαν ἀναιμικὴν ἀλτροῦστικὴν ἐργασίαν, ἀφορῶσαν μόνον εἰς ἐνδοκοσμικοὺς σκοποὺς καὶ εἰς τὴν περιθάλψιν ὑλικῶν τινων μόνον ἀναγκῶν τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας, ἀλλὰ δέον ὡς ἔσχατον καὶ τελικὸν αὐτῆς σκοπὸν νὰ ἔχη τὴν ἐν Χριστῷ πνευματικὴν ἀναγέννησιν τῶν ἀνθρώπων, ἥτις ἀποτελεῖ καὶ τὴν προϋπόθεσιν τῆς ἀληθοῦς χαρᾶς καὶ εὐτυχίας αὐτῶν,

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 122.

ριστον σεβασμὸν καὶ ὅ,τι δῆποτε εἶχον ἢ ἤθελον νὰ ἐμφανίσουν, ὡς τι σεβάσιμον καὶ γεραρόν, εἰς τὴν Νίκαιαν ἀπέδιδον καὶ ὡς ἔργον τῶν σεβασμιῶν 318 Πατέρων τῆς προϋβαλλόν.

3. Κανονικαὶ συλλογαὶ ἐν Ἀνατολῇ.

Ἐκ τῆς ὡς ἄνω ἐξηγήσεως καθίσταται εὐνόητον, ὅτι θέλουσαι αἱ ἀπὸ τῆς Ἀρχαίας Ἐκκλησίας ἀπεσπασμέναι Ἐκκλησίαι νὰ διοικῶνται εὐρύθμως καὶ ἐγκύρως ἐχρειάζοντο νομοθεσίαν ἐπιβαλλομένην εἰς τὴν συνείδησιν τῶν ὁπαδῶν των. Οὕτως ἐξέδιδον κανόνες, καθ' ἃς εἶχον ἀνάγκη, ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τῶν κανόνων τούτων ἐρρυθμίζετο ἡ ἐκκλησιαστικὴ διοίκησις καὶ ὁ κοινοτικὸς βίος τῶν ὁπαδῶν των. Ἀλλ' ἵνα ἔχουν οἱ κανόνες οὗτοι ἀπρόσβλητον κύρος, ἀπεδόθησαν εἰς τὴν Α' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον καὶ τοὺς 318 Πατέρας τῆς. Ἀνάλογόν τι συνέβη καὶ ἐπὶ τῶν κανόνων τῶν λεγομένων Ἀποστολικῶν. Ὁλόκληρος φιλολογία ἀπεδόθη εἰς τοὺς Ἀποστόλους μὲ τὸν σκοπὸν καὶ μόνον νὰ περιβληθοῦν αἱ τυχὸν προσβληταὶ διατάξεις κύρος καὶ αὐθεντίαν ἀπρόσβλητον. Δὲν ἐζητεῖτο διὰ τῆς ἐνεργείας ἐκείνης νὰ καταστοῦν τὰ μνημεῖα ἐκεῖνα ἔργον αὐτῶν τῶν Ἀποστόλων ἢ Ἀποστολικῆς τινος Συνόδου, ἀλλ' ἐτέθησαν ἀπλῶς ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν Ἀποστόλων, διὰ νὰ κατοχυρωθῇ σεβασμὸς τις πρὸς αὐτά, ὡς καλύπτει περίπτερόν τι ἐμπόρευμά τι καὶ διὰ τῆς καλύψεως διευκολύνεται ἡ ἐκποίησίς του.

Τοιοῦτο κύρος παγχριστιανικὸν εἶχε περιβληθῆ ἡ ἐν Νικαίᾳ Σύνοδος καὶ τοσοῦτου ἀπέλαυε σεβασμοῦ, ὥστε ν' ἀναγράφονται εἰς πολλὰ χεῖρόγραφα σημειώσεις τῶν ἰδιοκτητῶν ἢ τῶν ἀντιγραφῶν, ἐπισηλοῦσαι τὴν κατάραν τῶν 318 Πατέρων τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου κατὰ πάντος, ὅστις ἤθελε τυχὸν φθείρει ἢ ὑπεξαίρεσει τὰ χεῖρόγραφα ταῦτα!

Ἐκτός ὅμως τῆς ἀνάγκης τῆς συντάξεως κανόνων, οἵτινες δι' οὗς ἐξεθέσαμεν λόγους, ἀπεδόθησαν εἰς τὴν

καθίσταται δῆλον, ὅτι οἱ φορεῖς τῆς δράσεως ταύτης δέον νὰ καταβάλλουν ἰδιαίτερον προσπάθειαν, ἵνα καθοδηγοῦν ἐκείνους, πρὸς τοὺς ὁποίους ἀποτείνονται, ὅπως συνδέωνται ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερο καὶ συνειδητότερον μετὰ τῆς λειτουργικῆς καὶ μυστηριακῆς ζωῆς, διὰ τῆς ὁποίας ἐπιτυγχάνεται ἡ συμμετοχὴ ἡμῶν εἰς τὸν μυστικὸν βίον τοῦ Χριστοῦ.

Τοιοῦτοτρόπως τὸ ἱεραποστολικὸν καὶ ποιμαντικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας δέον ἀφ' ἑνὸς νὰ προπαρασκευάζῃ τοὺς κατηχουμένους διὰ τὴν ἐνεργὸν συμμετοχὴν των εἰς τὴν λειτουργικὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐν τῷ τρόπῳ τῆς ζωῆς τῶν ἤδη κατηχηθέντων νὰ καθιστᾷ ἐνεργοὺς τὰς ἐκ τῆς λατρείας ἀντλούμενας πνευματικὰς ιδέας καὶ δυνάμεις ⁸⁰.

80. Πρβλ. Ehrh. Drinkwelder, Die Bedeutung

Νικαίαν καὶ αἰσθητῆ ἔγινεν εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικούς κύκλους ἡ ἀνάγκη νὰ ἔχουν συλλογὰς κανόνων εἰς ἣν ἐλάλουν ἀραβικὴν γλῶσσαν, καθ' ὅσον ἡ διαβίωσις των ἐν μέσῳ κόσμου ἀραβοῖσλαμικοῦ εἶχεν ἐξαφανίσει σὺν τῷ ἔθνικῳ των χαρακτήρι τὴν ἔθνικὴν των γλῶσσαν.

Ἐσχηματίσθησαν οὕτω διάφοροι συλλογαὶ Κανόνων καὶ Διατάξεων. Εἶναι ὅμως αὗται συμπιλήματα ἐκ τοῦ κανονικοῦ πλοῦτου τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας καὶ τοῦ μορφωθέντος παρ' αὐτοῖς νέου ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου. Εἶναι μάλιστα συμπιλήματα, ὧν τὰ ἐκ τοῦ ἀρχαίου κανονικοῦ Δικαίου μεταφρασθέντα ἐπιδέονται αὐστηροῦ ἐλέγχου, κατὰ πόσον πιστῶς ἀπεδόθη ἡ μετάφρασις καὶ κατὰ πόσον ἡ σύνθεσις δὲν ἔγινεν αὐθαίρετως καὶ ὡς ἔδοξε τῷ συμπιλητῇ. Εἰς τὰς συλλογὰς ταύτας, αἵτινες προσέλαβον χαρακτήρα νομοκανονικόν, παρενεβλήθησαν διατάξεις προσωπικοῦ δικαίου (περὶ γάμου καὶ κληρονομιῶν καὶ διαθηκῶν κ.θ.), καθ' ὅσον κατὰ τοὺς μέσους χρόνους, δυνάμει τῶν γενικῶν ἀρχῶν τοῦ Ἰσλάμ περὶ ἀνεξιθρησκείας ἀνεγνωρίσθη εἰς τοὺς χριστιανοὺς σχετικὴ ἑτεροδικία, εἰς τὰς ὑποθέσεις προσωπικῆς καταστάσεως.

Ἀλλ' εἶναι ἐπὶ πλεόν γνωστόν, ὅτι τὸσον τῶν Μελχιτῶν (ὀρθοδόξων) ὅσον καὶ τῶν ἄλλων παραφυάδων τῶν ἐν Μ. Ἀνατολῇ χριστιανῶν αἱ κανονικαὶ συλλογαί, εἴτε ἐπὶ τῶν Σταυροφόρων, εἴτε καὶ βραδύτερον, ὅτε ἡ λατινικὴ προπαγάνδα ὠργιάζεν ἐν Ἀνατολῇ, ἐνοθεύθησαν διὰ παρεμβολῆς κανόνων, δι' ὧν τεργηέντως ἐζητεῖτο νὰ ἐπιβληθῇ ἐπὶ τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν τὸ πρωτεῖον τοῦ Πάπα καὶ ἡ ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ἐκκλησίας Ρώμης ὑπαγωγὴ των. Τοιοῦτος εἶναι ὁ κανὼν 44. Εἰς βεβαίωσιν τῆς τοιαύτης νοθεύσεως ὁ Ἰπν-Ἰλ-Ἀσσάλ, ὁ ἐκδώσας τὴν συλλογὴν Almajmou Assafaouï, ἐπικαλεῖται ἐν σελ. 5-6 τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας Σιλβέστρου (1724-1766):

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Ἀξώμης ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ο σύνδεσμος ἐξ ἄλλου τοῦ διακονικοῦ καὶ κοινωνικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῆς λειτουργικῆς ζωῆς αὐτῆς⁸¹ δὲν πιστοποιεῖται μόνον ἱστορικῶς, ἀλλ' ἀνταποκρίνεται καὶ εἰς τὴν σύγχρονον δεοντολογίαν τοῦ διακονικοῦ καὶ κοινωνικοῦ ἔργου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ο ἱστορικὸς σύνδεσμος μεταξὺ τῆς χριστιανικῆς λειτουργίας καὶ διακονίας⁸² δὲν ἀποδεικνύεται μόνον ἐκ τῆς λειτουργικῆς καθιερώσεως τῶν διακόνων καὶ τῶν διακονισσῶν τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς βυζαντινῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ «ἀξίωμα» αὐτῶν⁸³, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ὅτι πλεῖστοι τῶν ἐκδηλώσεων τοῦ διακονικοῦ ἔργου τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας συνεδέοντο στενῶτα μετὰ τῆς λειτουργικῆς ζωῆς αὐτῆς. Οὕτω λ.χ., συμφώνως πρὸς τὸ ὑπὸ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας καθιερωθὲν καὶ διοργανωθὲν ἀξιοθαύμαστον σύστημα συλλογῆς καὶ διαθέσεως ἐλεημοσυνῶν, ἢ ἀσκήσις τῶν ἔργων τῆς ἀγάπης ἦτο στενῶτα συνδεδεμένη μετὰ τῆς λατρείας καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν λειτουργῶν⁸⁴. Ἐκάστην Κυριακὴν (πρβλ. Α' Κορ. ις', 2) ἢ ἀπαξ τοῦ μηνὸς κατὰ τὸν Τερτυλλιανὸν ἢ ἐπίσης, ὁσάκις τις ἤθελε, ἔφερον κατὰ τὴν ὥραν τῆς λατρείας εἰς τὸν ναὸν δῶρα (χρήματα καὶ φυσικὰ προϊόντα) καὶ παρέδιδον αὐτὰ εἰς τὸν Προεστῶτα, ὅστις ἔθετεν αὐτὰ ἐπὶ τῆς ἀγίας Τραπέζης, ἵνα ἀφιερωθοῦν ταῦτα εἰς τὸν Θεὸν καὶ ἵνα οἱ λαμβάνοντες αὐτὰ δέχωνται ταῦτα διὰ τῶν διακόνων καὶ τῶν διακονισσῶν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ Θεοῦ⁸⁵. Εἶτα, ὡς γνωστὸν, λίαν σημαντικοὶ ἦσαν οἱ ἐν τῷ ναῷ μυσταγωγικοὶ καὶ λειτουργικοὶ τομεῖς τῆς ἐργασίας τῶν διακονισσῶν, αἵτινες ἐφρόντιζον διὰ τὴν λειτουργικὴν μόρφωσιν τῶν κατηχομενῶν καὶ βεβαπτισμένων γυναικῶν καὶ τὴν συνειδητὴν συμμετοχὴν αὐτῶν εἰς τὴν λειτουργικὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας⁸⁶.

Ὅσον ἀφορᾷ νῦν εἰς τὸν δεοντολογικὸν προσανατολισμὸν τῆς συγχρόνου χριστιανικῆς διακονίας, τοριστέον, ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν τομέων αὐτῆς δέον νὰ

der Liturgie für Missionär u. Mission ἐν Lumen Caecis St. Ottilien 1928, σ. 78-83.

81. Περὶ τῶν καθ' ὅλου σχέσεων διακονίας καὶ λειτουργίας πρβλ. πρὸς τοὺς ἄλλους τὰ ἐξῆς: Karl Bernh. Ritter, Die Liturgie als Lebensform der Kirche, 1946. Karl-Martin Hofmann, Diakonie und Liturgie ἐν περ. «Evangelische Theologie», München 1958, Heft 4, σελ. 171-184.

82. Πρβλ. Karl Bernh. Ritter, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 5: «Die Liturgie steht von Anfang an neben dem lehrhaften und missionierenden Zeugnis, der Martyria, und dem liebenden Dienst an der Gemeinschaft, der Diakonia, und macht mit ihnen zusammen den Beruf der Kirche aus».

83. Πλεῖονα σχετικῶς ἰδὲ ἐν Εὐαγγ. Θεοδώρου, Ἡρωίδες τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης, σελ. 44 ἐξ. Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ «χειροτονία» ἢ «χειροθεσία» τῶν διακονισσῶν, σελ. 50 ἐξ.

84. Πλεῖονα σχετικῶς ἰδὲ ἐν Adolf von Harnack, Die Mission und Ausbreitung des Christentums in den ersten drei Jahrhunderten, τόμ. 1, Leipzig 1924, σελ. 178 ἐξ.—Εὐαγγ. Θεοδώρου, Ἱστορία τοῦ Χριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ³, ἐν Ἀθήναις 1956, σελ. 136.

85. Adolf von Harnack, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 179-180. Εὐαγγ. Θεοδώρου, ἐνθ' ἄνωτ.

86. Εὐαγγ. Θεοδώρου, Ἡ «χειροτονία» ἢ «χειροθεσία» τῶν διακονισσῶν, σελ. 80 καὶ 83 ἐξ.

συνδεῶνται μετὰ τῆς ἐνεργοῦ λειτουργικῆς καὶ μυστηριακῆς ζωῆς. Οὕτω λ.χ. ἡ ἐργασία τῶν διακονισσῶν ἢ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κοινωνικῶν λειτουργῶν ἐν τῇ ἐνορίᾳ⁸⁷, ἐν τοῖς συλλόγοις τῶν νέων καὶ νεανίδων⁸⁸, ἐν τῷ ἔργῳ τῆς περιθάλψεως τῶν ἀσθενῶν⁸⁹, ἐν ταῖς φυλακαῖς καὶ τοῖς σωφρονιστηρίοις⁹⁰, ἐν τοῖς σχολείοις καὶ τοῖς ὀρφανοτροφείοις⁹¹, ἐν ταῖς κατασκευαῖς⁹² καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις τομεῦσιν, ἵνα μὴ ἀποβῇ μία κοσμικὴ κοινωνικὴ ἐργασία ἀνευ πνευματικῆς ἐκμάδου καὶ ζωτικότητος, οὐ μόνον δέον νὰ διαποτίζηται διαφυλῶς ὑπὸ τῶν ζωοποιῶν ρεῖθρων τῆς Χάριτος, ἦτις χορηγεῖται εἰς ἡμᾶς διὰ τῆς λειτουργικῆς καὶ μυστηριακῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ δέον νὰ ὀδηγῇ πρὸς τὰ ρεῖθρα ταῦτα τοὺς ἀνθρώπους, εἰς τοὺς ὁποίους ἀφορᾷ, ἐὰν θέλῃ νὰ παρέχῃ εἰς αὐτοὺς οὐχὶ ἐπιφανειακὴν καὶ ἐξωτερικὴν, ἀλλ' οὐσιαστικὴν καὶ τελεσφόρον πνευματικὴν βοήθειαν. Ἐφ' ὅσον πᾶσαι αἱ ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας δέον νὰ διέπωνται ὑπὸ αὐστηροῦ χριστοκεντρικοῦ πνεύματος καὶ νὰ ἔχουν ὡς ἔσχατον σκοπὸν τὴν ὑπὸ τῶν μελῶν αὐτῆς βίωσιν τῆς ἐν τῇ λατρείᾳ συνεχιζομένης μυστικῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ, καθίσταται δῆλον, ὅτι ἡ λειτουργικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας δέον νὰ ἀποτελῇ τό τε ποιητικὸν καὶ τὸ τελικὸν αἷτιον οὐ μόνον τοῦ Ὁρθοδόξου κατηχητικοῦ καὶ κηρυκτικοῦ ἔργου, ἀλλὰ καὶ πάσης ἄλλης ἐκφάνσεως τοῦ καθ' ὅλου ἰσραηλοστολικοῦ, ποιμαντικοῦ, διακονικοῦ καὶ κοινωνικοῦ ἔργου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἄλλὰ πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ ἔργου τῆς λειτουργικῆς μορφώσεως καὶ ἀγωγῆς, θὰ ἔπρεπε μετὰ τῆς ποιμαντοσύνης Ἐκκλησίας νὰ συνεργασθοῦν καὶ πάντα τὰ μέλη τῆς ποιμανομένης Ἐκκλησίας, ὡς καὶ πᾶσαι αἱ ἐν αὐτῇ ἐνυπάρχουσαι πνευματικαὶ δυνάμεις. Ἡ θεολογικὴ ἐν πρώτοις ἐπιστήμη, καὶ ἰδίᾳ ὁ πρακτικὸς κλάδος αὐτῆς, δύναται τὰ μέγιστα νὰ ἐργασθῇ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην διὰ τῆς δαφιλίου καλλιέργειας τῶν λειτουργικῶν σπουδῶν⁹³, αἵτινες πρὸ πάντων δέον νὰ ἀποβλέψουν εἰς τὴν ἀνάδειξιν καὶ ἔξαρ-

87. Πρβλ. Εὐαγγ. Θεοδώρου, Ἡρωίδες τῆς Χριστιανικῆς ἀγάπης, σελ. 152 ἐξ.

88. Αὐτόθι, σελ. 154.

89. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 155 ἐξ.

90. Αὐτόθι, σελ. 169 ἐξ.

91. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 186-193.

92. Αὐτόθι, σελ. 154. Πρβλ. ὁσαύτως Ἰωάν. Κ. Κορνάρου, Χριστιανικὴ ἀγωγή δράσεως, ἐν Ἀθήναις 1956, σελ. 92-93: «Ἡ κατασκευαστικὴ προσφέρει πλουσίαις εὐκαιρίας θερησκευτικῆς μορφώσεως... Ὁσαύτως καὶ ἡ συμμετοχὴ εἰς τὰ μυστήρια μεγάλως διευκολύνεται... Καὶ ἐνταῦθα δύναται τις νὰ διαπιστώσῃ, ὅτι πολλοὶ «δύσκολοι νέοι», οἵτινες δυσκόλως δύνανται νὰ ἐμπνευσθῶσιν ἐν τῇ πόλει, ὅπως προσέλθωσιν εἰς τὰ μυστήρια, εἰς τὴν κατασκευῶσιν πολλὰκις μετὰ μεγάλῃς κατανύξεως καὶ εὐλαβείας, ὅπως φυσικῶς καὶ ἀβιάστως προσέρχονται εἰς τὸ μυστήριον τῆς ἐξομολογήσεως καὶ τῆς θείας Εὐχαριστίας».

93. Περὶ τῶν ἐπὶ μέρους κατευθύνσεων καὶ τῶν σκοπῶν τῶν λειτουργικῶν σπουδῶν ἰδὲ ἐν Βασ. Ἐξάρχου, Ἡ Θεωρία τῆς λατρείας καὶ ἡ συμβολὴ αὐτῆς εἰς τὴν Χριστιανικὴν ἀγωγήν, ἐν Ἀθήναις 1938.

σιν τῶν ἀξιολογικῶν θησαυρῶν, τοὺς ὁποίους περιέχει ἡ Ὁρθόδοξος λατρεία⁹⁴.

Ἡ καλλιέργεια αὐτῆ τῶν λειτουργικῶν σπουδῶν ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῆς καθ' ὅλου χριστιανικῆς ἐκδοτικῆς καὶ διαφωτιστικῆς προσπάθειας δύναται νὰ συντελέσῃ τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἔργου τῆς λειτουργικῆς μορφώσεως καὶ ἀγωγῆς. Ἡ ἐκδοσις εἰδικοῦ λειτουργικοῦ περιοδικοῦ ἢ λειτουργικῆς ἐπετηρίδος· ἢ ἐν τοῖς ἐκδιδομένοις ἤδη θεολογικοῖς, ἐκκλησιαστικοῖς καὶ θρησκευτικοῖς περιοδικοῖς ἀφιέρωσις περισσοτέρου χώρου πρὸς δημοσίευσιν λειτουργικῶν μελετῶν ἐκλαϊκευτικοῦ πῶς χαρακτήρος· ἢ ἐπιμεμελημένη ἐκδοσις μικρῶν ἐγκολπίων καὶ βιβλίων, ἅτινα εἴτε θὰ ἀναπτύσσουν τὸ νόημα τμημάτων τῆς λατρείας εἴτε θὰ περιέχουν λειτουργικά κείμενα μετ' ἐπεξηγηματικῶν καὶ ἐρμηνευτικῶν σχολίων ἢ καὶ μετὰ νεοελληνικῆς παραφράσεως αὐτῶν· ἢ ἐκδοσις εἰδικῶν ἡμεροδεικτῶν, ἀφορώντων εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ λειτουργικοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ λαοῦ· εἰδικαὶ εἰκονόγραφοι ἐκδόσεις, προωρισμέναι διὰ τὴν λειτουργικὴν μόρφωσιν τῶν παιδῶν, τῶν νέων καὶ τῆς οἰκογενείας· ἢ δημοσίευσιν λογοτεχνικῶν ἔργων (μυθιστορημάτων, διηγημάτων κλπ.), ἅτινα ἐμποτίζονται ὑπὸ τοῦ λειτουργικοῦ πνεύματος (πρβλ. πολλὰ διηγήματα τοῦ Παπαδιαμαντή) καὶ ἢ χρῆσις ἐν γένει πάντων τῶν ἐν τοῖς πρόσθεν μνημονευθέντων ἐντύπων μέσων (εὐχετηρίων καρτῶν, λευκωμάτων, «ἄλμπουμ» κλπ.) δύναται νὰ προσφέρουν σημαντικώτατας ὑπηρεσίας πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς δημιουργίας ζώσης λειτουργικῆς κινήσεως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡμῶν. Ἐὰν αὐτὰ αἱ Προτεσταντικαὶ Ἐκκλησίαι ἀναπτύσσουν σήμερον ζωηροτάτην («λειτουργικὴν κίνησιν») («Liturgische Bewegung») καὶ ἐδηλώσι τάσεις ἐπιστροφῆς εἰς τὴν ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ὁρθόδοξῳ Ἐκκλησίᾳ διασφαιζομένην παλαιάν λειτουργικὴν πρᾶξιν καὶ παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας, πολὺ περισσότερον δέον παρ' ἡμῖν νὰ διοργανωθῇ ἀληθὴς πνευματικὴ σταυροφορία καὶ ἐκστρατεία πρὸς καλλιέργειαν τοῦ λειτουργικοῦ πνεύματος. Κηρύγματα, διαλέξεις, ραδιοφωνικαὶ ὁμιλίαι ἢ κινηματογραφικαὶ ταινίαι, ἐκλεκταὶ θεατρικαὶ παραστάσεις, φωτειναὶ εἰκόνες, βιβλία, περιοδικά, φυλλάδια, ἐφημερίδες, διοργάνωσις λειτουργικῶν συνεδρίων ἢ «ἐβδομαδῶν» καὶ πάντα ἐν γένει τὰ μέσα τῆς διαφωτίσεως καὶ τῆς κινητοποιήσεως τοῦ κόσμου τοῦ συναισθήματος καὶ τῆς βουλήσεως δέον νὰ χρησιμοποιῶνται συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως πρὸς ἀξιοποίησιν τῶν λειτουργικῶν θησαυρῶν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, οἷτινες ἀποτελοῦν τὴν δόξαν καὶ τὸν στέφανον αὐτῆς.

Ἐ π ἰ λ ο γ ο ς

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω λεχθέντων ἐν τῇ εὐσυνόπτῳ ταύτῃ μελέτῃ καὶ ἰδίᾳ ἐκ τῶν δεοντολογικῶν σκέψεων,

94. Ὡς ἐλαχίστη συμβολὴ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην θεωρητέα ἢ λίαν προσεχῶς δημοσιευθησομένη ἐκτενὴς μελέτη ἡμῶν, διὰ τῆς ὁποίας παρουσιάζομεν τοὺς κυριωτέρους μορφωτικούς θησαυροὺς καὶ τὴν παιδαγωγικὴν ἀξίαν τοῦ Τριφιδίου.

αἵτινες διευτυπώθησαν ἐν τῷ δευτέρῳ κεφαλαίῳ, ἀποδεικνύεται, ὅτι εὐρὺ πεδίον ἐργασίας ἐκτείνεται ἐνώπιον τῶν ἐκπροσώπων τῆς τε ποιμαινούσης καὶ ποιμαινομένης Ἐκκλησίας. Εἶναι καιρὸς πλέον νὰ κατανοηθῇ ὑπὸ πάντων, ὅτι μόνον διὰ τῆς ἀνθήσεως τῆς λειτουργικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας μας θὰ ἀποκτήσουν ἰκμάδα καὶ ζωτικότητα πᾶσαι ἀνεξαιρέτως αἱ πτυχαὶ καὶ ἐκφάνσεις τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ μας βίου.

Καὶ τὸ πρόβλημα τῆς ἠθικῆς διαπαιδαγωγήσεως καὶ τοῦ καθ' ὅλου προσανατολισμοῦ τῆς ἐλληνικῆς νεολαίας, περὶ τοῦ ὁποίου τοσοῦτος λόγος γίνεται ἐσχάτως ἐν τῷ τύπῳ, θὰ εὕρῃ ἱκανοποιητικὴν λύσιν μόνον, ἔταν οἱ νέοι ἔλθουν εἰς ζώσαν καὶ αὐθόρμητον ἐπαφὴν μετὰ τῆς λειτουργικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας μας. Ὡς καὶ ἀλλαχοῦ σημειοῦται ἐν τῷ παρόντι φύλλῳ, μόνον ὁ δυναμισμὸς, τὸν ὁποῖον ἡ λειτουργικὴ ζωὴ δημιουργεῖ εἰς τὴν ψυχὴν διὰ τῆς συνενώσεως τῆς ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας μετὰ τῆς θείας παντοδυναμίας, εἶναι δυνατόν νὰ σχίσῃ τὸ πυκνὸν δίκτυον τῶν κακῶν κληρονομικῶν προδιαθέσεων καὶ ἐπικτητῶν συνθηκῶν καὶ παθῶν, καὶ νὰ ἐκκολάψῃ, ἐκτὸς τῶν ὑπαρχουσῶν πραγματικοτήτων, ἐν πλῆθος ἐκ νέων δυνατοτήτων. Μόνον ὁ δυναμισμὸς οὗτος συντελεῖ, ὥστε ὑπεράνω τοῦ κόσμου τῆς βιολογικῆς καὶ ψυχολογικῆς νομοτελείας καὶ ἀναγκαιότητος νὰ ἐκσπᾷ καὶ νὰ ἀναπηδᾷ ὁ κόσμος τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας, ἥτις δύναται νὰ θραύσῃ βαρεῖας ἀλύσεις, νὰ θρυμματίσῃ μακροχρόνια τυραννικὰ δεσμὰ καὶ νὰ ἀνακαινίσῃ τὴν ψυχὴν μέχρι τῶν μυχαϊτάτων βαθῶν αὐτῆς⁹⁵.

Ὡστε οὐ μόνον τὸ καθῆκον ἐναντι τῆς μητρὸς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ τὸ καθῆκον ἐναντι τῆς νέας γενεᾶς ἐπιβάλλει τὴν διὰ παντὸς δυνατοῦ τρόπου δημιουργίαν ζώσης λειτουργικῆς κινήσεως⁹⁶. Ἄνευ δημιουργίας θαλερᾶς λειτουργικῆς καὶ μυστηριακῆς ζωῆς, θὰ εἶναι οὐτοπιστικὸν ὄν ἔργον καὶ ματαιοπονία πᾶσα προσπάθεια πρὸς ἀναγέννησιν τῆς ἐλληνικῆς παιδείας.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ, δ. Θ.

Καθηγητὴς τοῦ Κολλεγίου Ἀθηνῶν

95. Πρβλ. σχετικῶς Εὐαγγ. Θεοδώρου, Ἡρώδης τῆς Χριστιανικῆς ἀγάπης, σελ. 170 ἐξ. Τοῦ αὐτοῦ, Χριστιανικὸς Ἀνθρωπισμὸς, ἐν Ἀθήναις 1951, σελ. 161-283. Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ ἐν τοῖς σχολείοις καλλιέργεια τοῦ ἥθους τῶν μαθητῶν, Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ Δελτίου «Ἐκκλησίας», ἐν Ἀθήναις 1957, σελ. 9-10.

96. Εἶναι λίαν εὐχάριστον, ὅτι τὸ Κεντρικὸν Συμβούλιον τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπεφάσισεν, ὅπως ὁ ἐπίσημος οὗτος ἱεραποστολικὸς ὀργανισμὸς τῆς Ἐκκλησίας ἀναλάβῃ προσπάθειαν πρὸς ἀφύπνισιν τοῦ λειτουργικοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ὡς ἤδη ἀνεγράφη εἰς τὴν στήλην τῶν «Ἐκκλησιαστικῶν Χρονικῶν» τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» (τεῦχος 1 Ἀπριλίου 1958, ἀρ. 7 σελ. 152), «πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς προσεγγίσεως τοῦ λαοῦ πρὸς τὸν πλοῦτον τῆς λειτουργικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας ἔχει προγραμματισθῆ καὶ θ' ἀρχίσῃ συντόμως ἡ ἐκδοσις σειράς διαφωτιστικῶν βιβλίων, τὰ θέματα τῶν ὁποίων θὰ ἀντληθοῦν ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξον λατρείαν».

Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΚΑΙ Η ΑΞΙΑ ΤΗΣ*

Ἡ βυζαντινὴ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ, ἡ ὁποία εἶναι ἡ πατροπαράδοτος ἐπίσημος μουσικὴ τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἔχει τὰ ἐξῆς γνωρίσματα: Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐσωτερικὴν τῆς οὐσίαν, διακρίνεται διὰ τὴν ἀπλότητα, τὴν σεμνότητα καὶ τὴν ἀνυπέροχον δύναμιν καὶ πνευματικότητα. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐξωτερικὴν τῆς οὐσίαν ἢ μορφήν, εἶναι μονόφωνος καὶ καθαρῶς φωνητικὴ.

Ὅτι αὐτὰ αἱ ιδιότητες διακρίνουν τὴν βυζαντινὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν, καὶ ἀκριβῶς πῶς, θὰ γίνῃ φανερόν ἀπὸ αὐτὰ πού θὰ εἴπω διὰ τὸν σκοπὸν τῆς καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐκτελέσεώς τῆς.

Ὁ σκοπὸς τῆς μουσικῆς αὐτῆς δὲν εἶναι νὰ ἐπιδείξῃ τὴν καλλιφωνίαν τῶν ἱεροψαλτῶν, οὔτε νὰ διασκεδάσῃ τὸ ἐκκλησίασμα, οὔτε νὰ προκαλέσῃ τὴν αἰσθητικὴν συγκίνησιν. Ναί μὲν πρέπει οἱ ψάλται νὰ εἶναι καλλίφωνοι, καὶ ἡ ψαλμωδία πρέπει νὰ ἐκτελεῖται καλῶς καὶ νὰ εἶναι εὐχάριστος εἰς τὴν ἀκοήν. Ὅμως ἡ καλλιφωνία καὶ ἡ καλὴ ἐκτέλεσις δὲν εἶναι πράγματα, τὰ ὁποῖα ἐπιδιώκει ὡς τελικοὺς σκοποὺς. Καὶ ἡ εὐχαρίστησις, τὴν ὁποίαν προκαλεῖ, δὲν εἶναι ἕνας σκοπὸς πρὸς τὸν ὁποῖον ἐπιτήδεις ἀποβλέπει, ἀλλὰ εἶναι ἕνα ἐπακόλουθον καὶ ἐπὶ πλέον δὲν εἶναι ἀπλῶς ἡ αἰσθητικὴ ἡδονή, ἀλλὰ κάτι πολὺ πλουσιώτερον καὶ ἀνώτερον. Ὁ σκοπὸς τῆς ἱερᾶς βυζαντινῆς μουσικῆς εἶναι πνευματικός. Ἡ μουσικὴ αὐτὴ εἶναι, πρῶτον, ἕνα μέσον λατρείας, καὶ δεύτερον, ἕνα μέσον ἐσωτερικῆς καθάρσεως καὶ τελειοποιήσεως. Ὡς μέσον λατρείας, ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ ἐκφράζει αἰσθήματα ἰκεσίας, ἐλπίδος, εὐχαριστίας, ἀγάπης καὶ δοξολογίας πρὸς τὸν Θεόν, καθὼς καὶ αἰσθήματα ἰκεσίας καὶ τιμῆς πρὸς τοὺς Ἁγίους. Ἡ ἰδία μουσικὴ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἀνύψωσιν καὶ τελειοποίησιν τοῦ ἑσῶ ἑαυτοῦ μας. Διότι ὅταν λατρεύωμεν τὸν Θεὸν καὶ τιμῶμεν τοὺς ἁγίους, διὰ ψαλμῶν καὶ ὕμνων, ἢ ἀκούωμεν ἄλλους νὰ ψάλλουν ἐνῶ ἡμεῖς συμπάλλομεν νοερῶς, διεγείρονται ἐντὸς μας αἰσθήματα, ὅπως ἡ κατάνυξις, ἡ εἰρήνη, ἡ πνευματικὴ χαρὰ καὶ ἀνάτασις.

Ὁ Χριστιανισμὸς εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀνεγνώρισε τὴν ἀξίαν τῆς ψαλμωδίας ὡς μέσου λατρείας καὶ πνευματικῆς ἀναπτύξεως, ὅπως μαρτυροῦν τὰ Εὐαγγέλια καὶ αἱ Ἐπιστολαὶ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Παρομοίως, καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἡ διδασκαλία τῶν Πατέρων ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἀποτελεῖ μίαν ἀνάπτυξιν τῶν σχετικῶν ἰδεῶν, πού περιέχει ἡ Καινὴ Διαθήκη. Διὰ τὴν ψαλμωδίαν ὡς μέσον λατρείας, χαρακτηριστικὰ εἶναι τὰ λόγια τοῦ Συμεῶν,

* Διάλεξις εἰς τὸν «Παρνασσόν», ἡ ὁποία ὠργανώθη ὑπὸ τοῦ Συνδέσμου Ἐκδρομέων «Φυσιολάτρης» καὶ ἐδόθη τὴν ἐσπέραν τῆς 4ης Ἀπριλίου 1958 καὶ τὴν ὁποίαν ἠκολούθησεν ἐκτέλεσις ἐκκλησιαστικῶν ὕμνων ὑπὸ τοῦ Βυζαντινοῦ χοροῦ Ἀγ. Κωνσταντίνου Ὁμονοίας, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Γεωργίου Α. Σύρκα.

τοῦ Νέου Θεολόγου, ὅτι ἡ ψαλμωδία εἶναι μία συνομιλία μὲ τὸν Θεόν, εἰς τὴν ὁποίαν εἴτε τὸν ἰκετεύομεν νὰ μᾶς δώσῃ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἀρμόζουν εἰς Αὐτὸν νὰ τὰ χαρίξῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, εἴτε τὸν εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰ δῶρά του, εἴτε τὸν δοξολογοῦμεν δι' ὅλα τὰ πλάσματα, ὅπου ἐδημιούργησεν, εἴτε ἰστοροῦμεν τὰ θαυμαστά ἔργα, ὅπου ἔκαμεν ἀπ' αἰῶνος διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν τιμωρίαν τῶν ἀδίκων κ.ο.κ.

Σχετικῶς πρὸς τὴν ψαλμωδίαν ὡς μέσον ἐσωτερικῆς καθάρσεως καὶ ἀναπτύξεως, οἱ Πατέρες τονίζουσι, ὅτι εἶναι πολὺτιμος βοήθης διὰ τὴν καταπολέμησιν καὶ ἐξάλειψιν τῶν ματαίων καὶ κακῶν αἰσθημάτων, τὰ ὁποῖα καλοῦν «πάθη», καθὼς καὶ τῶν ματαίων καὶ βλαβερῶν λογισμῶν, καὶ διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν καλῶν αἰσθημάτων καὶ λογισμῶν. Ἡ ψαλμωδία, διδάσκουσι οἱ Πατέρες, μᾶς ἐλευθερώνει ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τοὺς κακοὺς λογισμοὺς, καὶ ἀπὸ τὴν σωματικὴν καὶ ψυχικὴν ταραχὴν ἐν γένει καὶ μᾶς χαρίζει τὴν γαλήνην καὶ τὴν πραγματικὴν χαρὰν.

Ἐπὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν καλῶν αἰσθημάτων καὶ λογισμῶν, ἡ ψαλμωδία, διδάσκουσι οἱ Πατέρες, μᾶς ἐλευθερώνει ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τοὺς κακοὺς λογισμοὺς, καὶ ἀπὸ τὴν σωματικὴν καὶ ψυχικὴν ταραχὴν ἐν γένει καὶ μᾶς χαρίζει τὴν γαλήνην καὶ τὴν πραγματικὴν χαρὰν. Ἐπὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν καλῶν αἰσθημάτων καὶ λογισμῶν, ἡ ψαλμωδία, διδάσκουσι οἱ Πατέρες, μᾶς ἐλευθερώνει ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τοὺς κακοὺς λογισμοὺς, καὶ ἀπὸ τὴν σωματικὴν καὶ ψυχικὴν ταραχὴν ἐν γένει καὶ μᾶς χαρίζει τὴν γαλήνην καὶ τὴν πραγματικὴν χαρὰν. Ἐπὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν καλῶν αἰσθημάτων καὶ λογισμῶν, ἡ ψαλμωδία, διδάσκουσι οἱ Πατέρες, μᾶς ἐλευθερώνει ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τοὺς κακοὺς λογισμοὺς, καὶ ἀπὸ τὴν σωματικὴν καὶ ψυχικὴν ταραχὴν ἐν γένει καὶ μᾶς χαρίζει τὴν γαλήνην καὶ τὴν πραγματικὴν χαρὰν. Ἐπὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν καλῶν αἰσθημάτων καὶ λογισμῶν, ἡ ψαλμωδία, διδάσκουσι οἱ Πατέρες, μᾶς ἐλευθερώνει ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τοὺς κακοὺς λογισμοὺς, καὶ ἀπὸ τὴν σωματικὴν καὶ ψυχικὴν ταραχὴν ἐν γένει καὶ μᾶς χαρίζει τὴν γαλήνην καὶ τὴν πραγματικὴν χαρὰν.

Ἐπὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν καλῶν αἰσθημάτων καὶ λογισμῶν, ἡ ψαλμωδία, διδάσκουσι οἱ Πατέρες, μᾶς ἐλευθερώνει ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τοὺς κακοὺς λογισμοὺς, καὶ ἀπὸ τὴν σωματικὴν καὶ ψυχικὴν ταραχὴν ἐν γένει καὶ μᾶς χαρίζει τὴν γαλήνην καὶ τὴν πραγματικὴν χαρὰν. Ἐπὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν καλῶν αἰσθημάτων καὶ λογισμῶν, ἡ ψαλμωδία, διδάσκουσι οἱ Πατέρες, μᾶς ἐλευθερώνει ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τοὺς κακοὺς λογισμοὺς, καὶ ἀπὸ τὴν σωματικὴν καὶ ψυχικὴν ταραχὴν ἐν γένει καὶ μᾶς χαρίζει τὴν γαλήνην καὶ τὴν πραγματικὴν χαρὰν. Ἐπὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν καλῶν αἰσθημάτων καὶ λογισμῶν, ἡ ψαλμωδία, διδάσκουσι οἱ Πατέρες, μᾶς ἐλευθερώνει ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τοὺς κακοὺς λογισμοὺς, καὶ ἀπὸ τὴν σωματικὴν καὶ ψυχικὴν ταραχὴν ἐν γένει καὶ μᾶς χαρίζει τὴν γαλήνην καὶ τὴν πραγματικὴν χαρὰν.

Ἐπὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν καλῶν αἰσθημάτων καὶ λογισμῶν, ἡ ψαλμωδία, διδάσκουσι οἱ Πατέρες, μᾶς ἐλευθερώνει ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τοὺς κακοὺς λογισμοὺς, καὶ ἀπὸ τὴν σωματικὴν καὶ ψυχικὴν ταραχὴν ἐν γένει καὶ μᾶς χαρίζει τὴν γαλήνην καὶ τὴν πραγματικὴν χαρὰν. Ἐπὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν καλῶν αἰσθημάτων καὶ λογισμῶν, ἡ ψαλμωδία, διδάσκουσι οἱ Πατέρες, μᾶς ἐλευθερώνει ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τοὺς κακοὺς λογισμοὺς, καὶ ἀπὸ τὴν σωματικὴν καὶ ψυχικὴν ταραχὴν ἐν γένει καὶ μᾶς χαρίζει τὴν γαλήνην καὶ τὴν πραγματικὴν χαρὰν.

νοῦν εἰς τὸ ὅτι ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ ἦτο εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐντελῶς φωνητικὴ, ἄνευ οὐδεμιᾶς χρήσεως μουσικῶν ὀργάνων. Ἡ χρησιμοποιοῦσας ἁρμονίων καθὼς καὶ ἄλλων μουσικῶν ὀργάνων ἐντὸς τῶν ναῶν αὐστηρῶς ἀπηγορεύετο. Ἡ ἐκτελέσεις τῆς βυζαντινῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς δι' ὀργάνων, καὶ ἀκόμη ἡ συνοδεία τῆς ψαλμωδίας ὑπὸ ὀργάνων, ἀπηγορεύθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων Πατέρων, ὡς ἀσυμβίβαστα μὲ τὸν σοβαρὸν, ἱερατικὸν, πνευματικὸν χαρακτῆρα τῆς θρησκείας τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ χρησιμοποίησις τοῦ ἁρμονίου εἰς ὀρθοδόξους ἐκκλησίας τοῦ ἑξωτερικοῦ, καθὼς καὶ εἰς μὴ ὀρθοδόξους, εἶναι σαφῶς ἓνας νεωτερισμὸς, ὁ ὁποῖος εἶναι ἐνάντιος πρὸς τοὺς θεσμοὺς τῶν πρώτων χριστιανῶν καὶ πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῶν Ἑλλήνων Πατέρων.

Εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς, ἐκτὸς τῶν ὀργάνων, ἀποκλείεται καὶ ἡ πολυφωνία (ἡ ἑτεροφωνία). Ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ εἶναι ὁμόφωνος (ἡ μονόφωνος). Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι ὑπάρχει μόνον μία γραμμὴ μέλους, ὥστε καὶ ὅταν ἀκόμη λαμβάνουν μέρος πολλοὶ ψάλται εἰς τὴν ψαλμωδίαν ψάλλουν ὅλοι μαζί, «ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος ἢ φωνῆ φέρεται», καθὼς λέγει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.¹ (Migne P. C., 61,315). Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ οἱ ἱστορικοὶ τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς πάλιν συμφωνοῦν. Συμφωνοῦν εἰς τὸ ὅτι ἡ βυζαντινὴ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ εἶτε τὴν ψάλλει ἓνας ἱεροψάλτης, εἶτε περισσότεροι, ἢ χορὸς, ὑπῆρξε πάντοτε ὁμόφωνος. Δηλαδή, οἱ ψάλται, οἱ ὁποῖοι τὴν ἐκτελοῦν, ψάλλουν ὅλοι τοὺς ἰδίους ἀκριβῶς φθόγγους.

Ἡ ἑτεροφωνία, ἡ «ἐναρμόνισις» τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς, ὅπου χρησιμοποιοῦνται δύο ἢ περισσότεραι γραμμαὶ φθόγγων, εἶναι κάτι ἀντίθετον πρὸς τὴν ἱερὰν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι ἓνας νεωτερισμὸς τὸν ὁποῖον εἰσήγαγον εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν οἱ Ρῶσοι, κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα, καὶ τὸν ὁποῖον κατόπιν ἐμιμήθησαν καὶ ἄλλαι ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι. Ὁ νεωτερισμὸς αὐτός, ὁ ὁποῖος λαμβάνει τὴν μορφήν ἄσματός εἰς δύο ἢ περισσότερας γραμμάς μελωδίας, ἀλλάσσει ριζικῶς τὴν ἐξωτερικὴν τῆς οὐσίαν. Καταστρέφει τὴν ἐλαστικότητα, τὴν ποικιλίαν, τὴν σεμνότητα, τὴν ἱεροπρέπειαν, τὸ ὕψος, τὸν μυστικὸν χαρακτῆρα τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς, καὶ τὴν ἐξαιρετικὴν τῆς δύναμιν νὰ προκαλῆ τὴν κατάνυξιν. Τὴν μεταβάλλει εἰς κάτι οὐσιαστικῶς διαφοροτικόν, πὺ ἀποτελεῖ μᾶλλον μέσον πρὸς ἡδονὴν καὶ ψυχαγωγίαν, παρά πρὸς θρησκευτικὴν συγκίνησιν καὶ ἐσωτερικὴν μεταμόρφωσιν.

Οἱ νεωτερισταί, οἱ ὁποῖοι ἐπεχείρησαν νὰ ἐναρμόνισουν τὴν βυζαντινὴν μουσικὴν, διέπραξαν μεγάλο λάθος. Ἐπηρεασμένοι, ὡς φαίνεται, ἀπὸ τὸ παράδειγμα τῶν Ρῶσων, ἐνόμισαν ἴσως ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ ἐτελειοποιοῦν τὴν βυζαντινὴν μουσικὴν. Εἶναι ἀληθές ὅτι αἱ ρωσικαὶ χορωδίαί, αἱ ὁποῖαι χρησιμοποιοῦν τὴν τετραφωνίαν, ἔχουν κάποιαν ἐπιβλητικότητα. Ὅμως ἡ ἐπιβλητικότης αὐτῆ ἔχει μᾶλλον κοσμικόν, παρά πνευματικὸν χαρακτῆρα, καὶ ὀφείλεται ὄχι εἰς τὴν καλλιτέρευσιν τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς, ἢ ὁποῖα ὑπῆρξεν ἡ ἀφετηρία τῆς, ἀλλὰ εἰς τὴν καλλιφωνίαν καὶ ἐξαιρε-

τικὴν μουσικὴν κατάρτισιν τῶν μελῶν, πὺ ἀπαρτίζουσαν τὰς χορωδίας αὐτάς. Ἡ ρωσικὴ τετραφωνία, αὐτὴ κατ' ἑαυτὴν, εἶναι ἐν γένει πομπώδης καὶ ἄνευ ἐνδιαφέροντος, καὶ δὲν ἔμπορεῖ νὰ συγκριθῆ μὲ τὴν βυζαντινὴν μουσικὴν ἀπὸ ἀπόψεως ποικιλίας, πλούτου καὶ πνευματικότητος (Πρβλ. H. J. W. Tillyard, Byzantine Music and Hymnography, σελ. 70). Τὸ ἴδιον ἰσχύει καὶ διὰ τὴν ἑλληνικὴν τετραφωνίαν, ἢ ὁποῖα ἀτυχῶς συχνὰ ὀνομάζεται ἀπὸ τοὺς θιασώτας τῆς «βυζαντινῆς».

Ἡ μονόφωνος ψαλμωδία ὄχι μόνον εἶναι ἐκείνη, ἢ ὁποῖα εἶναι σύμφωνος πρὸς τὴν συνήθειαν τῆς ἀρχαίας χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ εἶναι ἡ μόνη, ἢ ὁποῖα ἐκφράζει τὸν ἀπλοῦν, ταπεινόν, σοβαρὸν χαρακτῆρα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς διδασκαλίας Του. Ἡ πολυφωνία (ἢ τετραφωνία) εἰσάγει κάτι τὸ ἀδικαιολόγητα περίπλοκον, καθὼς καὶ κάτι τὸ ἐπιδεικτικὸν καὶ ἐλαφρόν.

Διὰ νὰ πλουτίσῃ καὶ νὰ ἐνισχύσῃ τὴν μελωδίαν, ἢ βυζαντινὴ μουσικὴ χρησιμοποιοῖ, ἀντὶ τῆς ἑτεροφωνίας καὶ τῆς ἐνοργάνου συνοδείας, κάτι τὸ λεπτότερον καὶ πνευματικώτερον — τὸ ἰσοκράτημα. Δηλαδή ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ψάλτας, οἱ ὁποῖοι ψάλλουν τὴν μελωδίαν, εἶναι καὶ οἱ ἰσοκράται, ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι κρατοῦν τὸ ἴσον. Τὸ ἴσον εἶναι ὁ βασικὸς τόνος τοῦ ἤχου, εἰς τὸν ὁποῖον ψάλλεται ἡ μελωδία. Τὸ ἰσοκράτημα, ὄχι μόνον πλουτίζει τὴν μελωδίαν, ἀλλὰ καὶ ὑπογραμμίζει τὸν ἤχον εἰς τὸν ὁποῖον ψάλλεται ὁ ψαλμὸς, ὁ ὕμνος ἢ ἡ ᾠδή, καὶ αὐξάνει τὴν σοβαρότητα καὶ τὴν δύναμιν τῆς ψαλμωδίας. Ἱστορικῶς ἀνάγεται εἰς τὴν πρώτην περίοδον τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Διὰ νὰ ἔχουν οἱ ἱεροψάλται διαστήματα ἀναπαύσεως, καὶ νὰ μένῃ τὸ ἐκκλησίασμα ὅσον τὸ δυνατὸν εἰς κατάστασιν ἐσωτερικῆς ἐργηγόσεως, ἢ ὁποῖα εἶναι τόσον ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἐν Χριστῷ ζωὴν, ἰδίως κατὰ τὴν λατρείαν, χρησιμοποιοῖται εἰς τὴν βυζαντινὴν μουσικὴν ἡ ἀντιφωνία. Δηλαδή, ὄχι ἓνας, ἀλλὰ δύο χοροὶ χρησιμοποιοῦνται, οἱ ὁποῖοι ἀλληλοδιαδόχως ψάλλουν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ὁ ψάλτης ἢ οἱ ψάλται τοῦ χοροῦ δύνανται νὰ ἀναπαυθῶν, ἐνῶ ψάλλει ὁ ἄλλος ψάλτης ἢ ὁ ἄλλος χορὸς. Ἐπὶ πλέον, τὸ ἐκκλησίασμα δὲν ὑποβάλλεται εἰς τὴν κουραστικὴν μονοτονίαν, πὺ ὑφίσταται, ὅταν ψάλλῃ συνεχῶς ἢ ἰδίαν χορωδία, ὅπως συμβαίνει ὅταν χρησιμοποιοῖται ἡ τετραφωνία.

Εἰς τὰ ὀλίγα λεπτά πὺ σᾶς ὠμίλησα, προσεπάθησα νὰ σᾶς ἐκθέσω πολὺ συντόμως μερικὰς σκέψεις μου σχετικῶς πρὸς τὴν ἀξίαν καὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς. Τὸ θέμα εἶναι μέγαλον καὶ πολὺ-πλευρον καὶ ἀπαιτεῖται πολὺς χρόνος διὰ νὰ ὠμιλήσῃ κανεὶς δι' αὐτὸ ἐπαρκῶς. Διὰ νὰ σᾶς βιεβαλώσω ὅτι ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἐκτίμησίς μου διὰ τὴν βυζαντινὴν μουσικὴν, πὺ ἐξέφρασα ἐκθέτων τὰς σκέψεις μου, δὲν ὀφείλονται ἀπλῶς εἰς τὸ γεγονός ὅτι εἶμαι ἑλληνικῆς καταγωγῆς, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὴν ἀντικειμενικῶς μεγάλην καὶ οἰκουμενικὴν ἀξίαν τῆς, θὰ κλείσω τὴν ὠμίλιάν μου, ἀναφέρων κάποιαν παρατηρήσειν ξένων. Ὁ Ἀμερικανὸς καθηγητῆς τῶν Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν Harold F. Alderfer εἰς

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Πανελλήνιον προβολήν.

Ἐπὶ τὴν ἐγκαθίδρουσιν τῆς Βασιλείας τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς Γῆς.

Ἐπισημαστέον ὅτι ἀληθῶς εἶναι αἱ θυσίαι, τὰς ὁποίας ὑπέστη καὶ ὑφίσταται ὁ ἱερός μας κληρός, πρωτοπορῶν καὶ ἀγωνιζόμενος ἐπὶ τῶν ἐπάλλξεων τῶν τιμίων Ἑθνικῶν μας Παραδόσεων. Καὶ ὡς παμφαῆς ἀστήρ, ἐν μέσῳ ὄλων, καταλάμπει τὸ στερέωμα τοῦτο τῆς θυσίας ἢ τρισαγία μορφῆ Γρηγορίου τοῦ Ε΄.

Ἰδοὺ διατὶ τὸ εὐλαβές του μνημόσυνον εἶχε γενικωτέραν τὴν σημασίαν καὶ πανελλήνιον τὴν προβολήν καὶ τὴν ἀκτινοβολίαν. Καὶ ἀπετέλεσε τὴν ἔκφρασιν τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ Ἑθνους πρὸς τὸν ἱερόν μας κληρόν διὰ τὰς ἐκατόμβας τῶν θυσιῶν του. Ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς ἀλληλεγγύης τῶν συγχρόνων ἡμῶν πρὸς τὰς ἀποικοιμένας γενεάς.

Ἡ δὲ ἐπισημαστέον ἡμερομηνία τῆς ἀποθανήσκοντος τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Πατρίδος ἀποθνήσκοντες. Διότι, ὡς ἔλεγεν, «ἐπετέλεσαν ἀπλῶς τὸ καθήκον των». Ἡ δὲ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας μας ἀνέδειξε μυριάδας τοιούτων. Καὶ οὔτε θά παύσῃ ποτὲ ἀναδεικνύουσα, ἐν τῷ ἀδιαπτότῳ ἀγῶνί της

ἕνα του βιβλίον, τὸ ὁποῖον τιτλοφορεῖται «Like Greece» — «Ἀγαπῶ τὴν Ἑλλάδα», λέγει διὰ τὴν βυζαντινὴν μουσικὴν ὅτι εἶναι «πράγματι κάτι τὸ λεπτότατον καὶ ἀκριβέστατον, καὶ βαθειὰ ἀντιπροσωπεύει τὸν Χριστιανισμόν τῆς Ἀνατολῆς... Ὅταν τὴν ἀκούη κανεὶς εἰς τὸ πλάσιον ἐνὸς βυζαντινοῦ ναοῦ εἶναι παράξενα συγκινητικὴ καὶ ὠραία, καὶ ἐνίοτε ξεσποῦν ἀπίστευτες ἀρμονίες» (σελ. 204). Ὁ Alderfer τὰ ἔγραψεν αὐτὰ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν μετὰ ἀπὸ μίαν διαμονὴν δύο περιόπου ἐτῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁμιλεῖ ἐκ προσωπικῆς ἐμπειρίας. Ἐπίσης, ἕνας ἀπὸ τοὺς διασημοτάτους μελετητὰς τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς εἰς τὸν κόσμον, ὁ καθηγητὴς Tillyard, καταδικάζει τὴν τετραφωνίαν καὶ ἐξαιρεῖ τὴν ἀξίαν τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς. «Ἡ προσπάθεια», γράφει εἰς τὸ βιβλίον του Byzantine Music and Hymnography (σ. 70) «πρὸς ἐναρμόνισιν τῶν βυζαντινῶν ὕμνων ἢ προσαρμολογῆν των, κατὰ τὸ σύστημα εὐρωπαϊκῶν πρωτοτύπων μᾶς φαίνεται πλάνη... Ἐπικαλούμεθα ὅπως ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ ψάλλεται κατὰ τὸν ἐ λ λ η ν ι κ ὸ ν τρόπον—δηλαδὴ, ὁμοφώνως—καὶ «ἄνευ συνοδείας, ἐκτὸς τοῦ ἰσοκρατήματος, καὶ εἰς ἐλεύθερον ρυθμόν». Καὶ προσθετεῖ: «Ἄν οἱ πατριῶται Ἕλληνες συνεδύαζαν τὴν καλλιέργειαν τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ μετὰ τὴν ἀναβίωσιν τῆς μεσαιωνικῆς ψαλμοψαρίας (δηλ. τῆς βυζαντινῆς), τότε ὅχι μόνον θὰ ἔσωζαν ἀπὸ τὴν λησμοσύνην ἕναν θησαυρὸν ἀνεκτιμήτου μελωδίας, ἰδιαιτέρως ἰδικῶν των, ἀλλὰ καὶ θὰ ἐπετύγγανον διὰ τὸ ἐλληρικὸν ἔθνος τὸν καλλίτερον οἰωνόν διὰ μίαν λαμπρὰν μουσικὴν ἀνάπτυξιν εἰς τὸ μέλλον».

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΒΑΡΝΟΣ
Fulbright Research Scholar
(Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν)

Ἡ δὲ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας μας ἀνέδειξε μυριάδας τοιούτων. Καὶ οὔτε θά παύσῃ ποτὲ ἀναδεικνύουσα, ἐν τῷ ἀδιαπτότῳ ἀγῶνί της

Ἡ δὲ ἐπισημαστέον ἡμερομηνία τῆς ἀποθανήσκοντος τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Πατρίδος ἀποθνήσκοντες. Διότι, ὡς ἔλεγεν, «ἐπετέλεσαν ἀπλῶς τὸ καθήκον των». Ἡ δὲ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας μας ἀνέδειξε μυριάδας τοιούτων. Καὶ οὔτε θά παύσῃ ποτὲ ἀναδεικνύουσα, ἐν τῷ ἀδιαπτότῳ ἀγῶνί της

Ἡ δὲ ἐπισημαστέον ἡμερομηνία τῆς ἀποθανήσκοντος τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Πατρίδος ἀποθνήσκοντες. Διότι, ὡς ἔλεγεν, «ἐπετέλεσαν ἀπλῶς τὸ καθήκον των». Ἡ δὲ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας μας ἀνέδειξε μυριάδας τοιούτων. Καὶ οὔτε θά παύσῃ ποτὲ ἀναδεικνύουσα, ἐν τῷ ἀδιαπτότῳ ἀγῶνί της

Ἀδιάσειστον ἱστορικὸν γεγονός.

Μετὰ μεγάλης λύπης παρατηρήσαμεν, ὅτι δημοσιογράφοι τινὲς κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Πάσχα,—κατὰ τρόπον μᾶλλον ἔμμεσον καὶ συγκεκαλυμμένον, ἀλλὰ πάντως ἐμφανῆ—, προσεπάθησαν νὰ σπεύρουν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀναγνωστῶν των ἀμφιβολίας ὡς πρὸς τὴν ἱστορικότητα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Παρουσίασαν αὐτὴν μᾶλλον ὡς συμβολικὴν ἢ ἰδὲαν παρὰ ὡς ἱστορικὸν γεγονός.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον οὗτοι ἀπέδειξαν, ὅτι στεροῦνται πίστεως καὶ παραγνωρίζουν πάσας τὰς ἀκατανώστους ἐκείνας ἀποδείξεις, διὰ τῶν ὁποίων πιστοποιεῖται ἡλίον φαινότατον ἢ ἀλήθειαν τοῦ γεγονότος αὐτοῦ, ὅπερ ἀποτελεῖ τὸν ἀκρογωνιαῖον λίθον τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἰδίως λησμονοῦν, ὅτι οἱ μάρτυρες τῆς Ἀναστάσεως ὑπῆρξαν «αὐτόπται» καὶ «αὐτήκοοι» μάρτυρες, οἵτινες, ἀφοῦ ἐνίκησαν τὴν κλασικὴν αὐτῶν ὀρθοδοξίαν διὰ τῶν πραγματικῶν ἐμφανίσεων τοῦ Ἀναστάσεως Σωτήρος, ὑπέγραψαν τὴν περὶ τῆς Ἀναστάσεως μαρτυρίαν των δι' αὐτοῦ τοῦ αἵματός των.

Ὅθεν ἄλλο ἱστορικὸν γεγονός ἔχει τόσας ἀδιάσειστους μαρτυρίας ὑπὲρ τῆς ἀληθείας αὐτοῦ, ὅσας ἔχει τὸ γεγονός τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Δι' αὐτὸ οἱ ἀστεϊζόμενοι εἰς βάρος τῆς ἱστορικότητος αὐτοῦ δημοσιογράφοι ἢ οἱ παρουσιάζοντες αὐτὸ ὡς συμβολικὴν μόνον ἰδέαν ἀποδεικνύονται τὸ ὀλιγωτέρων ὡς ἀφελεῖς.

Ἀναγκαιοτάτη ἢ συνεργασία.

Τὸ εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον τῆς «Ἐκκλησίας» δημοσιευθὲν ἐξορτιον γράμμα τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν πρὸς τοὺς Ὁρθόδοξους Πατριάρχας καὶ τοὺς Προέδρους τῶν Ὁρθόδοξων Ἀυτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν δὲν ἐξαιρεῖ μόνον τὴν σημασίαν τοῦ κοσμοσωτηρίου γεγονότος τῆς Ἀναστάσεως, ἀλλ' ἐπὶ πλέον παρουσιάζει εὐστοχῶτα καὶ τοὺς λόγους, δι' οὓς ἐπιβάλλεται ἡ στενωτάτη συνεργασία τῶν κατὰ τόπους τμημάτων τῆς

Μιάς ταύτης Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας».

Ὡς σημειοῦται ἐν τῷ Γράμματι τούτῳ, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία διέρχεται «χειμῶνα πραγμάτων, πολλοὶ δὲ εἰσὶν οἱ ταύτην ἐπιβουλευόμενοι καὶ νοθεύσαν τῇ ἀπαξ δοθείσῃ πίστει καὶ παραδόσει ἐπιχειροῦντες ἐγκατασπεῖραι παντὶ σθένει καὶ πάσῃ σπουδῇ». Ὅθεν ἡ ἀνωτέρω μνημονευθεῖσα συνεργασία εἶναι ἀναγκασιότατη πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν δυσμενῶν περιστάσεων, ὑφ' ὧν κυκλοῦται ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία.

Τὸ μεγαλεῖον τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ὁ γνωστός διὰ τὰ φιλορθόδοξα αἰσθήματα αὐτοῦ ἐπιφανὴς καθηγητῆς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας καὶ τῆς Ἱστορίας τῶν δογμάτων ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Marburg τῆς Γερμανίας κ. E r n s t B e n z ἐδημοσίευσε πρὸ ὀλίγων μηνῶν τὸ βιβλίον του «Πνεῦμα καὶ ζωὴ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας» («Geist und Leben der Ostkirche»).

Εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο, τὸ ὁποῖον δεικνύει, ὅτι ὁ συγγραφεὺς του εἶναι ἄριστος γνώστης τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, σημειοῦνται μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἐξῆς: «Ἐντὸς τῆς σημερινῆς Χριστιανωσύνης ἀναλάμπει ἡ Ὁρθοδοξία δι' ἐνὸς μοναδικοῦ μεγαλεῖου. Τὸ μεγαλεῖόν της συνίσταται εἰς τὸ ὅτι αὕτη διεφύλαξε πιστῶς τὸ πλήρωμα τοῦ καθολικοῦ πνεύματος τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας. Τοῦτο ἰσχύει διὰ πάντας τοὺς τομεῖς τῆς ζωῆς της... Ἡ Ὁρθοδοξία διεφύλαξε τὸν ἀρχικὸν χαρακτῆρα τῆς ἀτμοσφαιρας τῆς χριστιανικῆς κοινότητος, τ. ἔ. τὴν χαράν... Ἡ χαρὰ αὕτη παρέμεινεν ἐντὸς τῆς Ὁρθοδοξίας ὡς ὁ θεμελιώδης τόνος τῆς λατρείας καὶ πρὸ πάντων τῆς εὐχαριστιακῆς λειτουργίας: ἡ χαρὰ τῆς ἐνώσεως μετὰ τὸν ζῶντα Κύριον. Ἐν τῇ χαρᾷ ταύτῃ ἐκδηλοῦται ἡ ἀγαλλίασις διὰ τὸ ὅτι ἀφ' ἐνὸς αἰδυνάμεις τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου κατενικήθησαν, οἱ δαίμονες ἠττήθησαν, τὸ βασίλειον τοῦ Σατανᾶ συνετριβή... καὶ ἀφ' ἑτέρου ἤρχισε διὰ τὸν ἀναγεννηθέντα ἄνθρωπον ὁ νέος αἰὼν τῆς θείας ζωῆς... ἡ ζωὴ τῆς καινῆς κτίσεως καὶ τοῦ καινοῦ κόσμου».

Κατὰ ταῦτα, τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος βιβλίον τοῦ κ. Benz δὲν ἀποτελεῖ μόνον εἰς πολλὰ σημεία ἓνα ὕμνον τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐπὶ πλέον εἶναι καὶ ἐν νέον δεῖγμα τῆς ἑλξεως, τὴν ὁποίαν ἀσκεῖ ἡ Ὁρθοδοξία εἰς τὸν Δυτικὸν κόσμον, καὶ τῆς τάσεως αὐτοῦ πρὸς δαυριλῆ μελέτην τοῦ βίου καὶ τῶν θησαυρῶν της.

Ἡ ἠθικὴ ἀγωγή.

Ἐξ ἀφορμῆς προσφάτων καὶ εὐρέως σχολιασθεισῶν ἐγκυκλίων τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, πολλὴ συζήτησις γίνεται τὰς τελευταίας ἡμέρας ἐν τῷ καθημερινῷ καὶ περιοδικῷ τύπῳ ἐπὶ τοῦ προβλήματος τῆς ἠθικῆς διαπαιδαγώγησεως τῆς νεολαίας μας. Καὶ μάλιστα λυπούμεθα διότι ἡ συζήτησις αὕτη γίνεται ἐνίοτε ὑπὸ τῶν ἀντιγινωμούντων εἰς ὕψος ἐκπληκτικῶς ἄηθες.

Τὸ σημεῖον, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἡμεῖς διὰ μίαν ἀκόμη φοράν θὰ ἠθέλομεν νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν

τῶν ἐκπαιδευτικῶν μας ἀρχῶν, εἶναι ὅτι ἡ προσπάθεια πρὸς καλλιέργειαν τοῦ ἠθους τῶν νέων πρέπει νὰ συμπαρακολουθῇ τὴν προσπάθειαν πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος τῶν μαθητῶν καὶ ζῶσαν σύνδεσιν αὐτῶν μετὰ τῆς Ἐκκλησίας.

Εἶναι καιρὸς πλέον νὰ ἐννοήσωμεν οἱ πάντες, ὅτι ἡ «ἄνευ Θεοῦ ἠθικὴ» εἶναι ἀνευμάτιστος, σαθρὰ, ἀναιμική, ἄνευ θεμελίων καὶ οὐδόλως δύναται νὰ δημιουργήσῃ κατηγορικὴν προσταγὴν καὶ φεγγερὸν ζῆλον καὶ ἐνθουσιασμόν. Ἡ ἠθικὴ ἀγωγή ἄνευ θρησκευτικῆς θεμελιώσεως καὶ μεταφυσικοῦ ἀγκυροβολήματος καταπτῆ χίμαιρα καὶ οὐτοπία.

Δι' αὐτὸ, ὡς φροντίσωμεν πρὸ πάντων διὰ τὴν συμμετοχὴν τῶν νέων εἰς τὴν λειτουργικὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἄς φροντίσωμεν, ὥστε ἡ συμμετοχὴ αὕτη νὰ μὴ εἶναι ἀποτέλεσμα καταναγκασμοῦ, ἀλλ' ἐκδήλωσις ἐσωτερικῆς ἀγάπης καὶ κατανοήσεως τῆς λατρείας μας. Μόνον ὁ δυναμισμὸς, τὸν ὁποῖον ἡ λειτουργικὴ ζωὴ δημιουργεῖ εἰς τὴν ψυχὴν διὰ τῆς συνενώσεως τῆς ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας μετὰ τὴν θεῖαν παντοδυναμίαν, εἶναι δυνατόν νὰ σχίσῃ τὸ πυκνὸν δίκτυον τῶν κακῶν κληρονομικῶν προδιαθέσεων καὶ συνηθειῶν καὶ παθῶν, καὶ νὰ ἐκκολάψῃ, ἐκτὸς τῶν ὑπαρχουσῶν πραγματικότητων, πλῆθος νέων δυνατοτήτων. Μόνον ὁ δυναμισμὸς οὗτος συντελεῖ, ὥστε ὑπεράνω τοῦ κόσμου τῆς βιολογικῆς καὶ ψυχολογικῆς νομοτελείας καὶ ἀναγκαιότητος νὰ ἐκπαῖ καὶ νὰ ἀναπηδᾷ ὁ κόσμος τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας, ἥτις δύναται νὰ θραύσῃ βαρεῖας ἀλύσεις, νὰ θρυμματίσῃ τυραννικὰ δεσμὰ καὶ νὰ ἀνακαινίσῃ τὴν ψυχὴν.

Εὔστοχον μέτρον.

Ἐν ἐκ τῶν συμπτωμάτων τῆς ἠθικῆς κρίσεως, ἥτις ἤρχισεν ἀνυχῶς νὰ ἐκδηλοῦται καὶ εἰς τὰς τάξεις τῶν νέων τῆς πατρίδος μας, εἶναι τὸ ὅτι πολλοὶ νεαροὶ μαθηταί, ὡς ἀνεγράφη εἰς τὰς ἐφημερίδας, «μὲ περισσότερην προθυμίαν κατευθύνονται εἰς τὰ σφαιροιστήρια καὶ τὰ χαρτοπαικτικὰ κέντρα παρὰ εἰς τὸ σχολεῖόν των». Ὅτι τὸ γεγονός τοῦτο εἶναι ἐξόχως διαβρωτικὸν διὰ τὴν ψυχικὴν υγείαν τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας, οὐδόλως χεῖρζει ἐπεξηγήσεως καὶ ἀντιτύξεως.

Δι' αὐτὸ εἶναι λίαν ἀξιεπίαιος ἡ πρωτοβουλία τοῦ Προϊσταμένου τῆς Εἰσαγγελίας Ἀθηνῶν, ἵνα ληφθῶν μέτρα πρὸς περιστολὴν τοῦ κακοῦ αὐτοῦ. Συμφώνως πρὸς τὴν ἐντολήν, ἣν ἔδωκεν οὗτος, θὰ ἀσκήται αὐστηρὰ ἐποπτεία εἰς τὰ σφαιροιστήρια καὶ εἰς τὰ ἄλλα κέντρα παιγνιδίων καὶ θὰ παρακολουθῶνται οἱ νεαροὶ μαθηταί. Ἐπὶ πλέον θὰ ληφθῶν μέτρα καὶ ἐναντίον τῶν γονέων τῶν παρεκτροπομένων μαθητῶν.

Ἄν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι τὸ τελευταῖον τοῦτο μέτρον, εἶναι ὅλως εὔστοχον, διότι τὶ θεμέλιον πάσης ἀγωγῆς εἶναι ἡ Οἰκογένεια. Ὅταν λοιπὸν οἱ γονεῖς παραμελοῦν τὰ ἱερὰ αὐτῶν καθήκοντα ἐναντι τῶν ψυχῶν τῶν τέκνων των, καλὸν εἶναι ἡ Πολιτεία νὰ ὑπενθυμίσῃ ταῦτα εἰς αὐτούς. Ἡ Οἰκογένεια πρέπει πάντοτε νὰ κατέχη τὰ πρωτεῖα μεταξὺ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἱερά Σύνοδος

Τῆ 29η παρ. μηνός, ἡ Ἱερά Σύνοδος ἐπανάλαβε τὰς διακοπεύσας ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τοῦ Πάσχα ἐργασίας Αὐτῆς. Μετὰ τὰς εἰθισμένας προσφωνήσεις καὶ εὐχὰς ὁ Μακαριώτατος ἀνήγγειλε τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ τὸν θάνατον τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Μυτιλήνης κυροῦ Ἰακώβου καὶ Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας κυροῦ Χριστοφόρου. Μεθ' ἧ Ἱερά Σύνοδος κατήλθεν εἰς τὸ Συνοδικὸν Παρεκκλήσιον καὶ ἐτέλεσε Τρισάγιον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν ἐκδημηζάντων εἰς Κύριον Ἀρχιερέων.

τῶν φορέων καὶ τῶν παραγόντων τοῦ ἔργου τῆς Ἑλληνοχριστιανικῆς ἀγωγῆς.

Θαυμασίαν ἀπολογία.

Ἡ «Ἐκκλησία» χαιρεῖ ἰδιαιτέρως, διότι διακεκριμένος ἀρθρογράφος μεγάλης πρωϊνῆς ἐφημερίδος καὶ τοῦ περιοδικοῦ «Εἰκόνας», εἰς ἓν θαυμασίον πρόσφατον ἀρθρον αὐτοῦ, δημοσιεύθην εἰς τὸ περιοδικὸν τοῦτο, θαρραλέως διακηρύττει τὴν πλήρη αὐτοῦ ἀντίθεσιν πρὸς τὸν τόσον ἐξυμνούμενον κατὰ τὰς ἡμέρας μας «ἐλεύθερον ἔρωτα».

Με ἀδιάσειστα ψυχολογικά, λατρικά, παιδαγωγικά καὶ κοινωνιολογικά ἐπιχειρήματα ἀποδεικνύει, διὸ ὁ «ἐλεύθερος ἔρωτας» «εἶναι σύμπτωμα μιᾶς καταστάσεως ψυχικῆς δυστηχίας...». Πίσω ἀπὸ τὴν πρακτικὴν τῆς ἀχαλινώτου ἐρωτικῆς ἐλευθερίας ὑπάρχει πάντοτε ὁ πόθος τῆς φυγῆς ἀπὸ μίαν δυσάρεστον πραγματικότητα, ὁ ἴδιος αὐτὸς πόθος, πὸν δημιουργεῖ τοὺς τοξικομανεῖς καὶ τοὺς ἀλκοολικούς... Ἡ ἐρωτικὴ ἐλευθερία ἀντὶ νὰ λύη τὰ προβλήματα τῶν δυστηχῶν ἀτόμων, τὰ ὠθεῖ βαθύτερον εἰς τὸ τέλμα τοῦ ἀνικανοποιήτου. Πέραν τῶν δραμάτων, τὰ ὁποῖα δημιουργεῖ ἡ ἐλευθερία τοῦ ἔρωτος μετὰ τὸν ἐπιπόλαιον χαρακτῆρά της, ἀφήνει εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ μίαν στυφὴν γεῦσιν τῆς ζωῆς, διότι ἐξευτελίζει, διασύρει καὶ ταπεινώνει τὴν ὑψηλοτέραν λειτουργίαν τῆς ὑπάρεξως τὴν περιβάλλει μετὰ ἄγχος καὶ αἰσθήματα ἐνοχῆς καὶ τῆς ἀφαιρεῖ ὅλην τὴν θαυμασίαν ὡραιότητα.

Νομίζομεν, ὅτι αἱ ἀπόψεις αὗται ἀποτελοῦν μίαν θαυμασίαν ἀπολογία τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου. Κατὰ τὴν Ὁρθόδοξον ἀποψιν μόνον ὁ ἐν Χριστῷ γάμος δημιουργεῖ τὴν εὐτυχὴ ἐκείνην ὀντολογικὴν ἔνωσιν, διὰ τῆς ὁποίας οἱ συζευγνύμενοι εὐρίσκουν τὴν πλήρη ἀλληλοσυμπλήρωσιν καὶ τὴν πληρότητα τῆς ὑπάρεξώς των. Ὅθεν πᾶσα προσβολὴ ἐναντίον τοῦ θεοσυστάτου αὐτοῦ θεσμοῦ δὲν εἶναι δυνατόν παρὰ νὰ ἔχη τὰς ἀνωτέρω μνημονευθείσας ὀλεθρίας συνεπείας.

Ἄψευδεις μαρτυρες.

Ὁ Νικήτα Χρονοσιώφ διεκήρυξε προσφάτως, ὅτι τὸ θεμέλιον τοῦ Κομμουνισμοῦ εἶναι ἡ ἀθεΐα καὶ διὸ ἡ ἐπιστήμη ἀντιτίθεται εἰς τὴν θρησκείαν.

— Κατὰ τὴν αὐτὴν συνεδρίαν ἡ Ἱερά Σύνοδος ἀπεφάσισεν, ὅπως τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὰς ἑορτάς τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας μετάσχη καὶ ὁ Πανος Ἀρχιμανδρίτης κ. Κωνσταντῖνος Μωραϊτάκης.

Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Τῆ 16ῃ Ἀπριλίου, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ἐδέχθη τὸν ἐν Ἀθήναις Ἐπίσκοπον τῶν Ὁρθοδόξων Ἀρμενίων κ. Γαζαριάν. Τῆ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐδέχθη ὡσαύτως τὸν Ἀ' Γραμματέα τῆς ἐν Ἀθήναις Συριακῆς Πρεσβείας καὶ τὸν

Ἐκτὸς τούτου τὸ σοβιετικὸν ραδιόφωνον κατεδίδασκε κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας, δι' ἄλλεπαλλήλων ὀμιλιῶν, τὴν παρατηρουμένην κίνησιν ἐπανόδου τῶν λαϊκῶν μαζῶν εἰς τὰς ὀρθοδόξους θρησκευτικὰς τελετάς, εἰς τὸν θρησκευτικὸν γάμον, τὰς βαπτίσεις κ.λ.π.

Τὰ γεγονότα ταῦτα εἶναι εὐγλωττοι καὶ ἀψευδεῖς μαρτυρες. Διότι ἀπ' ἐνός διακηρύττουν, ὅτι ὁ Κομμουνισμὸς ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἓν ἀθεϊστικὸν σύστημα, ὅπερ ἐπιδιώκει τὴν ἐξόντωσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ἀπ' ἐτέρου πιστοποιοῦν, ὅτι ὁ ἐπὶ δεκαετηρίδας ἀπηνῆς διωγμὸς ἐναντίον τῆς Θρησκείας δὲν κατώρθωσε τὰ ἐκριζώσῃ τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα ἐκ τῆς ψυχῆς τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ.

Μάλιστα αἱ ὀμιλίαι τοῦ σοβιετικοῦ ραδιοφώνου ἐπιτρέπουν εἰς ἡμᾶς νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ἐσχάτως παρατηρεῖται ἐν Ρωσίᾳ ἀύξανομένη ἐπιστροφή εἰς τὴν Θρησκείαν. Καὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συμβῇ ἄλλως! Ὡς ἔχει προσφυνῶς παρατηρηθῆ, ἡ στροφὴ τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς πρὸς τὸν Θεὸν εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὴν σταθερὰν στροφὴν τοῦ ἡλιάνθου πρὸς τὸν ἥλιον καὶ τῆς μαγνητικῆς βελόνης πρὸς τὸν βορρᾶν. Δι' αὐτὸ οἱ κυβερνήται τῆς Ρωσίας ταχέως θὰ πεισθῶν ὅτι «σκληρὸν ἐστὶ πρὸς κέντρα λακτίζειν».

Ἀνάγκη ἀμέσου ἀπομακρύνσεως.

Ὡς νὰ μὴ ἦτο ἀρκετὸς ὁ διὰ τῶν ταινιῶν τοῦ Χόλλυγουντ μολυσμὸς τῆς ἡθικῆς ἀτμοσφαιρᾶς τῆς πατρίδος μας, παρουσιάσθη προσφάτως εἰς τὴν Ρόδον καὶ ἐν κέντρῳ ψυχαγωγίας τῶν ἀνδρῶν τοῦ πλωτοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ ἀναμεταδόσεως τῆς «Φωνῆς τῆς Ἀμερικῆς», ὅπερ, κατὰ τρόπον ἐντελῶς ἀπαράδεκτον, θίγει τὰ χρησιτὰ ἡθῆ τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ διὰ τῶν παντὸς εἶδους παρεκτροπῶν, αἵτινες γίνονται ἐν αὐτῷ καὶ ἐξεγείρουν τὴν ἀγανάκτησιν τῆς κοινῆς γνώμης.

Νομίζομεν, διὸ ἡ σχετικὴ ἐκθεσις τῆς Χωροφυλακῆς Ρόδου πρὸς τὴν Νομαρχίαν καὶ πρὸς τὸν Εἰσαγγελέα Πρωτοδικῶν δεόν νὰ τύχη τῆς ἀμέσου προσοχῆς ἐκ μέρους τῶν ἀρμοδίων. Οὗτοι ὀφείλου πάση θυσίᾳ νὰ ἐξεύρουν τρόπον ταχίστης ἀπομακρύνσεως ἐκ τῆς ὥρας μας νήσου τοῦ φθοροποιοῦ αὐτοῦ κέντρου. Πιστεύομεν δέ, ὅτι καὶ ἡ ἀρμοδία ἀμερικανικὴ ὑπηρεσία οὐδεμίαν θὰ ἔχη ἀντίρροσιν.

κ. Δρακούλην τῷ Υπουργεῖου Ἐξωτερικῶν.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Θεόκλητος προήδρευσε συνεδρίασιν τοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὁργανοῦ Βουλιαγμένης, ἐν ἣ ἐξητάσθησαν διάφορα θέματα ἀφ' ὧν τὰ εἰς τὴν εὐρυθμον λειτουργίαν τοῦ Ἱδρυμάτος.

— Τῆ ἐπομένη, 17ῆ Ἀπριλίου, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἐδέχθη τὸν στρατηγὸν ἐν ἄ. κ. Φίλιππιν μετὰ τοῦ Συμβούλου τῆς Ἐπικρατείας κ. Μελισσηνοῦ.

— Τῆ 18ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνός, ἡ Α. Μακαριότης ὁ Ἀρχιεπίσκοπος προσέτη τῆς θείας Λειτουργίας ἐν τῷ πανηγυρίζοντι Ἱερῷ Ναῷ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ὁδοῦ Ἀκαδημίας.

Ἀσθμερὸν ἐδέχθη τὸν Υπουργὸν Ἐξωτερικῶν κ. Πεσματζόγλου, μεθ' οὗ εἶχε μακρὰν συνεργασίαν.

— Τῆ 19ῃ Ἀπριλίου τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Θεόκλητον ἐπισκέφθη ὁ Ἐπίσκοπος τῶν Ὁρθοδόξων Ἀρμενίων κ. Γαζαριάν.

Τὸ ἑσπέρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἡ Α. Μακαριότης ἐχοροστάτησε κατὰ τὸν Ἑσπερινὸν ἐν τῷ ἑορτάζοντι Ἱερῷ Ναῷ Ἁγίου Θωμᾶ Γουδί.

— Τῆ ἐπομένη, 20ῃ Ἀπριλίου, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος παρέστη ἐν τῇ αἴθρῳ τῷ Φιλολογικοῦ Συλλόγου «Φαρνασσός» εἰς συναυλίαν δοθεῖσαν ὑπὸ τῆς «Παιδικῆς Χορωδίας».

— Τῆ 21ῃ Ἀπριλίου, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Θεόκλητος ἐδέχθη τὸν ἐν Ἀθήναις Πρεσβευτὴν τῆς Ἀγγλίας κ. Ἀλλεν μετὰ τοῦ Ἐπισκόπου τοῦ Γιβραλτάρ καὶ τοῦ Ἱερέως τῆς ἐνταῦθα Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας.

Ἀσθμερὸν ἡ Α. Μακαριότης ἐδέχθη ὡσαύτως τὸν Ἀντιπρόεδρον τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους κ. Φραγκούλην. Ἐδέχθη, ἐπίσης, ἐπιτροπὴν ἑνωριῶν τοῦ ἱ. Ναοῦ Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος Μοσχάτου.

— Τῆ 22ῃ Ἀπριλίου τὴν Α. Μακαριότητα ἐπισκέφθη ὁ σύμβουλος τῆς ἐν Ἀθήναις Ρωσικῆς Πρεσβείας κ. Σολνώφ.

Τῆ αὐτῇ ἡμέρᾳ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Θεόκλητος μετέβη εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις Ἀγγλικὴν Πρεσβείαν, ἀνταποδίδων ἐπίσκεψιν τοῦ Πρέσβεως τῆς Ἀγγλίας κ. Ἀλλεν.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὁ Μακαριώτατος προήδρευσε συνεδρίασιν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ο. Δ. Ε. Π.

— Τῆ ἐπομένη 23ῃ, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ πανηγυρίζοντι Ἱερῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Καρύνης, πρὸς τὸ ἔκκλησιασμα τῶν ὁποίου ὠμίλησε καταλλήλως.

— Τῆ 24ῃ Ἀπριλίου τὴν Α. Μακαριότητα ἐπισκέφθη ὁ τ. ὑπουργὸς καὶ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Ἀθανασιάδης—Νόβας.

Ἀσθμερὸν ἡ Α. Μακαριότης, ἀνταποδίδων ἐπίσκεψιν τοῦ παρὰ τῇ Ρωσικῇ Πρεσβείᾳ Συμβούλου κ. Σολνώφ, μετέβη εἰς τὴν Ρωσικὴν Πρεσβείαν Ἀθηνῶν.

— Τὸ ἀπόγευμα τῆς 25ῃς Ἀπριλίου ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Θεόκλητος μετέβη εἰς Πειραιᾶ καὶ ἐπεθεώρησε τὰ ἐκτελούμενα ἔργα ἀνοικοδομήσεως τοῦ ἐκεῖ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἐν συνεχείᾳ ὁ Μακαριώτατος ἐπισκέφθη τὸ Ἄσυλον Ἁγίου Σπυριδωνος Πειραιῶς, ὡς καὶ τὸ ἐν Πειραιεῖ Ὁρφανοτροφεῖον Ἁγίου Παλυκόρηου. Ὁ Μακαριώτατος ἐπεθεώρησε τὰς ἐγκαταστάσεις ἀμφοτέρων τῶν Ἱδρυμάτων, ζητήσας πληροφορίας περὶ τῆς λειτουργίας αὐτῶν καὶ ἀπήρθενε λόγους πατρικίου πρὸς τοὺς ἐν αὐτοῖς τροφίμου. Εἰς τὸν Μικραριώτατον ἐξεφράσθησαν αἱ εὐχαριστίαι τῶν τρεφίμων καὶ τοῦ προσωπικοῦ τῶν ἐν λόγω Ἱδρυμάτων διὰ τὴν ἔκδηλον στοργὴν, μεθ' ἧς

ἀπὸ τῆς ἀναρρήσεώς του εἰς τὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν Θρόνον περιβάλλει τὰ Φιλανθρωπικὰ ταῦτα Ἱδρύματα.

— Τῆ 27ῃ Ἀπριλίου ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος πρὸς τὴν θεῖαν Λειτουργίαν ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἁγίου Γεωργίου Ν. καίας Πειραιῶς.

Τὸ ἑσπέρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἡ Α. Μακαριότης παρεκέθη εἰς γεῦμα δοθὲν ὑπὸ τῆς Ὁργανώσεως τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἑλλήνων ΓΚΑΠΑ ἐν τῷ Ξενοδοχείῳ τῆς Μ. Βρετανίας πρὸς τιμὴν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Ἱερὰ Μητρόπολις Σάμου καὶ Ἱκαρίας

Ἡ Α. Μακαριότης ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας κ. Ἀλέξανδρος ἀπένευε τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Σάμου καὶ Ἱκαρίας κ. Εἰρηναίῳ τὰ Διάσημα τοῦ Ἀποστολικοῦ Θρόνου τῆς Ἀντιοχείας. Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης εὐχαριστῶν ἀπέστειλε τῷ Μακαριώτῳ Πατριάρχῃ τὴν κάτωθι ἐπιστολήν:

Πρὸς τὴν Ἀυτοῦ Μακαριότητα
τὸν Πατριάρχην Ἀντιοχείας καὶ πάσης Ἀνατολῆς
κ. Ἀλέξανδρον

Μακαριώτατε,

Ἐίμαι λίαν συγγενημένος ἀπὸ τὸ στοργικὸν ἐνδιαφέρον τῆς Ὑμετέρας γερασμίας Μακαριότητος ἐκ τῆς ἀπονομῆς τῶν Διασήμων τοῦ Ἀποστολικοῦ Θρόνου, τῶν κορυφαίων Πέτρου καὶ Παύλου εἰς ἐμὲ, ἕνα ἐκ τῶν ἐλαχίστων ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Ὑμετέρα Μακαριότης ζῆ βαθέως τὴν ἐκκλησιαστικὴν βυζαντινὴν παράδοσιν. Ἡ παράδοσις αὕτη προήλθεν ἀπὸ τὴν σύνθεσιν τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ πνεύματος, πολιτισμοῦ ὠραιότητος καὶ σοφίας καὶ γνώσεως, ὡς σχήματος, καὶ τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας ὡς πνευματικοῦ βάθους. Ἀυτὴ τὴν χριστιανικὴν ἀλήθειαν ἀπεκάλυψε ὁ Κύριος Ἰησοῦς καὶ συνεχίζει τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἰς τὸν κόσμον καὶ μεγάλοι Ἕλληνας Πατέρες, προσελθόντες καὶ ἀπὸ τῶν Ἀποστολικῶν Ὑμῶν Θρόνον, ἐβίωσαν, ἐξήγησαν καὶ ἀγωνισθέντες κατὰ αἰρεσιολογῶν κατοχύρωσαν εἰς ἀποφάσεις Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Ἐκ τῆς Ἑλληνοχριστιανικῆς παραδόσεως, τῆς Ὁρθοδόξου δηλαδὴ πίστεως, ἐγενήθησαν μεγάλοι καλλιτέχναι ὡς ἀρχιτέκτονες καὶ ἀμφογράφοι, καὶ ποιηταὶ καὶ ὑμνογράφοι καὶ μουσουργοὶ, οἱ συντάξαντες θαυμασίους ὕμνους καὶ ὕμνους καὶ τροπάρια καὶ Οἴκους καὶ Κοντάκια καὶ ἱερὰς μελωδίας, διὰ τῶν ὁποίων ὑμολογεῖται καὶ δοξάζεται τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Χριστοῦ, εἰς μίαν πλήρη συγκινήσεως λειτουργικὴν ζωὴν τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας ἐντὸς τῶν ἱερῶν Ναῶν.

Κατὰ τὴν ὀρθόδοξον ἡμῶν πίστιν ἄνθρωπος καὶ Θεὸς συμπράττουν διὰ τὴν πραγματοποιηθῆν ἡ Βασιλεία τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν κόσμον, ὡς Βασιλεία δικαιοσύνης καὶ ὁμοβαίου σεβασμοῦ τῶν λαῶν ἀνεξαρτήτως φυλῆς καὶ θρησκείματος, καὶ ὡς Βασιλεία ἀγάπης. Ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου καὶ ἡ Ἀνάστασις Του βεβαίωσαν τὴν λυτρωτικὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ. Ἡ Ἀνάστασις Του δὲ ὡς νίκη κατὰ τοῦ κακοῦ καὶ τοῦ θανάτου, ὡς θρίαμβος λυτρώσεως καὶ δοξασμοῦ καὶ θεώσεως καὶ αὐτῆς τῆς συσσεναζούσης Κτίσεως, εἶναι ἡ κορυφὴ τοῦ λυτρωτικοῦ Του ἔργου, ὡς μαρτυρεῖ τούτο ὁ μεγαλόπνοος Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν Παῦλος (Ρωμ. 8, 21 καὶ Ἄ Κορ. 15, 28).

Αὐτὸ τὸ πνεῦμα τῆς Ἑλληνοχριστιανικῆς, τῆς Ὁρθοδόξου Παραδόσεως, ἔχει συμπνευνοθῆ εἰς βιώματα διὰ μέσον τῶν αἰῶνων εἰς τὸ ὑποσυνείδητον τῶν λαῶν μας καὶ ἐντέθεν ὁ ἀρχοντικὸς ρυθμὸς τῆς ζωῆς των. Αὐτὴ ἡ Ἑλληνοχριστιανικὴ Παράδοσις δίδει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας τὴν ὑπεροχὴν ἀπέναντι ἄλλων σημάτων τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὡς ἐγγλεῖονα τὸ πλήρωμα τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας, ὡς χαράσσουσα τὴν ἀληθῆ ἐκπολιτιστικὴν πορείαν τῶν λαῶν, ὡς προσβάλλουσα τὸν ἄνθρωπον ὡς κορυφαῖον ἀξίαν εἰς τὸν κόσμον.

Μὲ τὸ πνεῦμα αὐτὸ τῆς Παραδόσεως διεπλάσθη καὶ ἡ προσωπικότης τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος καὶ διὰ τοῦτο ἀκτινοβολεῖ εἰς ἀγάπην, εἰς ἀριστοκρατικὴν διάνοησιν καὶ ἔχει σημεῖώσει μίαν ἐξέχουσαν θέσιν μεταξὺ τῶν πνευματικῶν Ἁγε-

των της 'Ορθοδόξου 'Ανατολικής 'Εκκλησίας. Αυτό το χριστιανικόν πνεῦμα της καλωσύνης ὠδήγησε τὴν 'Υμετέραν Μακαριότητα εἰς τὴν σημεῖωσιν τοῦ προσώπου μου καὶ τῶν ταπεινῶν ὑπηρεσιῶν μου εἰς τὴν ἡμετέραν 'Εκκλησίαν, διὰ τὴν προβῆ εἰς τὴν τιμητικὴν δι' ἐμὲ διάκρισιν.

Διὰ τὰυτα, ἐκφράζων ἐπὶ τούτῳ τὴν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην μου πρὸς τὴν 'Υμετέραν Μακαριότητα, δέομαι τοῦ Κυρίου, ὅπως τὸ θεῖον Του ἔλεος περιφρονῇ τὴν πολῦτιμον ὑγείαν Της, στηρίξῃ ἐπὶ μίμῃστον τὰ βήματα τῆς ζωῆς Της, εἰς δόξαν τοῦ 'Αποστολικοῦ Της Θρόνου καὶ τῆς ἐν γένει 'Ορθοδόξου 'Ανατολικῆς 'Εκκλησίας.

'Επὶ τούτοις διατελῶ τῆς 'Υμετέρας σεπτῆς Μακαριότητος Ταπεινὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς πλήρης σεβασμοῦ καὶ 'Αγάπης

† 'Ο Σάμων καὶ 'Ικαρίας Εἰρηναῖος

'Εν 'Αθήναις τῇ 2ῃ 'Απριλίου 1958.

'Ιερὰ Μητρόπολις Μαρωνείας

1.—'Ο 'Απολογισμὸς τοῦ Γενικοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Μαρωνείας καὶ τῶν ἱεσάδων 'Ενοριακῶν Φιλοπτώχων Ταμείων τῆς πόλεως Κομοτηνῆς κατὰ τὸ ἔτος 1957, ἔχει ὡς ἀκολούθως:

Α'. Γενικὸν Φιλόπτωχον Ταμεῖον. Παρὰ τοῦ Γενικοῦ φιλοπτώχου Ταμείου τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Μαρωνείας διετέθησαν διὰ βοηθήματα εἰς ἀπόρους, διὰ φαρμακευτικὴν καὶ ἰατρικὴν περίθαλψιν ἀσθενῶν, δι' ἀποφυλάκισιν καὶ περίθαλψιν κρατουμένων, δι' ἔξοδα σπουδῶν μαθητῶν κ.λ.π. ἐν ὄλῳ δραχμαῖ 15.846,40.

Β'. 'Ενοριακὰ Φιλόπτωχα Ταμεῖα Κομοτηνῆς. 1) 'Ενορία Κοιμήσεως Θεοτόκου δραχ. 9.930. 2) 'Ενορία 'Αγίου Γεωργίου δραχ. 7.544. 3) 'Ενορία 'Αγίας Σοφίας δραχ. 5.385,50. 4) 'Ενορία 'Αγίας Βαρβάρας δραχ. 3.777. 'Επὶ πλέον ὑπὸ τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Μαρωνείας διετέθησαν κατὰ τὸ ἔτος 1957 εἰς ὑποτροφίας ἀπόρων σπουδαστῶν καὶ φοιτητῶν δραχ. 14.815. 'Ἡτοι, ἐχορηγήθησαν βοηθήματα εἰς ἀπόρους ἐν ὄλῳ δραχμαῖ πενήκοντα ἕξ χιλιάδες ὀκτακόσκιαι ἐνεήκοντα ἑπτὰ δραχμαῖ καὶ ἐνεήκοντα λεπτὰ 56.897,90.

2.—Τὴν Μεγάλην Τρίτην διενεργήθη ἐν Κομοτηνῇ μετὰ τῶν Χριστιανῶν κατὰ 'Ενορίας ὑπὸ κυριῶν καὶ δεσποινίδων τῶν 'Ενοριακῶν Φιλοπτώχων Ταμείων ὁ πρῶτος ἐτήσιος ἔρανος ὑπὲρ τῶν πτωχῶν, αἱ εἰσπράξεις τοῦ ὁποίου ἀνήλθον εἰς τὸ ποσὸν τῶν 25.000 δραχμῶν. Τὸ δὲ Μέγα Σάββατον διενεμήθησαν κατ' οἶκον εἰς τοὺς πλέον πτωχοὺς ἐκάστης 'Ενορίας χρηματικὰ βοηθήματα ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἑορτῶν τοῦ Πάσχα.

3.—Κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Πάσχα ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μαρωνείας κ. Τιμόθεος ἐπεσκέφη τοὺς εἰς Ἐπανορθωτικὰς Φυλακὰς κρατουμένους Χριστιανοὺς καὶ Μουσουλμάνους, πρὸς τοὺς ὁποίους ὠμίλησεν καταλλήλως καὶ διένειμε πασχαλινὰ ὄα, τσουρέκια, σιγαρέττα καὶ θρησκευτικὰ περιοδικά. Ὁμοίως ἐπεσκέφη τοὺς εἰς τὸ Κρατικὸν Νοσοκομεῖον νοσηλευομένους ἀσθενεῖς καὶ ἀπηύθυνε παραμυθητικούς λόγους, διανείμας πασχαλινὰ ὄα, τσουρέκια, περιοδικὰ καὶ φυλλάδια. Εἰς ἀμφοτέρως τὰς ἐπισκέψεις χορωδία τοῦ Χριστιανικοῦ Ὁμίλου Νεανίδων τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως ἔψαλε πασχαλινὸν ὕμνον καὶ ἄσματα.

4.—Τὴν Τετάρτην τῆς Διακαινησίμου ὁ Σεβασμιώτατος μετὰ τοῦ Χριστιανικοῦ Ὁμίλου Νεανίδων Κομοτηνῆς μετέβη εἰς τὴν Νυμφαίαν πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν φρουρῶν τῆς Πατρίδος, πρὸς τοὺς ὁποίους ἀπηύθυνε καταλλήλους ἑορταστικούς λόγους καὶ διένειμε πασχαλινὰ δῶρα. Ἡ χορωδία τοῦ Ὁμίλου ἐξετέλεσεν ὥραϊον πρόγραμμα καὶ ἐψυχαγωγῆσε τοὺς ἀκρίτας τῆς Προκαλύψεως.

5.—'Επ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἑορτῶν τοῦ Πάσχα, ὁ Σεβασμιώτατος παρέθεσε γεῦμα εἰς τὴν 'Ιερὰν Μονὴν

τῆς Φανερωμένης πρὸς τοὺς ἐκ τῆς 'Επαρχίας του 30 ἱεροσπουδαστῶν 'Εκκλησιαστικῶν Σχολῶν, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ τινες φοιτητὰί τῆς Θεολογίας.

6.—Ὡσαύτως ὁ Σεβασμιώτατος ἐπεσκέφη τὸν Παιδικὸν Σταθμὸν Π.Ι.Κ.Π.Α., τὴν Παιδικὴν 'Εστίαν, τὸ 'Αγροτικὸν Ὀρφανοτροφεῖον Ἀρρένων καὶ τὸ 'Εκκλησ. Μαθητικὸν Οἰκοτροφεῖον Κομοτηνῆς τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως καὶ προσέφερεν εἰς τοὺς τροφίμους τῶν εὐαγῶν τούτων 'Ιδρυμάτων πασχαλινὰ ὄα.

7.—Πρωτοβουλία τοῦ Σεβασμιώτατου καὶ διαπαικίας τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Μαρωνείας ἤροξαστο ἡ ἀνέγερσις εἰς ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τοῦ Δήμου Κομοτηναίων παραχωρηθέντα χῶρον ἐν τῷ Νεκροταφείῳ Κομοτηνῆς, Μουσῶλειου, ἐν τῷ ὁποίῳ θὰ ἐναποτεθῶσι τὰ ὄσῳ τῶν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένων ἀοιδίμων Ἀρχιερέων τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Μαρωνείας.

8.—Ὑπὸ τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως ἡγοράσθη οἰκοπεδικὴ ἔκτασις εἰς τὸ κέντρον τῆς πόλεως Κομοτηνῆς πρὸς ἀνέγερσιν τῆς 'Εκκλησιαστικῆς Στέγης τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως.

'Ιερὰ Μητρόπολις Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης

Γράφουσιν ἡμῖν ἐκ Πρεβέζης, ὅτι κατὰ τὴν Μ. Τεσσαρακοστὴν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Στυλιανὸς καὶ οἱ πρ' αὐτῷ ἱεροκήρυκες ἐκήρυξαν ἀφθόνως τὸν θ. λόγον τοῦ χριστιανικοῦ τῆς πόλεως καὶ τῶν χωρίων, ἐνῶ οἱ ἐπίσης περιοδεύσαντες τὴν 'Επαρχίαν πνευματικοὶ πατέρες ἐδέχθησαν τὴν ἐξομολόγησιν πολλῶν.

'Εξ ἄλλου ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Στυλιανὸς, ὡς Τοποτηρητὴς τῆς 'Ι. Μητροπόλεως Ἀρτης, ἐπεσκέφη πολλάκις τὴν Ἄρταν, ἐπελήφθη ὄλων τῶν ζητημάτων τῆς ἀρμοδιότητός του, ἐχοροστάτησε καὶ ἐκήρυξε εἰς τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Ἀκαθίστου καὶ κατὰ τὴν πάνδημον ἐν τῷ Κοιμητηρίῳ τῆς Ἀρτης ἑορτὴν τῶν νεκρῶν. Ἀπέστειλε δ' ἐπίσης, κατ' ἐπανάληψιν, τὸν ἱεροκήρυκα τῆς Μητροπόλεως αὐτοῦ καὶ ἐκήρυξε τὸν θ. λόγον εἰς τοὺς ναοὺς τῆς Ἀρτης.

Κατὰ τὴν Μ. Ἑβδομάδα, ἱερουργῆσεν εἰς τὸν Ἄγ. Γεώργιον Ἀρτης, ἐχοροστάτησε δὲ καὶ ὠμίλησεν ἀλληλοδιαδόχως εἰς ἅπαντας τοὺς Ναοὺς τῆς Φιλιπιάδος καὶ Πρεβέζης, εἰς δὲ τὴν Ἄρταν παρέστη καὶ ὠμίλησε κατὰ τὸ θ. Εὐχέλαιον, τῇ Μ. Τετάρτῃ καὶ τῇ Μ. Παρασκευῇ, κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Ἐπιταφίου Θρήνου, ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῶ τῆς Ἄγ. Σοφίας.

'Ο Ἑσπερινὸς τῆς Ἀγάπης ἐγένετο ἐπίσης τὴν 10.30' πρωΐνῃ τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα μετὰ πάσης ἐκκλησιαστικῆς λαμπρότητος, κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθος. Τὸ ἄπογευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας ἡ Α. Σ. μετέβη εἰς τὴν Ἄρταν καὶ προέστη τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Ἀγάπης ἐν τῷ Ναῶ τῆς Μητροπόλεως, ὅστις ἐνωρὶς εἶχεν ἀσφικτικῶς πληρωθῆ ἀπὸ πιστούς, ἐν οἷς διεκρίνοντο οἱ Ἐπίσημοι. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ εἰς ξένας γλώσσας ὁ Σεβασμιώτατος, ὡς Τοποτηρητὴς, ἀπηύθυνε πρὸς τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα τῆς 'Ι. Μητροπόλεως Ἀρτης ἐγκάρδιον πατρικὸν χαιρετισμὸν ἐπὶ τῇ λαμπροφῶρῃ ἑορτῇ. Ἀκολούθως, ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Οἴκῳ Ἀρτης διένειμεν εἰς ἅπαντας πασχάλια ὄα.

Καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας, εἰς τε τὴν Πρεβέζαν καὶ τὴν Ἄρταν παρετηρήθη αὐθόρμητος κοσμοσυρροὴ εἰς τοὺς 'Ι. Ναοὺς καὶ οἱ χριστιανοὶ τῆς Ἀρτης ποικιλοτρόπως ἐξεδήλουν τὰ εὐγνώμονα αὐτῶν αἰσθηματα ἔναντι τοῦ Σεβ. Τοποτηρητοῦ, διότι, παρὰ τὸν φόρτον ἐξυπηρετήσεως τῆς ἰδίας αὐτοῦ Μητροπόλεως, τοσοῦτον στοργικῶς ἐνδιεφέρθη δι' αὐτούς, ὥστε νὰ μὴ μείνουν ἐφέτος «ὄρφανοί».

'Ο Σεβασμιώτατος κ. Στυλιανὸς ἐπεσκέφη τοὺς ἐν φυλακαῖς κρατουμένους, πρὸς οὓς ὠμίλησε καὶ προσέφερεν ὄα, σιγαρέττα καὶ γεῦμα. Ὡσαύτως τῇ μερίμνῃ αὐτοῦ διενεμήθησαν ὑπὸ τοῦ Γεν. Φιλοπτώ-

χου Ταμείου και τῶν ἐνοριακῶν τοιούτων 12.000 δραμαὶ εἰς τοὺς πτωχοὺς, ὡς καὶ τυρόσ, γάλα, ἄλευρα, ὄρυζα, σταλέντα παρὰ τῆς Συν. Ἐπιτροπῆς Ἀλληλοβοηθείας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Κατὰ προσφάτους πληροφορίας, αἱ ὁποῖαι δέον νὰ θεωρηθοῦν μάλλον ὡς ἔγκυροι, σήμερον ὑπάρχουν εἰς τὴν Ρωσίαν 20.000 περίπου ἀνοικτοὶ ναοί, 35.000 ἱερεῖς καὶ 50 μοναστήρια μὲ 8.000 μοναχοὺς καὶ μοναχάσ. Εἰς τὴν Μόσχαν εἶναι ἀνοικτοὶ 55, εἰς δὲ τὸ Λένινγκραντ 14 ὀρθόδοξοι ναοί.

— Ἐντὸς τοῦ Μαΐου 1958 θὰ ἐορτασθῆ εἰς τὴν Μόσχαν ἡ 40ῆ ἐπέτειος τῆς ἐπανιδρύσεως τοῦ Πατριαρχείου Ρωσίας. Εἰς τὸν ἐορτασμὸν αὐτὸν θὰ λάβουν μέρος, κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Πατριάρχου Μόσχας κ. Ἀλεξίου, ἅπανσαι αἱ Ἀυτοκέφαλοι Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, αἱ ὁποῖαι θὰ ἀποστείλουν εἰδικὰ ἀντιπροσωπεῖας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Τέλη Μαρτίου καὶ ἀρχὰς Ἀπριλίου ἐ. ἐ. ἡ Αὐτοῦ Ἀγιότης ὁ Πατριάρχης Σερβίας κ. Βικέντιος παρέμεινεν ἐπὶ ἓν δεκαήμερον εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν, τὰς χηρευούσας ἐπισκοπὰς τῆς ὁποίας οὗτος διευθύνει ἀπὸ τινῶν ἐτῶν. Εἰς δηλώσεις του πρὸς τὸ Πρακτορεῖον Εἰδήσεων «TANJUG» ὁ Πατριάρχης φέρεται εἰπῶν, σὺν τοῖς ἄλλοις, τὰ ἑξῆς:

«Τὰς τελευταίας ἡμέρας ἐπεσκέφθην μετὰ τῶν πανιερωτάτων ἐπισκόπων Νύσσης κ. Ἰωάννου, Μπραγιτσέβου κ. Χρυσοστόμου καὶ Τοπλίτσης κ. Δοσιθέου τὰς ἐπισκοπὰς τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας τῆς Μακεδονίας. Ὁ σκοπὸς τῆς ἐπισκέψεώς μας ἦτο νὰ γνωρίσωμεν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα, τὴν θρησκευτικὴν ζωὴν καὶ τὸ ἔργον καὶ τοὺς πόθους τοῦ ὀρθοδόξου κλήρου καὶ τῶν πιστῶν τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας τῆς Μακεδονίας, ἰδίως μετὰ τὴν συμφωνίαν περὶ ἀναδιοργανώσεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως εἰς τὴν Δημοκρατίαν αὐτήν, διὰ τῆς ὁποίας ἀποκατεστάθη ἡ ἐνότις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μας. Ἐκτὸς τούτου παρίστατο ἀνάγκη, ὅπως συλλέξωμεν ἐπὶ τόπου τὰ ἀναγκαῖα στοιχεῖα διὰ τὴν ἐφαρμογὴν εἰς τὴν πράξιν τῆς συμφωνίας καὶ διὰ τὴν ὀριστικὴν ρύθμισιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος. Ἡ ἐπίσκεψίς μας αὐτὴ μᾶς ἐπέτρεψε νὰ ἀποκτήσωμεν πολὺτιμον πείραν ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα εἰς τὴν Λαϊκὴν Δημοκρατίαν τῆς Μακεδονίας, νὰ ἀκούσωμεν τοὺς πόθους καὶ τὰς προτάσεις τῶν ἱερέων καὶ τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ τῆς Μακεδονίας, τῶν ὁποίων θὰ εἴμεθα πιστοὶ διερμηνεῖς ἐνώπιον τῆς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας».

— Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Σερβίας ἤρχισεν ἐκδίδουσα καὶ ἕτερον περιοδικὸν ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὀρθόδοξος Ἱεραπόστολος», τὸ ὁποῖον ἀποβλέπει εἰς τὴν διατήρησιν καὶ ἀναζωπύρησιν τῆς οἰκογενειακῆς θρησκευτικῆς ζωῆς. Τὸ περιοδικὸν θὰ δημοσιεῖ διάφορα ἄρθρα πρακτικοῦ θρησκευτικοῦ περιεχομένου, μικρὰ κηρύγματα ἀπολογητικοῦ χαρακτῆρος, σκέψεις ἐπὶ τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς καὶ τῶν θρησκευτικῶν προβλημάτων, ἀποφθέγματα διασήμων προσωπικοτήτων περὶ Θεοῦ καὶ θρησκείας, θρησκευτικὰ ποιήματα, εἰκόνας καὶ ἀντίγραφα τοιχογραφιῶν καὶ εἰδήσεις ἀπὸ τὴν ζωὴν τῶν ἀδελφῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Τὸ περιοδικὸν «Ὀρθόδοξος Ἱεραπόστολος» θὰ ἐκδίδεται, ἐπὶ τοῦ παρόντος, τετρακτὶς τοῦ ἔτους. Τὸ ἄρτι ἐκδοθὲν πρῶτον τεύχος τοῦ ἐν λόγω περιοδικοῦ εἶναι λίαν καλαίσθητον καὶ περιέχει ἐκλεκτὴν ἐποικοδομητικὴν ὕλην, μετὰξὺ τῆς ὁποίας εἶναι ἄξια ἰδιαίτερας μνείας τὸ εἰσαγωγικὸν σημεῖωμα τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Σερβίας κ. Βικεντίου καὶ τοῦ γλαφυρὸν ἄρθρον «Ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ὁ πολιτισμὸς» τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Μπραγιτσέβου κ. Χρυσοστόμου, ὁ ὁποῖος εἶναι καὶ ὁ υπεύθυνος συντάκτης τοῦ περιοδικοῦ. Εἶναι ἐκτὸς ἀμφι-

βολίας ὅτι τὸ περιοδικὸν «Ὀρθόδοξος Ἱεραπόστολος» θὰ πληρῶσθαι ἐπιτυχῶς ἐν κενόν, τὸ ὁποῖον ἦτο πρὸ πολλοῦ αἰσθητὸν εἰς τὴν ζωὴν τῆς ἀδελφῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας.

— Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας ἐξέδωκε κατ' αὐτὰς «Θρησκευτικὸν Ἀναγνωσματάριον», τὸ ὁποῖον περιέχει διάφορα σύντομα ἄρθρα ἠθικοθρησκευτικοῦ περιεχομένου, γεγραμμένα εἰς ἀπλὴν καὶ εὐληπτον γλῶσσαν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Τελευταῖως ἡ Ρουμανικὴ Ἐκκλησία παρουσίασε ζηλευτὴν ἐκδοτικὴν δραστηριότητα. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων βιβλίων εἶναι ἄξια ἰδιαίτερας ἐξάρσεως ἡ ἔκδοσις τῶν πρῶτων τεσσάρων μεγάλων τόμων τῆς «Ρουμανικῆς Φιλοκαλίας», ἡ ὁποία προβλέπεται ὅτι θὰ εἶναι ὄγκωδεστάτη ἀνθολογία, ἡ ὁποία θὰ περιλαμβάνῃ ἔργα ἀπὸ τῶν ἐρημιτῶν τῆς Αἰγύπτου τῶν πρῶτων αἰώνων τοῦ Χριστιανισμοῦ μέχρι τῶν Ρώσων «στάρετς» τοῦ 10' αἰῶνος.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Τὸ παρελθὸν θέρος ἐλειτούργησε διὰ τετάρτην φορὰν εἰς τὴν πόλιν τοῦ Ρουσε Φροντιστήριον Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, εἰς τὸ ὁποῖον ἐφοίτησαν αἱ σύζυγοι ὀρισμένων ἱερέων καὶ ἄλλαι εὐσεβεῖς γυναῖκες, αἱ ὁποῖαι θὰ ἐπιδοθοῦν εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς ἀνά τὰ χωρία των. Ἐκτὸς τῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς αἱ τρόφιμοι τοῦ ἐν λόγω Φροντιστηρίου εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀκούσουν καὶ πολλὰς διαλέξεις περὶ τοῦ ρόλου τῶν γυναικῶν ὡς ψαλτρῶν καὶ ἀρχηγῶν χορωδιῶν, ὀργανωτριῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐορτῶν καὶ βοηθῶν τῶν κατηχητῶν. Δύο τοιαῦτα φροντιστήρια ἐλειτούργησαν καὶ εἰς τὴν πόλιν Νόβα Ζαγκόρα.

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Τῆ 11ῃ Ἀπριλίου ὁ Πάπας Ρώμης ἐδέχθη εἰς ἰδιαίτεραν ἀκρόασιν τοὺς συμμετασχόντας εἰς τὴν Συνέλευσιν Μελετῶν τοῦ Ἀνατολικοῦ Μοναχικοῦ Βίου. Σκοπὸς τῆς συνελεύσεως αὐτῆς, ἡ ὁποία συνήλθε πρωτοβουλία τοῦ ποντιφικοῦ Ἰνστιτούτου Ἀνατολικῶν Μελετῶν, ἦτο ἡ μελέτη διαφόρων ἀποφθεῶν τοῦ μοναχικοῦ βίου συμφῶνως πρὸς τὰς διατάξεις τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, κυρίως δὲ τοῦ σπουδαίου ρόλου του εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τῆς πνευματικῆς ζωῆς του. Πρὸς τοὺς συνέδρους ὁ Πάπας ἀπηύθυνε κατάλληλον λόγον, ἐν ᾧ μετὰξὺ ἄλλων οὗτος ἐτόνισεν, ὅτι ἡ Ἀνατολὴ μετέδωκεν εἰς τὴν Δύσιν τὸ μοναχικὸν πνεῦμα καὶ τὰς βάσεις, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐστηρίχθη ὀλόκληρον τὸ μοναστικὸν οἰκοδόμημα.

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ

Ἀπὸ 5ης μέχρι 13ης Ἀπριλίου εὑρίσκετο ἐν Ἐλ-λάδι ὁ ἐνθουσιώδης καὶ ἐπιφανὴς φιλέλληνας ἱερεὺς κ. Arno Pagel, ὅστις τυγχάνει Πρόεδρος τῆς Ὀμοσπονδίας τῶν Γερμανικῶν «Συνδέσμων Νεολαίας διὰ τὸν ἀποφασιστικὸν καὶ ἀγωνιστικὸν Χριστιανισμόν» («Jugendbünde für entschiedenes Christentum»). Ὁ κ. Pagel, ὅστις συνωδεύετο καὶ ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἐν Ἀθήναις παραμονὴν του, κατηνάλωσε τὸν περισσότερον χρόνον αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπίσκεψιν τῶν βυζαντινῶν μνημείων καὶ εἰς τὴν μελέτην τῆς καθ' ὅλον ἐκκλησιαστικῆς καὶ θρησκευτικῆς ζωῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ ἰδίᾳ τῆς πλουσίας λειτουργικῆς ζωῆς τῆς Μεγάλης Ἐβδομάδος. Αἱ ἐξ Ἑλλάδος ἐντυπώσεις τοῦ κ. Pagel ἐνίσχυσαν ἀκόμη περισσότερον τὴν περὶ τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἀποψιν αὐτοῦ, ἣν διετύπωσεν ἐν βιβλίῳ αὐτοῦ ἐκδοθέντι κατὰ τὸ 1957. Εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο οὗτος διακηρύττει, ὅτι ἐν ᾧ κατὰ τὸ παρελθὸν ἐπίστευεν, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἔχει ἀπολιθωθῆ δογματικῶς

καὶ λειτουργικῶς καὶ στερεῖται πραγματικῆς πνευματικῆς ζωῆς, σήμερον Ἑλληνες φίλοι του συνετέλεσαν, ὥστε οὗτος «μὲ εὐγνώμονα χαρὰν νὰ γνωρίσῃ», ὅτι ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ἐκκλησίᾳ ὑπάρχει γνησία ἀνακαινιστικὴ καὶ ἀφυπνιστικὴ κίνησις, ἐνεκα τῆς ὁποίας εἰ Ἑλληνες ἀποκτοῦν τὴν ζωσαν πῶστιν εἰς τὸν Κύριον Ἰησοῦν, ἥτις καθίσταται ὀρατὴ εἰς μίαν ἀναγεγεννημένην ζωὴν καὶ εἰς τὰ ἔργα τῆς ἀγάπης.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Καθ' ἃ πληροφορεῖ ἡμᾶς τὸ ἐν Γενεύῃ ἐκδιδόμενον «Μηνιαῖον Δελτίον Πληροφοριῶν», εἰς τὴν ἐν Ἀρνολτστάδμ τῆς Γερμανίας «οἰκουμενικὴν συγκέντρωσιν» τοῦ παρελθόντος Μαρτίου ἐμελετήθη τὸ θέμα: «Ἱερὰ Παράδοσις καὶ Παραδόσεις». Τὴν Ὁρθόδοξον ἄποψιν ἀνέπτυξεν ὁ Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Κ. Μπόνης, τονίσας, ὅτι δὲν ὑπάρχει εἰ μὴ μόνον μίᾳ παράδοσις, ἐξ ἧς ἐξειράτησαν ἡ Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία καὶ ἡ Μεταρρυθμισίς.

— Κατὰ τὸν μῆνα Ἀπρίλιον, καὶ συγκεκριμένως ἀπὸ τῆς 2αε - 12ης Ἀπριλίου εἰς τὸ ἐν Σελινῷ Ἰνστιτούτῳ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐδόθη σειρά διαλέξεων εἰς λαϊκοὺς ἐκ διαφόρων χωρῶν ἐπὶ τοῦ θέματος: «Ἡ προσευχὴ εἰς τὴν καθημερινὴν ζωὴν».

— Εἰς τὸ «Οἰκουμἐνικὸν Ἰνστιτούτον» Μτισσέ, πλησίον τῆς Γενεύης, ἐγένετο ἐσχάτως οἰκουμἐνικὴ συγκέντρωσις, ἐν ἧ ἠρηνήθη τὸ θέμα κατὰ πόσον θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ κοινὴ θεολογικὴ βάση καὶ θεολογία διὰ τὰς ἱεραποστολάς. Συνεζητήθη πρῶτον τὸ πόθεν, ἐκ ποῶς δηλαδὴ αὐθεντίας πηγάζει τὸ δικαίωμα καὶ ἡ εὐθύνη τοῦ εὐαγγελίζεσθαι. Δεύτερον, τὸ ποῶς εἶναι τὰ θεολογικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ διαπιστευτήρια, τὰ ὁποῖα θὰ ἔπρεπε νὰ φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ ὁ Χριστιανὸς ἱεραπόστολος. Τρίτον, ἡ ἀνάγκη ἢ τὸ ἐπίγειον τῆς χριστιανικῆς ἱεραποστολῆς εἰς τὰς ἡμέρας ἡμῶν.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Ἐπὶ συνόλου 1.872.000 κατοίκων τοῦ Ἰσραήλ, 1.667.445 κάτοικοι ἀκολουθοῦν τὸ Ἰσραηλιτικὸν θρησκευμα, ἐκ δὲ τοῦ ὑπολοίπου πληθυσμοῦ, 140.000 εἶναι Μουσουλμάνοι καὶ 45.000 Χριστιανοί. Ἐκ τούτων, οἵτινες κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι Ἀραβόφωνοι, 17.685 εἶναι Ἑλληνοκαθολικοί, 14.336 Ἑλληνορθόδοξοι, 5.188 Ρωμαιοκαθολικοί, 2.470 Μαρωνῖται, 1030 Ἀρμένιοι (Γρηγοριανοί) καὶ 1133 Ἀγγλικανοί, Πρεσβυτεριανοί καὶ Λουθηρανοί. Ἐκαστον Χριστιανικὸν δόγμα ἔχει τοὺς ἀντιπροσώπους του εἰς τὸ Ἰσραήλ καὶ οἱ χριστιανικοὶ τόποι λατρείας ὑπερβαίνουν τοὺς 160, πρωτεύουσάν δὲ θέσιν μεταξὺ τούτων κατέχει τὸ Ὁρθόδοξον Πατρισερχεῖον Ἱεροσολύμων. Ὑπάρχουν εἰσέτι 150 μοναχοὶ καὶ 550 μοναχάι.

ΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΕΠΙΚΡΙΜΑ

Πρὸς τὸν Ἀρχιμανδρίτην Νικόδημον Ἀποστολάκην (Ἄγνωστος διαμονῆς)

Καλοῦμέν σε, ὅπως ἐμφανισθῆς ἐνώπιον τοῦ Ἐπισκοπικοῦ δικαστηρίου καὶ εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς, τὴν 5ην Ἰουνίου ἡμέραν Πέμπτην καὶ ὥραν 12 π. μ. ἵνα δικασθῆς, δι' ἣν αἰτίαν ἀπελογήθῃς ἐνώπιον τοῦ ἡμετέρου ἀνακριτοῦ.

Προσεπιδηλοῦμέν σοι, δέ, ὅτι, ἀν μὴ ἐμφανισθῆς τῇ ὥρᾳ ἡμέρᾳ τε καὶ ὥρᾳ, θέλεις δικασθῆ ἐρήμην.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 1 Μαΐου 1958

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου
† Ὁ Κερνίτης Χρυσόστομος.

Ἱερὰ Μητρόπολις Θεσσαλονίκης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46 καὶ 47 § 2 ἐδ. 2 τοῦ Α. Ν. 2200]1940 «περὶ Ἱερῶν Νεῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως καταλάβωσι τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τῆς ἐνορίας τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας Θεσσαλονίκης, ἵνα ὑποβάλλωσιν ἡμῖν ἐντός μηνός ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης σχετικῆς αἰτήσης μετὰ τῶν ἀπαιτούμενων δικαιολογητικῶν, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου, πρὸς πλήρωσιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῇ 19ῃ Ἀπριλίου 1958

† Ὁ Θεσσαλονίκης Παντἐλῆμων.

Ἱερὰ Μητρόπολις Φλωρίνης, Ἀλμωπίας καὶ Ἑορδαίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α. Ν. 2200]1940 «Περὶ Ἱερῶν Νεῶν καὶ Ἐφημερίων», ὡς καὶ τὴν παράγραφον 2 τοῦ ἀρθρου 50 τῆς κωδικοποιηθείσης Ἐνοριακῆς Νομοθεσίας καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Δημητρίου τῆς ἐνορίας τοῦ χωρίου Ξανθογείων - Ἐδέσσης, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα πρὸς κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω Ἐφημεριακῆς θέσεως, ὅπως ἐντός μηνός ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, ὑποβάλλωσιν εἰς τὰ Γραφεῖα ἡμῶν τὰ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικά των, ἵνα προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου Ἐφημερίου.

Ἐν Φλωρίνῃ τῇ 22ῃ Ἀπριλίου 1958

† Ὁ Φλωρίνης, Ἀλμωπίας καὶ Ἑορδαίας Βασίλειος.

ἘΚΚΛΗΣΙΑ,

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΝΤΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
† Ὁ Ἀθηνῶν ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ
† Ὁ Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος ΙΑΚΩΒΟΣ
† Ὁ Βεργίας ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεοδοσίου Κ. Σπεράντσα, Κυρίως διὰ τῆς Ἐκκλησίας.
Ἐόρτια Γράμματα.
Περὶ μίαν μελέτην.
Μητροπ. Μεσσηνίας Πολυκάροπου (†), Αἱ παραβολαὶ τῶν ταλάντων καὶ δέκα παρθένων (συνέχεια).
Σεβ. Μητροπολίτου Ἀξώμης Νικολάου, Ἐκκλησία Αἰθιοπίας καὶ οἱ κανόνες τῆς πρώτης ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμἐνικῆς Συνόδου.
Εὐαγγ. Δ. Θεοδώρου, δ. Θ., Ἡ Λειτουργικὴ μόρφωσις καὶ ἀγωγή (Τέλος).
Κωνστ. Καβαρνου, Ἡ Βυζαντινὴ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ.
Παρατηρήσεων Στήλη.
Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.
Προκηρύξεις ἐκλογῆς Ἱερέων.

*Υπεύθυνος Τυπογραφείου: ΤΙΜΟΛΕΩΝ ΡΟΥΤΣΗΣ

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐν Ἀθήναις, Ἰαίου 1.